

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	233
Land:	Rusland
Kilde:	Migrationsverket
Titel:	Landprofil – Ryssland
Udgivet:	25. februar 2011
Optaget på baggrundsmaterialet:	12. august 2011

Landprofil - Ryssland

25 februari 2011

Innehållsförteckning

Om rapporten	4
1. Situationen i landet	5
1.1 Den politiska bakgrunden	5
1.1.1. Ryska imperiet och Sovjetunionen	5
1.1.2 Ryska federationen - Ryssland.....	5
1.2. Säkerhetspolitisk situation	7
1.2.1. Allmänt.....	7
1.2.2. Norra Kaukasus	9
1.3. Rättsvårdande myndigheter och säkerhetsstrukturer	17
1.3.1 Polisen – MVD.....	17
1.3.2 Åklagare	18
1.3.3. FSB - säkerhetstjänsten	18
1.3.4 Domstolarna	19
1.4. Utsatta grupper och särskilda problemområden.....	20
1.4.1. Dödsstraff.....	20
1.4.2 Koppling till islamistiska och väpnade grupper.....	20
1.4.3. Rysk media och journalisters situation	25
1.4.4. Frivilligorganisationer och utsatta MR-aktivister	28
1.4.5. Internetfrihet.....	31
1.4.6. Etnicitet	32
1.4.7. Religion	34
1.4.8. HBT	36
1.4.9. Våld i hemmet och hedersvåld	37
1.4.10. Trafficking.....	39
1.4.11. Organiserad brottslighet	41
1.4.12. Korruption.....	43
1.4.13. Värnplikt	43
1.4.14 Sjukvård	44
2. Medborgarskap	47
3. Identitetshandlingar och annan dokumentation	49
3.1 Identitetshandlingar.....	49
3.1.1 Pass.....	49
3.1.2 ID-kort.....	55
3.1.3 Födelsebevis.....	55
3.1.4 Äktenskapsbevis.....	56
3.1.5 Dödsattest.....	56
3.1.6 Militärkort	56
3.2 Permanent och tillfällig folkbokföring.....	57
3.2.1 Permanent folkbokföring (Mesta zjitelstva, Места жительства)	57
3.2.2 Tillfällig folkbokföring (место пребывания)	58
3.3 Utresetillstånd	59
3.4 Korruption och förfalskningar.....	59
4. Prövning av asylansökningar	61
4.1 Allmänt om prövningen mot Ryssland	61
4.1.1 Stöd- och styrdokument	61
4.1.2 Metodstöd vid asylutredningarna	62

4.2 Inre väpnad konflikt/svåra motsättningar.....	63
4.2.1 Praxis och annan vägledning.....	64
4.2.2 Bedömning.....	64
4.3 Asylskäl mot regimen	64
4.3.1 Praxis och annan vägledning.....	65
4.3.2 Bedömning.....	67
4.5 Etnicitet och religiös tillhörighet.....	69
4.5.1 Praxis och annan vägledning.....	69
4.5.2 Bedömning.....	69
4.6 Kriminella handlingar	70
4.6.1 Praxis och annan vägledning.....	70
4.6.2 Bedömning.....	70
4.7 Hbt.....	71
4.7.1 Praxis och annan vägledning.....	71
4.7.2 Bedömning.....	71
4.8 Hedersrelaterat våld och våld mellan släkter	71
4.8.1 Praxis och annan vägledning.....	71
4.8.2 Bedömning.....	72
4.9 Internt flyktalternativ	72
4.9.1 Praxis och annan vägledning.....	73
4.9.2 Bedömning.....	74
4.10 Synnerligen ömmande omständigheter	75
4.10.1 Praxis och annan vägledning.....	75
4.10.2 Bedömning.....	77
4.10.3 Synnerligen ömmande omständigheter som rör barn.....	77
4.10.4 Ensamkommande barn	78
4.10.5 Praxis och annan vägledning.....	78
4.10.6 Bedömning.....	78
4.11 Avvisning med omedelbar verkställighet.....	79
4.11.1 Praxis och annan vägledning.....	79
4.12.2 Bedömning.....	79
4.13 Oklar identitet och hemvist	79
4.13.1 Praxis och annan vägledning.....	80
4.13.2 Bedömning.....	82
5. Besök och bosättning	84
6. Återvändande till Ryssland	85
6.1. Återtagandeavtal	85
6.2. Resehandlingar	85
6.3. Tillämpning av återtagandeavtal	85
6.4. Viktiga handlingar vid återvändande	86
6.5. Återetableringsstöd	86
7. Ansökan om svenskt medborgarskap	87
7.1. Förvärv genom födelsen.....	87
7.2. Självständig förlust	87
7.3. Förlust som biperson	87
7.4. Prövning av medborgarskapsärenden	87
8. Källor.....	89

Om rapporten

Denna sammanställning av information är framtagen av Migrationsverkets landinformationsenhet.

Sammanställningen gör inte anspråk på att vara uttömmande och bör inte tillmätas exklusivt bevisvärde i samband med avgörandet av ett enskilt ärende.

Informationen återspeglar inte nödvändigtvis Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och det finns ingen avsikt att genom sammanställningen göra politiska ställningstaganden.

1. Situationen i landet

1.1 Den politiska bakgrunden

1.1.1. Ryska imperiet och Sovjetunionen

En rysk centralstat började ta form under slutet av 1300-talet. Under ett halvt årtusende framåt skedde en expansion där Sibirien, områden i Kaukasus och andra områden i Europa införlivades i Ryssland. Ryssland existerande under denna tid under ett hårt centralstyre. Under slutet av 1800-talet uppstod en revolutionär rörelse i Ryssland. Efter att oktoberrevolutionen 1905 slagits ner tvingades tsaren till vissa demokratiseringsreformer varav tillåtandet av politiska partier och instiftandet av ett parlament, Duman, var några. Reformerna var dock svaga och oron bestod och ledde till februarirevolutionen 1917. Efter några år av inbördeskrig avgick ”de röda” med segern och Lenin förbjöd alla politiska partier 1921. Året därpå bildades Sovjetunionen för att bestå formellt tills den 31 december 1991.

1.1.2 Ryska federationen - Ryssland¹

Ryssland uppstod som en av de nya nationerna ur den turbulens som ledde till Sovjetunionens kollaps och upphörande. Ryssland förklarades självständigt under 1991 tillsammans med de övriga stater som ingick i Sovjetunionen. Den 12 december 1993 antogs Rysslands nuvarande författning.²

Författningens artikel 1 stadgar att Ryssland är en federal demokrati som styrs av lagarna i form av en republik. Enligt författningen, artikel 10, ska statens makt delas av ett lagstiftande, ett verkställande och ett dömande organ, vilka ska vara oberoende av varandra. Makten i Ryssland ska utgå från folket och denna ska utövas genom de statliga organen och genom folkomröstningar och fria val, artikel 3.

Presidenten väljs genom allmänna val. Rysslands parlament har två kammare, Federationsrådet och Duman. Federationsrådet består av två delegater från vart och ett av Rysslands federationssubjekt. Duman består av 450 delegater som utses genom allmänna val. Duman är den arbetande kammaren.

Presidenten utser regeringschefen, premiärministern, vilken ska godkännas av Duman. Övriga ministrar utses av presidenten och premiärministern tillsammans. Presidenten är enligt artikel 87 i författningen högste befälhavare över de väpnade styrkorna. Rysslands nuvarande och tredje

¹ Enligt författningens artikel 1 är Ryska federationen och Ryssland likvärdiga namn för nationen. Försättningsvis används namnet Ryssland, huvudsakligen för att det är en kortare form och att den formen tenderar att vara den vanligaste använda.

² The Constitution of the Russian Federation, <http://www.constitution.ru/en/10003000-10.htm#2222>

president är Dmitri Medvedev sedan han i maj 2008 efterträdde Vladimir Putin. Vladimir Putin är Rysslands premiärminister.

Ryssland består sedan den 1 april 2008 av 84 federationssubjekt (regioner) där alla är likställda gentemot varandra³. Federationssubjekten har olika rättigheter gentemot centralregeringen, liksom benämningar. Bland dessa finns republiker, autonoma kretsar och en autonom region, vilka är inrättade för federationens nationella minoriteter. Övriga benämningar är kraj (territorium), oblast (län) och stad⁴, vilka alla enbart är administrativa enheter. För varje federationssubjekt finns en förvaltningschef som normalt benämns guvernör men som i republikerna oftast benämns president. Förvaltningscheferna utses av federationens president.⁵ De 84 federationssubjekten är indelade i sju distrikt som ett mellanled mellan centralregeringen och federationssubjekten.

Enligt FN hade Ryssland den 31 december 2007 drygt 142 miljoner invånare, varav 53,7 % kvinnor och 46,3 % män⁶. Rysslands befolkning beräknas enligt CIA vara 140 miljoner i juli 2009⁷. I sitt årliga tal till nationen 2006 uttalade den dåvarande presidenten Vladimir Putin sina bekymmer över den minskande befolkningen och förklarade att låga födelsetal, hög dödlighet och migration orsakar en befolkningsminskning på 700 000 personer per år. Han uttalade att befolkningsminskningen är det största problem nationen hade för dagen och att den demografiska situationen är kritisk.⁸

Cirka 80 % av invånarna i Ryssland är etniska ryssar. Det finns cirka 100 olika andra etniska grupper och lika många språk. Läs- och skrivkunnigheten är något högre än i Sverige, dvs. strax över 99 %. Medellivslängden ligger på strax under 60 år för män och 73 år för kvinnor. För Sverige är motsvarande siffror 79 år för män och strax över 83 år för kvinnor.⁹

Ryssland är som sina föregångare i hög grad centralstyrt och många formella och informella strukturer och tänkesätt från sovjettiden hänger kvar och sätter sin prägel på delar av det ryska samhället.

³ Landguiden, <http://www.landguiden.se/>

⁴ De två städerna Moskva och St. Peterburg är federationssubjekt.

⁵ Landguiden, <http://www.landguiden.se/>

⁶ FN, 2009-03-09, *Consideration of reports submitted by States parties under article 18 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women* (CEDAW/C/USR/7)

⁷ CIA, *The World Factbook*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rs.html>

⁸ BBC News, 2006-05-10, *Putin warns on population decline*, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/4757261.stm>

⁹ CIA, *The World Factbook*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rs.html>

1.2. Säkerhetspolitisk situation

1.2.1. Allmänt

Efter Sovjetunionens kollaps befann sig Ryssland under många år i en kris som innefattade i princip alla delar av samhället. Det fanns även farhågor om att Ryssland skulle falla sönder i mindre delar. Den hårt kritiserade president Boris Jeltsin efterträddes i december 1999 av Vladimir Putin. Rysslands nuvarande ansikte har därefter formats under Vladimir Putins mer handfasta styre. Dmitri Medvedev uttalade när han efterträdde Vladimir Putin i maj 2008 att hans politiska inriktning är en direkt fortsättning på den väg som Vladimir Putin lagt ut¹⁰.

Vladimir Putins avsikter med Ryssland har inte alltid varit tydliga. De flesta är dock ense om att Vladimir Putins territoriella och inre säkerhetspolitiska avsikter under sitt styre har varit att hålla samman Ryssland och bevara Ryssland som en federation. Det tydligaste exemplet på sådana avsikter är då han i oktober 1999 deklarerade att den dåvarande regimen i Tjetjenien saknade legitimitet, varefter federala styrkor invaderade Tjetjenien för att ta kontroll.

Den 16 april 2009 förklarade regeringen i Moskva att situationen i Tjetjenien förbättras så mycket att man kunde förklara att den militära operationen mot rebellerna avslutats. Mindre än en vecka senare förklarade man dock att den skulle fortsätta i två av de sydliga provinserna i Tjetjenien. Avslutande av kriget i Tjetjenien som, ur militär synpunkt, får anses lyckat ur centralmaktens ögon kan anses ha lagt locket på när det gäller eventuella tankar på separatism i realistisk mening i de olika delarna av Ryssland.

Även olika former av aktioner från terrorister som tidigare ägde rum i Ryssland har, bortsett från i norra Kaukasus, klingat av, men inte upphört (se nedan angående situationen i norra Kaukasus). De farhågor som fanns i omvärlden för att Ryssland i likhet med Sovjetunionen skulle falla samman i mindre delar får numera anses vara överspelade. Den stora utmaningen ur inriktessäkerhetspolitisk synvinkel för Ryssland ligger därför i huvudsak på att komma till rätta med det väpnade våldet som präglar situationen i norra Kaukasus.

I samband med Sovjetunionens kollaps och den nya nationen Ryssland skapades blev Ryssland utrikespolitiskt till stora delar den naturliga arvtagaren till Sovjetunionen både formellt och informellt. Bland annat intog Ryssland Sovjetunionens plats som permanent medlem av FNs säkerhetsråd.

Den nuvarande utrikespolitiken är som Rysslands ansikte i övrigt formad av och under Vladimir Putins styre. Han uttalade i sitt årliga tal till nationen

¹⁰ BBC News, 2008-03-03, *Medvedev 'to continue Putin work'*, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7274001.stm>

2006¹¹ att relationerna till de forna Sovjetrepublikerna är prioriterade i Rysslands utrikespolitik. I samband med att Dmitri Medvedev tillträdde som president i maj 2008 återkom detta som en prioritet i hans uttalanden¹².

Ryssland är för närvarande betydligt svagare militärt sett jämfört med Sovjetunionen. Dess militära intresseområde och förmåga förefaller ha krympt till ett intresse att skydda den egna nationen, vilket har kommit till uttryck ibland annat Vladimir Putins årliga tal till nationen 2003¹³ och 2006¹⁴.

Ryssland har ärvt Sovjetunionens kärnvapen. Trots sin försvagade militära ställning får ändå Ryssland anses vara en militärt stark nation. Det kan därför inte anses finnas något realistiskt yttre militärt hot mot Ryssland. Rysslands största säkerhetspolitiska svårigheter och utmaningar är istället uteslutande interna.

Bland arvedelarna från Sovjetunionen finns också omvärldens syn på Ryssland som ett militärt hot. En syn som ter sig riktig då det efter mångåriga diplomatiska spänningar mellan Ryssland och Georgien förekom väpnade strider mellan de båda länderna i augusti 2008.

Under sin tid som president har Vladimir Putin riktat sig mer mot omvärlden än sin företrädare och uttalat kritik mot västmakters agerande och bland annat att andra lägger sig i Rysslands inre angelägenheter¹⁵. I sitt årstal 2006 sa han att det är för tidigt att tala om slutet på kapprustningen i världen och menade att den egentligen gick snabbare och hade lyfts upp till en ny teknologisk nivå.

I maj 2006 presenterade Rysslands dåvarande försvarsminister Sergej Ivanov planer på en genomgripande militär reform för att modernisera de väpnade styrkorna. Reformen siktade in sig på att de väpnade styrkorna skulle stå på en mer professionell grund. Reformen skulle innebära att antalet inkallade reduceras och den anställda personalstyrkan minskas, däribland hundratals generaler och amiraler. Ryska tjänstemän har uttalat att

¹¹ BBC News, 2006-05-10, *Putin warns on population decline*,
<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/4757261.stm>

¹² BBC News, 2008-03-03, *Medvedev 'to continue Putin work'*,
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7274001.stm>

¹³ BBC News, 2003-05-16, *Putin's vision of 'great Russia'*,
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3034911.stm>

¹⁴ BBC News, 2006-05-10, *Putin warns on population decline*,
<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/4757261.stm>

¹⁵ Vid den 43:e Münchenkonferensen om säkerhetspolitik menade Putin att Ryssland ständigt blir undervisade i demokrati men att de som undervisar inte vill lära sig själva: Munich Conference on Security Policy, 2007-10-02,
http://www.securityconference.de/archive/konferenzen/rede.php?menu_2007=&menu_konferenzen=&sprache=en&id=179& Vid sitt sista årliga tal till nationen 2008 framgår det tydligt: Pravda, 2007-04-27, *When Putin leaves, his course will be continued*,
<http://english.pravda.ru/russia/kremlin/90582-1/>

reformen är ett viktigt steg mot att få kontroll över bristen på disciplin och de utbredda trakasserierna.¹⁶

I oktober 2008 presenterade Rysslands försvarsminister Anatolij Serdjukov en färdig militär reform som undertecknats av president Dmitri Medvedev i september samma år. Reformen innebär en att en drastisk reduktion med tusentals officerare från löjtnant till general görs samt att antalet arméenheter reduceras från 1 890 till 172. Nedskärningar kommer också enligt reformen att ske bland andra vapenslag, som flygvapnet och marinen. Anatolij Serdjukov uttalade att divisioner och regementen i den ryska armén skulle omvandlas till mer kompakta brigader som i de västliga arméerna. Även militärakademierna ska reduceras drastiskt och, enligt en rådgivare till försvarsministeriet, omvandlas för att likna den mer effektiva amerikanska modellen.¹⁷

I januari 2009 meddelade försvarsministern att det har skett ändringar och förseningar i reformen på grund av den finansiella krisen.¹⁸ Det har rapporterats kraftigt motstånd mot reformen bland högre befäl och även från den militära underrättelsetjänsten, GRU, men att reformen har fullt stöd från politiska ledare i Ryssland.¹⁹ I januari 2011 rapporteras att reformen befinner sig i en djup och utdragen kris. Krisen är kopplad till dålig disciplin och hög korruptionsnivå vilket leder till att stora summor försvinner från försvarsbudgeten.²⁰

Den militära reformen kommer att under den tid den pågår och även många år efteråt innebära att Rysslands militära förmåga sätts ner. Det är därför osannolikt att Rysslands operation i Georgien i augusti 2008 är ett tecken på att Ryssland har några intentioner att inom överskådlig framtid på militär väg utvidga sitt territorium eller att utföra omfattande militära operationer utanför sitt territorium.

1.2.2. Norra Kaukasus

I januari 2010 offentliggjordes beslutet att skapa ett Nordkaukasiskt federalt distrikt bestående av Stravropolregionen och, med undantag för Adyghea, samtliga nordkaukasiska delrepubliker.

I det följande redogörs dels för händelseutvecklingen i Tjetjenien från Sovjetunionens upplösning och fram till idag, dels för den därmed relaterade utvecklingen i Dagestan och Ingusjien. Här bör dock påpekas att övriga

¹⁶ BBC News, 2006-05-24, *Russia plans wide military reform*, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/5013936.stm>

¹⁷ The Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, volume 5, issue 198, 2008-10-16, *A radical military reform plan*

¹⁸ The Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, volume 6, issue 17, 2009-01-27, *Russian Military Reform Delayed by Financial Crisis*

¹⁹ The Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, volume 6, issue 83, 2009-04-30, *Military Reform in Russia Plows Ahead*

²⁰ The Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, volume 8, issue 2, 2011-01-04, *Moscow struggles to preserve armed forces' modernization momentum*

delrepubliker i norra Kaukasus – Nordossetien, Karatjajen-Tjerkessien och, särskilt, Kabardinien-Balkarien²¹ - inte är förskonade från varken rebellattacker mot federala styrkor och lokala myndigheter eller från övergrepp från de båda senare. MR-situationen i norra Kaukasus behandlas under avsnitten 1.4.2 såvitt avser myndigheternas reaktioner och övergrepp mot personer med koppling till rebellrörelsen, 1.4.3 och 1.4.4 som behandlar journalisters respektive MR-aktivisters situation i bland annat norra Kaukasus samt 1.4.8 angående förekomsten av hedersvåld.

Antalet allvarliga terroristdåd i Ryssland utanför norra Kaukasus har, som ovan noterats, minskat. I slutet av november 2009 utsattes dock ett tåg mellan Moskva och S:t Petersburg för ett bombdåd²², i slutet av mars 2010 drabbades Moskväs metro av två självmordsbombare²³ och i januari 2011 genomfördes en självmordsattack mot Moskvaflygplatsen Domodedova. Samtliga attacker skördade många dödsoffer och kopplas till rebellrörelsen i norra Kaukasus.

I december 2010 uttalade vice chefsåklagaren vid federala åklagarmyndigheten att en fördubbling av antalet terroristattacker i det Nordkaukasiska federala distriktet skett under året.²⁴ Rysslands inrikesminister konstaterade i ett uttalande månaden dessförinnan att en uppgång i terroristhandlingar skett under året och bedömde att trenderna i norra Kaukasus är mycket allvarliga.²⁵ I januari 2011 kan konstateras att det under 2010 skedde en allmän destabilisering i norra Kaukasus och att Dagestan är den delrepublik i regionen som är hårdast drabbad av terroristattacker och annan rebellverksamhet.²⁶

*Tjetjenien*²⁷

I samband med Sovjetunionens upplösning och den allmänna självständighetsanda som då rådde tog den tjetjenske generalen Dzohkar Dudayev kontroll över huvudstaden Groznyj och utropade på hösten 1991

²¹ Under 2010 ökade antalet terroristattacker och våldsincidenter i Kabardinien-Balkarien avsevärt. Se vidare exempelvis Center for Strategic & International Studies, september 2010, *Violence in the North Caucasus – Summer 2010: Not Just a Chechen Conflict*; The Jamestown Foundation, North Caucasus Analysis Volume: 11 Issue: 5, 2010-09-16, *Security in Kabardino-Balkaria Fails to Improve After Reappointment of President*

²² The Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, volume 6, issue 221, 2009-12-02, *Deadly Crash of Nevsky Express Revives Fears of Past Bombing Campaigns*; volume 6, issue 227, 2009-12-10, *Train Bombing Part of North Caucasus Rebels' Bid to Widen Insurgency*

²³ The Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, volume 7, issue 62, 2010-03-31, *Moscow Remains Insecure After Ten Years of Fighting Terrorism in the North Caucasus*

²⁴ BBC Monitoring 2010-12-08, *Terrorist attacks in Russia's North Caucasus double in 2010* (utdrag från Interfaxartikel)

²⁵ BBC Monitoring 2010-11-06, *Russia sees rise in international terrorist activity* (Interfaxartikel)

²⁶ The Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, volume 8, issue 6, 2011-01-10, *An Assessment of Events in Dagestan in 2010: The Year in Review*

²⁷ Där inget annat anges är de delar som i följande avsnitt behandlar utvecklingen i Tjetjenien från 1991 till 2008, hämtade från Migrationsverket, 2008-03-05, *Ryska Federationen. Aktuellt säkerhetsläge i delrepubliken Tjetjenien*

oberoende från Sovjetunionen. Federala styrkor som skickades till Groznyj av president Boris Jeltsin tvingades att dra sig tillbaka sedan de hindrats från att lämna flygplatsen. De kommande månaderna separerade sig Ingusjien från Tjetjenien och anslöt sig till Ryska Federationen samtidigt som Dudayev deklarerade Tjetjenien självständigt som Republiken Itjkerien. Under den kommande perioden av de facto självständighet lämnade 10 000-tals icke tjetjener, framförallt etniska ryssar, republiken. Den tjetjenska ekonomin började gå allt sämre då en stor del av den kvalificerade arbetskraften lämnat republiken. Samtidigt pågick en våldsam maktkamp mellan olika tjetjenska fraktioner som ibland tog sig uttryck i regelrätta fältslag. De grupperingar som motsatte sig Dudayev åtnjöt stöd från de federala säkerhetstjänsterna.

I slutet av 1994 genomförde federala styrkor med stöd av lojala tjetjenska fraktioner en fullskalig invasion av Tjetjenien för att ”återställa den konstitutionella ordningen” och inledde därmed det första Tjetjenienkriget. Trots ett massivt övertag i manskaper och materiel hade de federala styrkorna stora svårigheter med att besegra de irreguljära tjetjenska styrkorna. Den ryska attacken fick till följd att en stor del av Dudayevs fiender slöt upp bakom honom för att ta upp kampen mot ryssarna. Lokala miliser sattes upp i många byar för att kunna mota tillbaka federala angrepp. De numerärt underlägsna separatisterna övergick alltmer till ett effektivt gerillakrig och ett krigstrött Ryssland som även chockats av en rad spektakulära tjetjenska terroråd tvingades den 31 augusti 1996 skriva under ett fredsavtal med utbrytarrepubliken. Förlusterna under det första kriget är mycket svårberäknade men över 100 000 tjetjener (de flesta civila) kan ha dödats och en halv miljon människor drivits på flykt. Under konflikten gjorde alla inblandade parter regelmässigt sig skyldiga till grova MR-övergrepp mot civilbefolkning och fångar.

Den ryska krigsmakten drog sig ur det härjade Tjetjenien och lämnade efter sig ett samhälle i kaos. Dudayev som hade dödats i ett bombattentat hade efterträts av Zelimkhan Yandarbiev. Efter parlaments- och presidentval i januari 1997 togs makten av den före detta arméöversten Aslan Maskhadov. Kriget hade haft en katastrofal inverkan på den tjetjenska ekonomin och den gamla industristaden Groznyj låg i ruiner. De krigsherrar som ökat sitt inflytande under kriget var inte villiga att demobilisera sina miliser och överlåta den militära kontrollen av Tjetjenien till Maskhadov och hans administration. Försöken från Maskhadovs sida att få ekonomiska resurser från Moskva gav inte resultat.

Maskhadovs grepp om Itjkerien blev allt svagare. Perioden under honom kom istället för att präglas av tjetjensk försoning och suveränitet att bli ett kaos av laglöshet, organiserad brottslighet och våld där kidnappning mot lösen kom att utgöra den mest lönsamma ekonomiska aktiviteten i republiken. En splittring började samtidigt uppstå mellan muslimska fundamentalister och sekulära separatister. Maskhadovs försök att flörta med Shamil Baseyevs islamistiska milis genom att införa shariainspirerad

lagstiftning misslyckades och det islamistiska inflytandet kom istället att öka.

År 1998 bildade Basayev och Ibn al-Khattab den islamistiska milisen IIPB (International Islamic Peacekeeping Brigade). På sensommaren 1999 gick Basayev och Khattab tillsammans med ca 1500 rebeller in i grannrepubliken Dagestan i syfte att hjälpa lokala militanta att genomföra angrepp på federala styrkor i Dagestan. Efter hårda strider där båda sidor förlorade hundratals soldater drevs IIPB tillbaka in i Tjetjenien. I anslutning till intrånget i Dagestan skakades också Ryssland av ett antal bombdåd riktade mot bostadshus i Moskva. Den ryska statsledningen, inklusive president Boris Jeltsin, pekade ut den tjetjenska administrationen som ansvarig för terrordåden och en flygbombningskampanj inleddes mot tjetjenskt territorium.

Den 1 oktober 1999 gick konflikten in i en ny fas när Ryska Federationens nya premiärminister, Vladimir Putin, deklarerade att Maskhadov och hans regim saknade legitimitet och att Federationen avsåg att åter invadera Tjetjenien. Trots hårt motstånd blev den ryska invasionen framgångsrik och redan i februari 2000 stod större delen av det tjetjenska territoriet, inklusive de större städerna, under federal kontroll och i maj 2000 hade Vladimir Putin etablerat direkt kontroll över Tjetjenien. Den tidigare gerillaledaren och muftin Akhmad Kadyrov utsågs till interimspresident för den Moskvatrogna regim som installerades. Trots den återupprättade kontrollen över tjetjenskt territorium fortsatte motståndet mot de federala styrkorna och de Moskvatrogna tjetjenerna. Tjetjeniens status fastställdes slutligen 2003 i en folkomröstning då en ny konstitution antogs. Samtidigt som republiken utlovades en hög grad av autonomi stod det klart att Tjetjenien kommer att vara en del av Ryska Federationen. Den 9 maj 2004 dödades Ahmad Kadyrov i ett bombattentat och efterträddes på presidentposten av Alu Alkhanov. Samtidigt utnämndes Ahmad Kadyrovs son, Ramzan, till biträdande premiärminister.

Innan han tillträdde posten som biträdande premiärminister innehade den före detta gerillaledaren Ramzan Kadyrov posten som chef för den tjetjenska presidentens, dvs. sin fars, livvakt. Genom sin milis, i folkmun kallad Kadyrovtsy, hade han redan då en självständig maktposition i Tjetjenien. Efter faderns död och tillträdet på ministerposten införlivade Ramzan milisen i de offentliga tjetjenska säkerhetsstrukturerna och legaliserade därmed sin militära maktbas i Tjetjenien.

Det stod ganska snart klart att det egentliga maktcentrat i Tjetjenien inte var president Alkhanov utan istället stod att finna i unge Kadyrov och hans innersta krets. Genom sin militära styrka och med stöd från Kreml visade Kadyrov sig vara förmögen att på ett helt annat sätt än de federala specialstyrkorna rensa upp bland rebellerna. Kadyrovtsyys lokalkännedom visade sig kunna åstadkomma vad ryskt flygbombardemang inte kunnat göra. Genom amnestier och mer inofficiella kanaler lyckades också Kadyrov och de tjetjenska myndigheterna att förmå gamla frihetskämpar att

ge upp sin kamp och, utan att lägga ned vapen, byta sida. I takt med Kadyrovs framgångar hade den federala militärmakten möjlighet att lämna över alltmer av de militära operationerna till de Moskvatrogna tjetjenerna. Denna medvetna ”tjetjeniseringsstrategi” satte ett effektivt stopp för flödet av liksäckar till Moskva. Bekämpningen av de kvarvarande tjetjenska rebellstrukturerna kom allt mer att skötas av tjetjener.

Den militära operationen mot rebellerna förklarades avslutad i april 2009.

När dåvarande premiärminister Sergey Abramov skadades i en bilolycka i december 2005 utsågs Ramzan Kadyrov till tillförordnad premiärminister och, när Abramov i mars 2006 formellt avsade sig sitt uppdrag, till premiärminister. Genom effektiva förhandlingar med Moskva tillskansade sig Kadyrov snabbt medel att påbörja en omfattande återuppbyggnad av sin sargade republik samtidigt som han genom dekret och lagstiftning påbörjade en traditionalisering och moralisering av det tjetjenska samhället. I februari 2007 tog sedan Ramzan det sista steget på sin väg mot mer eller mindre absolut makt i Tjetjenien. Genom ett dekret avsatte den federala presidenten Vladimir Putin Alu Alkhanov från posten som president och förordnade tillfälligt Ramzan Kadyrov till posten. Genast påbörjade Kadyrov en ommöblering i den tjetjenska administrationen och inom några dagar var alla viktigare poster besatta av personer lojala mot Kadyrov. Ett par månader senare svors Ramzan Kadyrov officiellt in som Tjetjeniens president.

Redan som premiärminister initierade Ramzan Kadyrov ett omfattande återuppbyggnadsprogram. Finansieringen av denna omfattande byggnation kommer i huvudsak direkt från den federala budgeten. Förutom återuppbyggnad av bostäder har arbete lagts ned på att få igång den sociala infrastrukturen. Skola och grundläggande sjukvårdsinrättningar finns i dag på plats i alla regioner i Tjetjenien. Det bör dock påpekas att även om de fysiska attributen finns på plats finns det fortfarande stora brister avseende kvalitet och tillgänglighet och den stora återvandringen av internflyktingar har ökat behovet av fortsatta satsningar. Den förbättrade säkerheten och den fysiska återuppbyggnaden har gjort Ramzan Kadyrov populär bland stora delar av den tjetjenska befolkningen. Hans auktoritära ledarskap till trots ser många i Ramzan Kadyrov en etnisk tjetjen som på ett effektivt sätt skapar ordning och som dessutom visar styrka gentemot Moskva. Ramzan Kadyrov har idag de facto skapat ett Tjetjenien som är det mest självständiga av de 84 federala subjekten. Genom sin ”tjetjeniseringskampanj”, den fysiska återuppbyggnaden och en gradvis institutionalisering av tjetjenska traditioner ses Ramzan Kadyrov av många som den som lyckats återskapa den tjetjenska identiteten och stoltheten.

De tjetjenska separatisterna har fortsatt sitt väpnade motstånd mot den Kremltrogna tjetjenska regimen och de federala styrkorna genom ett lågintensivt gerillakrig i kombination med gisslantaganden och terroristattacker.

Den gerillarörelse som alltjämt opererar i Tjetjenien är utan tvekan kraftigt försvagad. De tjetjenska säkerhetsstyrkorna har tillsammans med federala specialförband visat sig vara synnerligen effektiva i sin kamp mot gerillan, inte minst när det gällt att slå ut strategiskt viktiga ledarpersoner. Ytterligare ett framgångsrecept i bekämpandet har varit utfärdandet av regelbundna amnestier. Tusentals gerillasoldater har på detta sätt förmåtts att byta sida och därigenom neutraliserats. Rebellererna har idag inte någon territoriell kontroll i Tjetjenien.

Efter det misslyckade gisslantagandet på teatern Nordost i Moskva och det fasansfulla blodbadet i Beslan har rebellgrupperna alltmer undvikit civila mål. På grund av den kraftigt försvagade militära resurserna och den aktiva taktiken att undvika civila dödsoffer har *modus operandi* övergått till riktade attacker mot personer tillhörande säkerhetsstrukturer och myndigheter.

Efter Beslandådet 2004 började den tjetjenska separatiströrelsen alltmer övergå till att bli en nordkaukasisk rebellrörelse där islamiska grupperingar är mest utmärkande. Denna förändring gjordes mycket tydlig 2007 då separatistledaren Dokku Umarov övergav idén om Republiken Itjkerien till förmån för utropandet av ett nordkaukasiskt emirat.²⁸ Sommaren 2010 blev dock en splittring inom rebellrörelsens ledarskap känd då några av de mest inflytelserika rebelledarna förklarade sig inte längre vara lojala mot Umarov. Ett flertal källor gör gällande att splittringen kan härledas till idén om ett nordkaukasiskt emirat och att det pågår en maktkamp mellan å ena sidan nationalistiskt motiverade rebeller och å andra sidan dem som stödjer idén om en islamsk, nordkaukasisk stat.²⁹

Det allmänna säkerhetsläget i Tjetjenien förbättrades avsevärt från 2004 och fram till 2008.³⁰ Rebellrörelsen är dock fortsatt aktiv och en ökning av våldet har rapporterats. MR-organisationen Memorial har, även om man anmärker på särskilt officiell rysk statistikens opålitlighet och konstaterar att det finns gott om motsägelser, rapporterat att det under 2009 och jämfört med 2008 skedde en ökning av terroristaktiviteter i norra Kaukasus, inklusive Tjetjenien³¹. Även Center for Strategic & International Studies (CSIS) har rapporterat om ökat antal våldsincidenter och dödsoffer i Tjetjenien 2009 jämfört med 2008. Vidare konstateras att det under 2009 skedde en fyrdubbling av antalet självmordsattacker i norra Kaukasus och att en majoritet av dessa skedde i Tjetjenien.³² I en jämförelse mellan

²⁸ Se exempelvis Center for Strategic & International Studies, november 2010, *Radical Islam in the North Caucasus – Evolving Threats, Challenges, and Prospects*.

²⁹ The Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, volume 7, issue 190, 2010-10-21, *Factional Divisions within the Chechen Separatist Movement*; Transitions Online, 2010-11-23, *Mission Not Accomplished*; The Jamestown Foundation, Terrorism Monitor, volume 8, Issue 38, 2010-10-21, *The New Ideologues of the North Caucasus Jihadists*

³⁰ Se Migrationsverket, 2008-03-05, *Ryska Federationen. Aktuellt säkerhetsläge i delrepubliken Tjetjenien*

³¹ Memorial Human Rights Center, 2010, *Situation in the North Caucasus conflict zone: analysis from the human rights perspective. Winter 2009-2010*, sid. 29.

³² Center for Strategic & International Studies, september 2010, *Violence in the North Caucasus – 2009: A Bloody Year*. Våldsincidenter "...include abductions of military

sommarmånaderna (1 maj till 31 augusti) 2008, 2009 och 2010, har dock organisationen rapporterat om ett minskat antal våldsincidenter i Tjetjenien 2010³³. Under 2010 har attacken mot president Kadyrovs hemby Tsentoroi den 29 augusti³⁴ och stormningen av det tjetjenska parlamentet i Groznyj den 19 oktober³⁵ väckt särskild uppmärksamhet och vittnat om att rebellrörelsen är fortsatt kapabel.

Ingusjien

Den mångåriga konfliktsituationen i Tjetjenien ledde till att ett stort antal människor flydde därifrån till Ingusjien, vilket var särskilt kritiskt 1999 när ryska trupper återvände till Tjetjenien och mer än 200 000 personer flydde till Ingusjien. Det sista flyktinglägret stängdes 2004.

Den oro som fanns för att konflikten i Tjetjenien ska sprida sig utanför Tjetjenien besannades med råge då cirka tvåhundra beväpnade och maskerade män i kamouflagekläder utförde en attack mot Nazran i Ingusjien sent på kvällen den 21 juni 2004. De attackerade alla polisstationer och inrikesministeriets byggnader. Senare fastställdes antalet dödade till 88 personer, varav Ingusjiens inrikesminister, Abukar Kostojev, och ett antal tjänstemän från inrikesministeriet. Bland de dödade fanns 27 civila. Eldstriderna varade i några timmar och några timmar efter midnatt drog sig de attackerande männen tillbaka. Det spekuleras om det var Rysslands mest eftersökte man, Shamil Basajev, en muslimsk militant separatistledare från Tjetjenien, som ledde attacken. Shamil Basajev ansågs vara den ende som hade kompetens att leda en sådan operation³⁶ och det fanns också de som uttalade att han hade lett dem. Rysslands dåvarande president Vladimir Putin reste efter händelsen till Ingusjien där han beordrade en snabb förintelse eller gripande av de attackerande männen samt beordrade mer trupper till Ingusjien.

Det har hittills inte skett fler angrepp av den omfattning som skedde 2004, men Ingusjien har därefter präglats av ryska säkerhetsstyrkors närvaro och militanta islamisters ständiga angrepp mot säkerhetsstyrkor och myndighetspersoner genom bakhåll och bombdåd.

Den dåvarande presidenten Murat Zjazikov och f.d. KGB-generalen byttes ut mot den nuvarande presidenten Junus-Bek Jevkurov den 30 oktober 2008. Det fanns ingen officiell förklaring till varför Murat Zjazikov byttes ut. En förklaring till bytet är att Moskva ansåg att Murat Zjazikov inte lyckades

personnel and civilians, bombings, assassinations of key civilian and military leaders, rebel attacks, police or military operations against suspected militants, destruction of property by militants, and the discovery of weapons”.

³³ Center for Strategic & International Studies, september 2010, *Violence in the North Caucasus – Summer 2010: Not Just a Chechen Conflict*

³⁴ The Jamestown Foundation, North Caucasus Analysis, volume 11, issue 5, 2010-09-16, *Attack on Kadyrov's Home Village Damages Chechnya's Image of Stability*

³⁵ The Jamestown Foundation, North Caucasus Analysis, volume 11, issue 8, 2010-10-28, *Attack on Parliament in Grozny: Gain or Loss for the Rebels?*

³⁶ Shamil Basajev dödades av en explosion i Ingusjien den 10 juli 2006. Han har också tagit på sig ansvaret för gisslandramat på skolan i Beslan där hundratals personer miste livet.

hålla nere våldet i Ingusjien.³⁷ Murat Zjazikov blev själv offer för våldet i Ingusjien då han i april 2004 utsattes för ett mordförsök och undkom med lättare skador, liksom hans efterträdare Junus-Bek Jevkurov i juni 2009.

Memorials rapportering om en ökning av terroristaktiviteter i norra Kaukasus 2009 i förhållande till 2008, som referats ovan såvitt avser Tjetjenien, gäller även Ingusjien.³⁸ Center for Strategic & International Studies konstaterar att av alla våldsincidenter i norra Kaukasus under 2009 (sammanlagt mer än 1100) skedde en tredjedel i de två ingusjiska distrikten Nazranovskii och Sunzhenskii. I jämförelse med 2008 kan konstateras att en ökning av antalet våldsincidenter skedde i Ingusjien.

Dagestan

Islamsk fundamentalism kom att uppstå i Dagestan i slutet av 1980-talet och att utvecklas under 1990-talet. En del av de dagestanska radikala islamisterna hade i slutet av 1997 tagit sin tillflykt till Tjetjenien och där förenats med Shamil Basajev och saudiern Ibn al-Khattabs styrkor.³⁹

År 1999 förbjöds wahabismen efter att den islamistiske tjetjenske rebelledaren Shamil Basajev försökte invadera Dagestan (se ovan).⁴⁰ Redan dessförinnan hade wahabiter utsatts för diskriminering och repression⁴¹, men efter att lagstiftningen infördes kunde polis och säkerhetsstyrkor agera förhållandevis fritt mot alla som hade en avvikande tolkning av islam. Personer som hölls ansvariga för händelserna under 1999 arresterades och torterades i Dagestan. Dessa dömdes och fängslades för att sedan släppas under 2002. När de släpptes inledde de en omfattande hämndaktion mot de som utsatt dem för tortyr.⁴²

Våldsnivån i Dagestan har stadigt ökat under senare år och enligt CSIS:s rapportering var den under flera månader under andra halvan av 2009 högst bland de nordkaukasiska delrepublikerna.⁴³ Under 2010, fram till och med augusti, rapporterar samma källa att Dagestan är den mest våldsdrabbade delrepubliken. Under sommarmånaderna maj till augusti 2010 skedde fler våldsincidenter i Dagestan än i Tjetjenien och Ingusjien tillsammans.⁴⁴

³⁷ The New York Times, 2008-10-31, *Russia: Kremlin Ousts Ingushetia Leader* <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9A0DEFD6133FF932A05753C1A96E9C8B63&scp=8&sq=Zyazikov&st=cse>

³⁸ Memorial Human Rights Center, 2010, *Situation in the North Caucasus conflict zone: analysis from the human rights perspective. Winter 2009-2010*, sid. 29.

³⁹ Roshchin, Mikhail, 2004, *Sufism and fundamentalism in Dagestan and Chechnya*, sid. 7

⁴⁰ Memorial Human Rights Center, 2007-08-10, *Abductions and Disappearances in Dagestan*

⁴¹ Roshchin, Mikhail, 2004, *Sufism and fundamentalism in Dagestan and Chechnya*, sid. 7

⁴² Memorial Human Rights Center, 2007-08-10, *Abductions and Disappearances in Dagestan*

⁴³ Center for Strategic & International Studies, september 2010, *Violence in the North Caucasus – 2009: A Bloody Year*

⁴⁴ Center for Strategic & International Studies, september 2010, *Violence in the North Caucasus – Summer 2010: Not Just a Chechen Conflict*. Se även The Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, volume 8, issue 6, 2011-01-10, *An Assessment of Events in Dagestan in 2010: The Year in Review*

Även uppgifter från det ryska inrikesministeriet i november 2010 bekräftar att uppgången i rebellaktiviteter under 2010 har varit markant i Dagestan, men även i Kabardinien-Balkarien.⁴⁵ Särskild uppmärksamhet under senare tid har mordet på Dagestans inrikesminister Adilgeri Magomedtagirov i juni 2009 fått.⁴⁶

1.3. Rättsvårdande myndigheter och säkerhetsstrukturer

1.3.1 Polisen – MVD

Det finns ingen direkt motsvarighet till den svenska polismyndigheten i Ryssland. Istället är den polisiära organisationen uppdelad på olika avdelningar under MVD, ministeriet för Ryska federationens inre angelägenheter, ofta kallat Inrikesministeriet. Ryssland har internationellt polisiärt samarbete, bl.a. som medlem i Interpol, och representeras då av Inrikesministeriet.⁴⁷

Den uniformerade polisen i Ryssland benämns ”militsia” och tjänstemännen har militära gradbeteckningar. Förutom avdelningen för den uniformerade polisen finns inom MVD avdelningar för trafikpolis (GAI), kriminalpolis, ekonomisk brottlighet och terrorism. MVD har också värnpliktiga soldater, s.k. inrikestrupper. Under MVD lyder även den federala migrationsmyndigheten FMS.⁴⁸

Det finns vidare grupper ”för speciella ändamål” som lyder under MVD. En av dessa grupper är OMON som ofta ses i samband med demonstrationer. OMON är en av de grupper i den ryska säkerhetsorganisationen som sysslar med terroristbekämpning, fritagning av gisslan och skydd av personer och materiel då hårdföra metoder anses krävas. OMON har under lång tid varit närvarande och aktiv i norra Kaukasus, bl.a. i Tjetjenien, Dagestan och Ingusjien.⁴⁹

De ryska uniformerade poliserna är ökända för sitt dåliga uppträdande och brutalitet men ännu mer för att vara de mest korrumperade tjänstemännen i offentlig tjänst. Allmänheten i Ryssland har en mycket negativ inställning till polismän och poliskåren.⁵⁰

⁴⁵ BBC Monitoring 2010-11-18, *Terrorism-related crimes on rise in Russia's Dagestan, Kabarda-Balkaria* (Interfaxartikel)

⁴⁶ The Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, volume 6, issue 110, 2009-06-09, *Assassination of Interior Minister Marks a new Level of Political Violence in Dagestan*

⁴⁷ Inrikesministeriets hemsida, <http://eng.mvdrf.ru/> och Interpol, <http://www.interpol.int/Public/ICPO/Members/default.asp>

⁴⁸ Inrikesministeriets hemsida, <http://eng.mvdrf.ru/>

⁴⁹ <http://eng.mvdrf.ru/news/2536/>

⁵⁰ The Moscow Times, 2009-06-10, *Survey on Police Force Hints Anti-Graft Drive Is Working*, <http://www.themoscowtimes.com/article/1010/42/378347.htm>

1.3.2 Åklagare⁵¹

Åklagarmyndigheten i Ryssland är federal och centraliserad. Dess struktur regleras i författningen och genom en federal lag, med senare tillägg, från januari 1992. Organisationen är hierarkisk och har administration i de olika ryska federationssubjekten och kontor på kommunal nivå.

Högsta chef för åklagarorganisationen är generalåklagaren för Ryska federationen. Denne utses av federationsrådet på förslag från presidenten. Generalåklagaren utser i sin tur åklagarna för de olika subjekten i Ryska federationen genom överenskommelse med de olika subjekten. Under generalåklagaren lyder övriga åklagare samt även militära åklagare och specialåklagare.

Åklagarna och deras arbete styrs av den federala lagen. Åklagarnas uppgift är att beivra och åtala inom ramarna för Ryska federationens straffprocessuella lagstiftning. De har också som uppgift att koordinera de aktiviteter som utförs av representanterna för brottsbekämpningen. De militära åklagarnas jurisdiktion ligger inom Ryska federationens väpnade styrkor.

I åklagarmyndighetens uppgifter ingår även tillsyn och övervakning. Åklagarmyndigheten ska utöva tillsyn och övervaka de verkställande myndigheterna på federal nivå och i de olika federationssubjekten. På federationssubjektsnivå ska åklagarmyndigheten även utöva tillsyn på den lagstiftande församlingen och regeringen. Åklagarmyndigheten ska övervaka verkställighet som sker från de nämnda organ samt att bestämmelser som utfärdas av de nämnda organen stämmer överens med lagarna. Åklagarmyndigheten ska också utöva tillsyn beträffande efterlevnaden av mänskliga fri- och rättigheter hos de nämnda organen och bl.a. militär administration och affärsdrivande och icke-affärsdrivande organisationer.

Åklagarmyndigheten ska också utöva tillsyn beträffande efterlevnad av lagen i polisens arbete, vilket innefattar fältarbete, förhör och förundersökning, samt att fängelse- och häktesverksamhet efterlever lagen. Utöver detta ska åklagarmyndigheten delta i lagstiftningsarbete och anmärka och ifrågasätta beslut eller domar från domstolar som strider mot lagar.

Åklagarmyndigheten i Ryssland har jämfört med den svenska åklagarmyndigheten en mer vid funktion.

1.3.3. FSB - säkerhetstjänsten

Den federala myndigheten för Ryska federationens säkerhet, FSB, är en av efterträdarna till KGB och den mäktigaste av dem⁵².

⁵¹ Den allmänna åklagarens hemsida, <http://eng.genproc.gov.ru/>

⁵² Global Security, <http://www.globalsecurity.org/intell/world/russia/fsb.htm>

Myndighetens makt anses grunda sig i den tidigare presidenten Vladimir Putins inflytande och ett väldigt nätverk av tidigare tjänstemän som delar av regeringen och det ryska samhället genomsyras av. Vladimir Putin var tidigare chef för FSB och lämnade sin position då han utsågs till premiärminister av Boris Jeltsin. Omkring 78 % av de 1000 ledande politiska posterna i Ryssland uppskattas vara besatta av tidigare tjänstemän i FSB eller dess föregångare. Då Vladimir Putin tillträdde som president 2000 fick FSB en stor tilldelning av ekonomiska anslag.⁵³

FSBs struktur regleras av ett dekret, med senare tillägg, från presidenten från augusti 2003. FSB styrs federalt och har en vertikal struktur med administration i de olika federationsobjekten⁵⁴.

FSB utför underrättelseverksamhet, kontraspionage, antiterrorism, elektronisk underrättelseverksamhet, gränskontroll och allmän övervakning av samhället samt utreder ekonomisk brottslighet. Verksamheten är indelad i olika avdelningar och det finns förutom den operativa verksamheten avdelningar för stabsfunktion, personalfunktioner samt för teknik och underhåll.⁵⁵

1.3.4 Domstolarna

De federala domstolarna i Ryssland består av författningsdomstolen, tvistedomstolarna, de allmänna domstolarna samt de militära domstolarna.

Författningsdomstolen handlägger fall som relateras till efterlevnad av de federala lagarna, förordningar från presidenten, Duman, regeringen, republikers författning, stadgar och andra bestämmelser från federationens subjekt mot den Ryska Federationens författning. Författningsdomstolen rör inte de enskilda medborgarna direkt.

Tvistedomstolarna⁵⁶ är federala och specialiserade domstolar. De handlägger egendoms- och affärsmässiga tvister mellan ekonomiska aktörer. De bedömer också klagomål beträffande att bestämmelser från regeringen kränker affärsmäns intressen. Det kan vara skattefrågor, fastigheter och andra tvister som uppstår i administrativa, finansiella och andra lagliga relationer. Utlänningar kan också vara part i tvisterna. Tvistedomstolarna har fyra instanser där Högsta tvistedomstolen är högsta instans.⁵⁷ Tvistedomstolarna handlägger således mål som i Sverige både hör hemma i de allmänna domstolarna och förvaltningsdomstolarna.

⁵³ Ibid

⁵⁴ Agentura, <http://www.agentura.ru/english/dosie/fsb/structure/>

⁵⁵ Ibid

⁵⁶ På ryska heter domstolarna "Арбитражный суд", vilket bokstavligen betyder "skiljedomsdomstolen" där "skiljedom" används i en vidare betydelse än i det svenska rättssystemet. Översättningen till svenska är därför funktionell istället för bokstavlig för att inte förväxling ska ske med det svenska skiljedomsförfarandet.

⁵⁷ Skiljedomsstolens hemsida, <http://www.arbitr.ru/eng/assys/>

De allmänna domstolarna har fyra instanser där Högsta domstolen är den högsta instansen. Högsta domstolen är även högsta instans för militärdomstolarna. För de allmänna domstolarna finns distriktsdomstolar, vilka motsvaras av svenska tingsrätter. Överinstans för distriktsdomstolarna är den domstol som finns för varje subjekt, dvs. kraj, oblast, republik, autonoma område eller större stad. Denna överinstans fungerar som kassationsdomstol, vilket innebär att den kan godkänna eller upphäva avgörandet i den lägre instansen, men i övrigt inte göra några förändringar. De allmänna domstolarna handlägger brottmål och övriga tvistemål som inte faller inom tvistedomstolarnas jurisdiktion.

1.4. Utsatta grupper och särskilda problemområden

1.4.1. Dödsstraff

Rysslands författning, artikel 20, tillåter dödsstraff tills det avskaffas under förutsättning att rättegången sker med jury. Dödsstraff ska vara en särskild påföljd då den dömda berövat någon livet under särskilt graverande omständigheter.⁵⁸ Sedan 1996 råder enligt ett dekret från presidenten ett moratorium beträffande avrättningar. Detta moratorium förlängdes i november 2009 av landets konstitutionsdomstol och gäller, enligt ett uttalande från domstolens ordförande, fram till att Rysslands parlament ratificerat Europakonventionens sjätte protokoll som förbjuder dödsstraff.⁵⁹

1.4.2 Koppling till islamistiska och väpnade grupper

Counter-terrorism (CTO) regimen i Tjetjenien upphävdes i april 2009 av federala myndigheter och numera bär de tjetjenska myndigheterna det huvudsakliga ansvaret för bekämpandet av terrorism. Federala trupper är dock fortfarande närvarande och aktiva i republiken. I Ingusjien, Dagestan och Kabardinien-Balkarien införs CTO-regim i områden där specialoperationer genomförs. Specialoperationer, s.k. zjatjiztiki⁶⁰, förekommer i hela norra Kaukasus.

Idag aktiva rebellers verksamhet betraktas som kriminell och rebeller straffas för sådan verksamhet enligt rysk strafflagstiftning, särskilt artikel 208 och 209 även om också andra lagrum är aktuella.⁶¹

⁵⁸ <http://www.constitution.ru/en/10003000-03.htm>

⁵⁹ Home Office, UK Border Agency, 2010-11-10, *Russia: Country of Origin Information Report*, sid. 28

⁶⁰ En starkt kritiserad metod som kallas för "zatjiztiki" för att komma åt rebeller och som kan översättas med "städaktioner". "Zatjiztiki" har beskrivits enligt följande. Ett stort antal militär personal anländer i militära fordon utan registreringsskyltar och omringar ett område eller en hel by. I de flesta fall är personalen maskerad. Utan att säga vem de är eller varför de gör det söker de igenom alla hem eller väljer ut vissa hem stickprovsmässigt. Under aktionen misshandlas civila eller utsätts för andra former av hårdför behandling och vissa hem plundras. (Human Rights Watch, juni 2008, *As If They Fell From the Sky - Counterinsurgency, Rights Violations, and Rampant Impunity in Ingushetia*)

⁶¹ Landinfo, 2009-09-08, *Temanotat. Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaktioner mot oprørere og personer som bistår dem*

Det råder samstämmighet i rapporteringen från norra Kaukasus kring uppgifter om att lokala och federala myndigheter i kampen mot rebellrörelsen använder övervåld och begår allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna. I Tjetjenien, Ingusjien, Dagestan och Kabardinien-Balkarien begås allvarliga kränkningar mot personer som misstänks för rebellverksamhet. Det förekommer övervåld från myndigheternas sida, att frihetsberövade personer avlider, tortyr av frihetsberövade personer, utomrättsliga avrättningar, godtyckliga och hemliga förvar samt försvinnanden. En allmänt förekommande uppfattning är dessutom att det tenderar att finnas en hög grad av underrapportering vad avser dessa kränkningar och att detta beror på rädsla för repressalier hos redan utsatta människor.

I Tjetjenien rapporteras myndighetspersoner frihetsberöva personer utan att identifiera sig själva eller vilken organisation de tillhör och utan att informera den gripnes släktingar om vart han eller hon har förts. Personer har hållits frihetsberövade under perioder utan att detta har registrerats officiellt. Vidare förekommer uppgifter om att personer har hållits frihetsberövade i inofficiellt förvar och torterats innan de förts till officiellt polisförvar.⁶²

Observatörer noterade under två år fram till maj 2008 ett minskat antal försvinnanden i Tjetjenien. Året därpå rapporteras dock om en ökning av antalet misstänkta försvinnanden som myndighetsföreträdare anses ligga bakom.⁶³

Samstämmig rapportering föreligger om att bruket av tortyr är utbrett i Tjetjenien och att personer som misstänks för rebellverksamhet eller anknytning till rebeller är särskilt utsatta och systematiskt torteras. Amnesty International rapporterar 2009 att utomrättsliga avrättningar alltjämt förekommer i Tjetjenien.⁶⁴

Norska Landinfo hänvisar i en rapport⁶⁵ till organisationerna Memorial och HRW enligt vilka myndigheterna i Ingusjien när de företar aktioner för att arrestera personer som misstänks tillhöra rebellrörelsen försöker likvidera de misstänkta på plats. Detta sker mot bakgrund av att ett stort antal frikännanden i ärenden som kommit upp för domstolsprövning. Det är inte ovanligt att säkerhetsstyrkorna, då misstänkta dödas, motiverar agerandet med att offren genom våld motsatte sig arrestering, vilket står i strid med vad ögonvittnen normalt upplyser om samt att säkerhetsstyrkorna ”planterar” vapen eller granater på de dödade eller gripna, eller i deras hem.

⁶² Amnesty International, juli 2009, *Russian Federation. Rule without law: Human rights violations in the North Caucasus*, sid. 9ff.

⁶³ Ibid, sid. 13f.

⁶⁴ Ibid, sid. 18ff.

⁶⁵ Landinfo, 2010-01-28, *Temanotat. Ingusjetia: Sikkerhetssituasjonen, menneskerettigheter og utsatte grupper*

Det är, enligt samma norska rapport, inte heller ovanligt att myndigheterna anholder misstänkta rebeller utan arresteringsorder och att de gripna hålls isolerade utan att släktingar informeras om var de befinner sig. Grupper som särskilt riskerar att misstänkas och därmed föras bort är unga män som är släkt med eller på annat sätt har förbindelse med rebeller, unga män som tidigare har varit anholdna och vars namn finns i polisens register, oavsett om de har åtalats eller är rentvådda från misstankarna samt strängt praktiserande muslimer, s.k. salafister.

Det bör noteras att ett flertal källor redogör för att Ingusjiens myndigheter, sedan president Jevkurov kom till makten, har utvecklat en dialog med frivilligorganisationer på MR-området.⁶⁶ Ingusjiska myndigheter försöker inte tysta ner problemet med försvinnanden. Försvinnanden, utomrättsliga avrättningar och tortyr har dock inte upphört sedan Jevkurov kom till makten. Bortförande och illegala straffmetoder utförs främst av säkerhetsstyrkor från andra platser i Ryssland och ofta i samband med specialoperationer. Lokal, ingusjisk polis deltar i lägre grad i sådana aktioner.⁶⁷ År 2009 sågs dock snarare en alarmerande ökning av våldet, med särskilt mord och försvunna opponenter och journalister.⁶⁸

I Dagestan rapporteras myndigheterna ligga bakom bland annat övervåld, dödsfall i förvar, tortyr, försvinnanden och utomrättsliga avrättningar och i Kabardinien-Balkarien rapporteras personer som gripits misstänkta för rebellverksamhet ha utsatts för tortyr. Även rapporter om misstänkta försvinnanden i Kabardinien-Balkarien föreligger.⁶⁹

Tidigare aktiva rebeller i Tjetjenien

Norska Landinfo redogör i en rapport⁷⁰, som bygger på uppgifter från ett besök i norra Kaukasus 2009, för att det bland de källor som konsulterats inte råder full samsyn kring huruvida rebeller som var aktiva under den tidigare delen av det andra kriget (1999-2003/2005) idag är av intresse för tjetjenska myndigheter. Frivilligorganisationen Memorial i Moskva anser att sådana tidigare rebeller *kan* vara av intresse. Om de offentligt deklarerar sitt stöd till Kadyrov och motstånd till den tidigare presidenten Maskhadov, *kan* de dock slippa undan. Det krävs vidare att de aktivt samarbetar med nuvarande regim när så krävs. En advokat uppger att om tidigare rebeller inte längre är aktiva är de inte heller intressanta för tjetjenska myndigheter.

⁶⁶ Council of Europe, Commissioner for Human Rights, 2009, *Report by Thomas Hammarberg Commissioner for Human Rights of the Council of Europe following his visit to the Russian Federation (Chechen Republic and the Republic of Ingushetia) on 2-11 September 2009*, sid. 16 och Council of Europe, Parliamentary Assembly, 2010, *Legal remedies for human rights violations in the North-Caucasus Region*, sid. 2

⁶⁷ Landinfo, 2010-01-28, *Temanotat. Ingusjetia: Sikkerhetssituasjonen, menneskerettigheter og utsatte grupper*

⁶⁸ Council of Europe, Parliamentary Assembly, 2010, *Legal remedies for human rights violations in the North-Caucasus Region*, sid. 2

⁶⁹ Amnesty International, juli 2009, *Russian Federation. Rule without law: Human rights violations in the North Caucasus*, sid. 39ff.

⁷⁰ Landinfo, 2009-09-08, *Temanotat. Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår dem*

Russian Justice Initiative (RJI) i Moskva uppger att det är av betydelse vilken rebellgrupp man har tillhört och vilket slags aktioner man är ansvarig för. Om en rebell har kämpat mot Kadyrovs män kan detta medföra blodshämnd. Klantillhörighet kan ha betydelse för graden av skydd, liksom om en tidigare rebell har bytt sida och gått över till Kadyrov, varit en profilerad krigare eller inte, kämpat mot tjetjenska eller ryska styrkor samt om denne dödat andra tjetjener eller inte. En ej namngiven humanitär organisation i norra Kaukasus menar att rebeller från tidigare fasen av det andra kriget kan, om det föreligger bevis mot dem, tas in för förhör och liknande. Myndigheterna utreder huruvida tidigare rebeller har varit involverade i allvarliga förbrytelser. Tidigare rebeller kan vara i riskzonen eftersom polisen behöver resultat, statistik över antalet personer som tagits för inblandning i rebellverksamhet, att visa upp. De som har gått över till Kadyrov befinner sig i en annan situation men kan ändå inte känna sig helt trygga. Tidigare rebeller har likviderats sedan de vägrat att gå över till Kadyrov. Det förhållandet att de olika rebellgrupperna har olika motiv för sin verksamhet påverkar myndigheternas syn på dem. De rebeller som har låtit sig rekryteras på grund av religiös övertygelse och som kämpar för ett islamiskt kalifat, anses av myndigheterna vara den värsta gruppen som man är mest mån om att nedkämpa. Verksamhet för de tidigare separatisterna anses vara betydligt mindre allvarlig. Myndigheterna är inte så intresserade av rebeller som inte har varit aktiva de senaste åren.

Däremot råder det bland Landinfos källor samsyn kring att det första kriget (1994-1996) inte anses vara särskilt intressant för dagens myndigheter i Tjetjenien och att detta beror på den förändrade konfliktbilden. Inga av källorna nämner rebeller från det första kriget som en idag utsatt grupp. Enligt Memorial kan dock personer som deltog i det första kriget vara utsatta. Detta gäller främst profilerade krigare som vid tidpunkten hade en central position. Om dessa tidigare rebeller offentligt ger sitt stöd till Kadyrov, är de dock mindre utsatta.

Släktskap med och/eller bistånd till misstänkta rebeller

Det råder bland de av Landinfo konsulterade källor i ovannämnda rapport⁷¹ samstämmighet om att tjetjenska myndigheter slår ner hårt på personer som ger bistånd till dagens rebeller. Biståndets art och omfattning synes vara av underordnad betydelse och myndigheternas reaktioner variera. Landinfos källor lämnar uppgifter om frihetsberövanden och misshandel, mord och utomrättsliga avrättningar samt om personer som lagförts sedan de bistått, eller misstänkts för att ha bistått, rebeller. Landinfos källor kan inte visa på att det finns någon grupp i Tjetjenien som skulle vara undantagen från risken att bli intagen av myndigheterna om de misstänks för att ha gett bistånd till senare tids rebeller.

Huruvida en person som under det andra kriget lämnade bistånd till rebeller idag riskerar reaktioner från tjetjenska myndigheter synes vara avhängigt flera faktorer. Flera av Landinfos källor poängterar att en avsevärd andel av

⁷¹ Ibid

den tjetjenska befolkningen har gett bistånd till rebeller, exempelvis mat, och att myndigheterna idag inte intresserar sig för personer som vid enstaka tillfällen lämnat bistånd. Faktorer som i sammanhanget lyfts fram som betydelsefulla och i vissa fall avgörande är för det första vem man har lämnat bistånd till, om det var en profilerad rebell och om man har anknytning till ”fel” grupp. Det betraktas som allvarligare att ha kämpat mot tjetjenska myndigheter än mot federala. För det andra är omfattningen och typen av bistånd samt om bistånd lämnats under längre tid av betydelse. För det tredje spelar vem man är, och om man har haft fortsatta kontakter med rebeller, roll. Kontakt med dagens rebeller ses som avgörande.

Inga av Landinfos källor uppger att personer som gav bistånd till rebeller under det första kriget (1994-1996) är av särskilt intresse för tjetjenska myndigheter idag. Samtliga källor framhäver att dagens situation, med tjetjenska myndigheter på den ena sidan och rebeller på den andra, skiljer sig helt från den situation som rådde under det första kriget och den tidiga fasen av det andra kriget.

Landinfo har i ytterligare en rapport⁷² redogjort för situationen för anhöriga till rebeller. Människorättsorganisationer i norra Kaukasus uppger att familjemedlemmar till nu aktiva rebeller är den mest sårbara gruppen i dagens Tjetjenien och hänvisar till att det formella avslutandet av anti-terroraktionen i april 2009 och det därefter påbörjade tillbakadragandet av federala styrkor har gett mer kontroll till Kadyrov, vilket medför ökad press på rebellers familjemedlemmar. Samtliga av Landinfos källor bekräftar att situationen för rebellers familjemedlemmar har förvärrats sedan Kadyrov offentligt uttalade att familjemedlemmar ska göras ansvariga för rebellers handlingar.

Åtgärder mot anhöriga till rebeller vidtas från myndigheternas sida dels som ett sätt att avskräcka unga män från att ansluta sig till rebellrörelsen, dels som en metod för att förmå rebeller att överlämna sig. Graden av press och övergrepp som anhöriga utsätts för är beroende av huruvida en rebell är aktiv, aktivitetsnivån och om denne har lämnat landet eller dödats. Enligt Landinfos källor är det framför allt unga män och bröder till rebeller som är utsatta för press och övergrepp. Det förekommer dock även att systrar, särskilt ogifta med dåligt rykte, är föremål för myndigheternas intresse. För det fall det rör sig om profilerade rebeller kan systrar vara utsatta oavsett deras rykte. Släktskapet till en rebell synes inte behöva vara särskilt nära för att en person ska bli föremål för myndigheternas intresse. Även avlägsna släktingar kan vara utsatta. Vidare rapporteras det förekomma vissa geografiska skillnader: familjer i bergsområdena i söder är mer utsatta på grund av närvaron av rebeller där.

Åtgärderna som myndigheterna rapporteras vidta mot anhöriga till rebeller varierar. Det förekommer uppgifter om hot och övervakning, arrestering,

⁷² Landinfo, 2009-08-20, *Temanotat Tsjetsjenia: Situationen för opprøreres familiemedlemmer*

misshandel och tortyr. Det förekommer även uppgifter om att anhöriga drabbas av husrannsakingar, uppsägningar från arbete, vräkningar från bostäder, anlagda bränder och att bevis fabriceras för det fall information inte lämnas. Även uppgifter om mord förekommer.

Human Rights Watch har särskilt redogjort för förekomsten av anlagda bränder som drabbar anhöriga till misstänkta rebeller. I många fall har bränderna föregåtts av hårt tryck från lokala myndighetsföreträdare mot familjer för att dessa ska få hem sina anhöriga ”från skogarna”. I vissa fall har bränderna anlagts i tidsmässigt nära anslutning till rebellattacker, varför vedergällning misstänks vara ett motiv.⁷³

Amnesty International rapporterar att anhöriga till personer som befaras ha fallit offer för försvinnanden i ett antal fall har varnats för att fortsätta leta. Anhöriga till försvunna personer som har framhårdat i sina krav på information och rättvisa har varit föremål för trakasserier, hot och andra former av repressalier. Unga män är i detta avseende särskilt utsatta. Rädslan förefaller vidare vara särskilt akut när tjetjenska myndigheter misstänks vara ansvariga för en persons försvinnande.⁷⁴ Anhöriga till misstänkta medlemmar av väpnade grupper pressas – enligt uppgifter genom hot, godtyckliga frihetsberövanden, vräkningar och förstörelse av hus – till att övertyga sina släktingar att lägga ner vapnen, och i vissa fall att leta efter dem för att föra tillbaka dem.⁷⁵

Såvitt avser Ingusjien rapporteras personer som ger, eller har gett, bistånd till rebeller riskera allvarliga reaktioner från myndigheterna. Enligt uppgift från en lokal MR-organisation likställer såväl den ingusjiska polisen som federala styrkor bistånd till rebeller med faktiskt deltagande i rebellrörelsen. Släktingar till misstänkta rebeller kan riskera reaktioner, bland annat arresteringar, från myndigheterna. Fabricering av bevis mot släktingar som dömts rapporteras ha förekommit.⁷⁶

1.4.3. Rysk media och journalisters situation

Den ryska konstitutionen garanterar yttrande- och pressfrihet. I praktiken utövar dock myndigheterna påtryckningar mot media. Inskränkningar i yttrandefriheten gäller framför allt ämnen som federala styrkors agerande i Tjetjenien, mänskliga rättigheter, korruption och kritik mot myndigheter. Myndigheterna använder sitt direkta ägande eller ägande av stora privata företag med kopplingar till myndigheterna för att kontrollera och påverka de större, nationella medierna och en majoritet av deras regionala utgåvor/stationer, särskilt Tv-kanaler. Myndigheter på alla nivåer använder sina maktbefogenheter, ibland offentligt, för att begränsa möjligheten att

⁷³ Human Rights Watch, juli 2009, *”What Your Children Do Will Touch Upon You” – Punitive House-Burning in Chechnya*

⁷⁴ Amnesty International, juli 2009, *Russian Federation. Rule without law: Human rights violations in the North Caucasus*, sid. 17

⁷⁵ Ibid, sid. 21f.

⁷⁶ Landinfo, 2010-01-28, *Temanotat. Ingusjetia: Sikkerhetssituasjonen, menneskerettigheter og utsatte grupper*, sid. 14

verka för journalister som kritiserar dem. En metod är att neka tillträde till arrangemang och tillgång till information, inklusive att neka att filma eller statistik som teoretiskt sett är allmän handling. Vissa regionala och lokala myndigheter utnyttjar svagheter i rättssystemet och lagstiftningen för att frihetsberöva personer som uttryckt kritiska åsikter mot myndigheter. Med vissa undantag förefaller domare vara ovilliga att gå emot mäktiga federala och lokala tjänstemän som försöker åtala journalister. Myndigheterna använder sitt inflytande för att begränsa spridningen av information angående ämnen och förhållanden som anses vara känslig, inklusive bevakning av oppositionspartier och -kandidater i lokalval samt ekonomiska problem.⁷⁷

Freedom House konstaterar att staten helt eller delvis äger, eller på annat sätt kontrollerar två av 14 nationella dagstidningar, mer än 60 % av drygt 45 000 registrerade lokala dagstidningar och tidskrifter, samtliga sex nationella tv-kanaler och två nationella radiokanaler. Kreml använder mer, eller mindre, sofistikerade metoder för att avleda allmänhetens uppmärksamhet från den utspridda korruptionen och landets ekonomiska kris. De flesta statliga och privata medier ägnar sig åt uppenbar propaganda som glorifierar landets nationella ledare och skapar en bild av politisk pluralism. Befattningshavare använder landets politiserade och korrupta rättssystem för att trakassera och åtala de få återstående oberoende journalister som kritiserar de utbredda övergrepp som begås av myndigheterna. Myndigheterna har använt anklagelser om extremism mot kritiker, däribland journalister, i ett antal fall. Journalister har ingen möjlighet att fritt rapportera om nyheter, särskilt vad avser ämnen såsom MR-övergrepp i norra Kaukasus, korruption, organiserad brottslighet, tortyr som begås av polis, oppositionspartiets aktiviteter och landets ekonomiska kris.⁷⁸

Organisationen Reportrar utan gränser betonar, i en rapport som behandlar medielandskapet i ett antal utvalda ryska regioner, att det inte är tillämplbart att göra en uppdelning i oberoende-beroende eller fri-ofri media i Ryssland samt att kategoriseringar såsom oppositionell och liberal media är alltför vanligt förekommande förenklingar. Istället betonas vikten av att se på ägarstruktur och graden av påverkan som ägarna utövar såvitt avser politisk orientering. Följande kategoriseringar görs: media som ägs av staten eller påverkas av staten genom ”informationskontrakt”; privatägd media där ägaren utövar stark redaktionell kontroll; privatägd media utan ägarinblandning i rapporteringen. Många regionala tidningar och en majoritet av radio- och Tv-kanaler ägs helt eller delvis av myndigheter på region-, distrikt- eller stadsnivå. Många av dessa medier upprätthåller den sovjetiska traditionen att agera språkrör för statliga institutioner. Att medier drivs utan statligt deltagande innebär inte nödvändigtvis att de främjar oberoende journalistik. De i maktpositioner använder sig av ”informationskontrakt”, där de betalar för redaktionellt utrymme och

⁷⁷ U.S Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

⁷⁸ Freedom House, oktober 2010, *Freedom of the Press 2010*, sid. 201ff.

kontroll över detsamma, som ett sätt att tillse att formellt oberoende media är lojal. Oppositionell media ägs i de flesta fall av en grupp affärsmän som står i konflikt med myndigheterna. Sådan media är endast oppositionell i bemärkelsen att dess huvudsakliga syfte är att motarbeta sittande borgmästare eller guvernör, dess kvalitet är låg och journalistiska principer följs inte. Den tredje kategorin utgör således i egentlig mening oberoende media, som Reportrar utan gränser i sin studie fann exempel på i samtliga undersökta regioner.⁷⁹

Committee to Protect Journalists (CPJ) gör, i en rapport om dödligt våld mot journalister i Ryssland under 2000-talet, gällande att Kreml genom att marginalisera, utestänga och obstruera kritiska journalister sätter tonen och att undersökande journalister är isolerade och sårbara för attacker.⁸⁰ Våld och hot mot journalister är ett problem. Bland andra organisationerna CPJ⁸¹ och Glasnost Defence Foundation (GDF)⁸² redovisar data om antalet attacker mot journalister. Deras uppgifter skiljer sig något åt.⁸³ CPJ redogör för två mord med bekräftat motiv och två med obekräftat motiv 2008 medan organisationen för 2009 registrerat tre mord med bekräftat motiv och två med obekräftat motiv. I skrivande stund har organisationen inte registrerat några mord på journalister under 2010. GDF, å andra sidan, registrerade under 2008 fem mord på och 69 attacker mot journalister, under 2009 nio respektive 59 och under 2010 (t.o.m. 2010-11-09) nio respektive 44.

Gemensamt för de journalister som mördats under 2000-talet och där motiv, enligt CPJ, har bekräftats är att de genom grundlig rapportering om känsliga ämnen har hotat mäktiga personer inom myndighetsstrukturer och näringsliv, militärer och militanta, poliser och kriminella grupper.⁸⁴ Morden och attackerna på journalister och MR-aktivister under 2009 förefaller ha kopplingar till offrens professionella verksamhet och i många fall vara relaterade till konflikten och ske i norra Kaukasus. Övergrepp mot journalister begångna av poliser och annan säkerhetspersonal rapporteras dock även från övriga Ryssland. I de flesta fall förefaller, enligt GDF, övergrepp mot journalister ske på initiativ från lokala

⁷⁹ Reporters without borders, september 2009, *Russia. Heroes and Henchmen. The Work of Journalists and the Media in the Russian Regions*, sid. 2ff.

⁸⁰ Committee to Protect Journalists, september 2009, *Anatomy of Injustice – the Unsolved Killings of Journalists in Russia*, sid. 9

⁸¹ Committee to Protect Journalists, <http://cpj.org/killed/europe/russia/>

⁸² Glasnost Defence Foundation, <http://www.gdf.ru/graph/item/1/688>,

http://www.gdf.ru/murdered_journalists och http://www.gdf.ru/attacks_on_journalists

⁸³ CPJ skiljer ut fall med obekräftat motiv från fall där de anser motivet vara bekräftat, vilket innebär att organisationen efter egen utredning anser sig vara skäligen säkra på att en journalist mördats som en direkt vedergällning för hans eller hennes arbete, att en journalist döddats i korseld i stridssituationer eller att en journalist döddats då han eller hon utfört ett farligt uppdrag, såsom att bevaka en gatuprotest. GDF definierar "attacker mot journalister" brett. Bland dem som registrerats under 2010 förefaller ett antal inte vara relaterade till offrens verksamhet som journalister (se BBC Monitoring, 2010-11-10, *Media Analysis: Russian journalists attacked with impunity*)

⁸⁴ Committee to Protect Journalists, september 2009, *Anatomy of Injustice – the Unsolved Killings of Journalists in Russia*, sid. 11

myndighetsföreträdare. De som ägnar sig åt undersökande journalistik och tar upp korruption och organiserad brottslighet är de som löper störst risk.⁸⁵

I en majoritet av morden på journalister har de rättsvårdande myndigheterna inte identifierat, gripit, åtalat eller dömt någon gärningsman. Av de 32 mord på journalister med bekräftat motiv som CPJ identifierat mellan åren 1992 och 2009 är 30 olösta.⁸⁶ Enligt CPJ saknas genomgående insyn i mordutredningarna, som ofta störs av intressekonflikter och är föremål för otillbörligt tryck från externa politiska krafter. Bland annat noteras att utredarna vid upprepade tillfällen har underlåtit att följa upp journalismrelaterade ledtrådar, undersöka arbetsmaterial eller förhöra yrkesmässiga kontakter. Det har förekommit att viktig bevisning har hemlighållits utan förklaring. I några fall har åklagare tagit dåligt förberedda fall till domstolsprövning och i åtminstone ett fall har en oskyldig person stått anklagad på fingerade grunder. Domare har fattat tvivelaktiga eller oförklarade beslut, såsom att besluta om förhandlingar bakom lyckta dörrar och att lämna jurymedlemmar exponerade för hotelser. På alla nivåer har myndigheterna underlåtit att kommunicera ens den mest grundläggande utvecklingen i utredningarna med offrens familjer.⁸⁷

Mordet på Novaya Gazeta-journalisten Anna Politkovskaya – som var känd för sin kritiska rapportering om konflikten i Tjetjenien och före sin död vid ett flertal tillfällen hotades och attackerades, frihetsberövades och förgiftades – är tveklöst det mest omskrivna mordet.⁸⁸ Det fall som på senare tid har fått särskild uppmärksamhet är mordet på journalisten och MR-aktivisten Natalya Estemirova i juli 2009. Estemirova fördes bort i närheten av sin bostad i Grozny och hittades senare samma dag mördad i Ingusjien. Hon bevakade MR-kränkningar begångna av federala och regionala styrkor i Tjetjenien, publicerades i bland annat Novaya Gazeta och arbetade för MR-organisationerna Memorial och Human Rights Watch. Sedan hon enligt uppgift mottagit en serie av hot från tjetjenska myndigheter skrev hon under pseudonym.⁸⁹

1.4.4. Frivilligorganisationer och utsatta MR-aktivister

Föreningsfriheten är lagstadgad i Ryssland och i landet finns dussintals större paraplyorganisationer och tusentals frivilligorganisationer på gräsrotsnivå.⁹⁰

Lagen om frivilligorganisationer från 2006 har kritiserats hårt, särskilt eftersom den anses ge myndigheterna utökade möjligheter att neka organisationer registrering, att inspektera organisationer och att avkräva

⁸⁵ U.S Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

⁸⁶ Committee to Protect Journalists, <http://cpj.org/killed/cpj-database.xls>

⁸⁷ Committee to Protect Journalists, september 2009, *Anatomy of Injustice – the Unsolved Killings of Journalists in Russia*, sid. 9f.

⁸⁸ Ibid, sid. 20

⁸⁹ Committee to Protect Journalists, <http://cpj.org/killed/2009/natalya-estemirova.php>

⁹⁰ U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

organisationer rapportering. Vaga och breda bestämmelser öppnar upp för godtyckligt agerande från myndighetsföreträdarens sida.⁹¹

Frivilligorganisationer är enligt lag skyldiga att registrera sig vid Justitiedepartementet. Filialer till utländska organisationer möter strängare krav vid registrering än lokala organisationer. Justitiedepartementet har möjlighet att, på vaga och subjektiva grunder, neka registrering eller att hos domstol begära att en organisation stängs.⁹²

I januari 2009 implementerades ett dekret från premiärministern som innebar att de flesta internationella frivilligorganisationer inte längre är undantagna från beskattning och införde en betungande, årlig registreringsprocess för de organisationer som fortfarande uppfyller kraven för fortsatta aktiviteter i landet. Många frivilligorganisationer tolkar dekretet som ett led i att ytterligare begränsa frivilligorganisationers finansiering och aktiviteter.⁹³ Några grunder till att vissa internationella organisationer är undantagna från beskattning och andra inte har inte presenterats.⁹⁴ Vid utgången av 2009 hade dock ingen noterbar minskning av antalet organisationer skett.⁹⁵

Alla frivilligorganisationer är skyldiga att till myndigheterna ge in periodvisa rapporter som kan inkludera potentiellt känslig information, exempelvis gällande utländska finansiärer och detaljerad information om hur dessa medel har använts. Eftersom utländsk finansiering fortfarande är ett känsligt ämne för de ryska säkerhetsorganen, vittnar frivilligorganisationer om ökad försiktighet när det gäller att acceptera sådan finansiering. Organisationer som fortsatt mottar utländsk finansiering begränsar sin verksamhet till mindre känsliga områden eller trakasseras av FSB.⁹⁶

I juli 2009 undertecknade presidenten lagförändringar som bland annat förenklar registrerings- och rapporteringsprocedurer för frivilligorganisationer och som minskar frekvensen av inspektioner. Förändringarna anses vara positivt, men ses samtidigt endast som initiala steg för att förbättra den allmänna atmosfären för frivilligorganisationer.⁹⁷

Myndigheterna tillämpar, enligt observatörer, lagen om frivilligorganisationer selektivt och gör vissa organisationer som anses ha en politisk agenda och/eller vars verksamhet anses vara fientlig, exempelvis MR-organisationer, till måltavlor. Även lagen om extremism används för begränsa kritik och frivilligorganisationers verksamhet. Därutöver rapporteras om att myndigheterna använder indirekta sätt för att slå ned på

⁹¹ Human Rights Watch, 2008-02-19, *Choking on Bureaucracy*

⁹² U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

⁹³ Ibid

⁹⁴ Freedom House, 2010-06-29, *Nations in Transit 2010 – Russia*, sid. 444

⁹⁵ U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

⁹⁶ Ibid

⁹⁷ Freedom House, 2010-06-29, *Nations in Transit 2010 – Russia*, sid. 444

eller stänga frivilligorganisationer, bland annat genom kreativ tillämpning av lagar och trakasserier genom att utredningar och razzior, exempelvis för att söka efter piratkopierad programvara eller extremistiskt material.⁹⁸

Frivilligorganisationer med verksamhet i norra Kaukasus är särskilt utsatta för myndigheternas politiskt betingade åtgärder. Vissa internationella frivilligorganisationer har fältkontor i Tjetjenien med lokalanställd personal. Samtliga har dock sina huvudkontor utanför Tjetjenien. Efter mordet på Natalya Estemirova (se ovan) lämnade många organisationer Tjetjenien eller avbröt sin verksamhet där tillfälligt av rädsla för sin säkerhet och förmåga att verka.⁹⁹ Memorial avbröt verksamheten på sitt Groznyj-kontor under fem månader.¹⁰⁰

Tjetjenska myndigheterna erkänner i någon mån att frivilligorganisationer kan spela en positiv roll. MR-råd har etablerats på lokal nivå och enligt en antagen lag ska en offentlig kammare (общественная палата) etableras, med medlemmar från det civila samhället och med syftet att öka det civila samhällets deltagande i granskningen av myndigheterna. Utländsk finansiering av frivilligorganisationer ses som ett problem av tjetjenska myndigheter som uppfattar att lokala organisationers arbete bestäms av huvudkontor baserade i Moskva eller utomlands.¹⁰¹ En nedlåtande syn på frivilligorganisationer förekommer och det saknas en verklig vilja att skapa en genuin dialog.¹⁰² Tjetjenska myndigheter synes vara av uppfattningen att frivilligorganisationers verksamhet ska styras och/eller godkännas av dem. En uppdelning mellan ”officiella” frivilligorganisationer, dvs. sådana som är beredda att arbeta med de regionala myndigheterna och vars aktiviteter stöds eller åtminstone tolereras av myndigheterna, och oberoende frivilligorganisationer kan göras. De förra kritiserar inte president Kadyrov och medlemmar ur hans administration, men kan aktualisera allvarliga missförhållanden och till och med påstådda övergrepp begångna av tjetjenska säkerhetsstyrkor. ”Officiella” frivilligorganisationer ignoreras. Åtgärder kan dock vidtas även mot dessa om de i sina aktiviteter går över gränsen för vad som är acceptabelt. För de oberoende frivilligorganisationerna har det blivit alltmer utmanande och farligt att

⁹⁸ U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*. Se även International Federation for Human Rights, juli 2009, *Russian society under control – Abuses in the fight against extremism and terrorism*, som, bland annat, behandlar ryska myndigheters användning av anti-extremismlagstiftningen mot tidningar och frivilligorganisationer som rapporterar om situationen i norra Kaukasus.

⁹⁹ U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

¹⁰⁰ UK Foreign and Commonwealth Office, mars 2010, *Human Rights Annual Report 2009 – Countries of Concern: Russian Federation*

¹⁰¹ Council of Europe, Commissioner for Human Rights, 2009, *Report by Thomas Hammarberg Commissioner for Human Rights of the Council of Europe following his visit to the Russian Federation (Chechen Republic and the Republic of Ingushetia) on 2-11 September 2009*, sid. 7. Se även U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*, där en redogörelse för anklagelser från president Kadyrov och andra ledande i Tjetjenien om att lokala frivilligorganisationer avlönas av utländska säkerhetstjänster görs.

¹⁰² Council of Europe, Parliamentary Assembly, 2010, *Legal remedies for human rights violations in the North-Caucasus Region*, sid. 22

bedriva verksamhet.¹⁰³ MR-försvarare - inklusive advokater, journalister och MR-aktivister – hotas och möter andra former av påtryckningar. Det förekommer vidare att de frihetsberövas i samband med sitt arbete.¹⁰⁴

Nedan följer en kort redogörelse för under senare tid uppmärksammade mord och attacker på människorättsaktivister (se även ovan angående mordet på Natalia Estemirova i juli 2009).

Advokaten Stanislav Markelov mördades tillsammans med Novaya Gazeta-journalisten Anastasia Baburova i centrala Moskva i januari 2009. Markelov hade försvarat tjetjener i ett antal uppmärksammade fall, bland annat vid Europadomstolen, och representerade aktivister ur antifascistiska grupper. Han hade tidigare misshandlats och veckorna före mordet tog han emot ett antal dödshot kopplade till hans professionella verksamhet.¹⁰⁵ I november 2009 greps två misstänkta gärningsmän med kopplingar till en neo-fascistisk grupp. Rättegång mot de båda förväntades i augusti 2010 inledas senare under året.¹⁰⁶

Zarema Saydulayeva och hennes make Alik Dzhabrailov – som drev den Groznyjbaserade frivilligorganisationen Save the Generation, vilken hjälpte tjetjenska barn med funktionshinder orsakade av kriget – fördes i augusti 2009 bort av fem beväpnade män och hittades senare dödade. Enligt vittnesuppgifter var flera av männen uniformerade och presenterade sig som representanter för den lokala säkerhetstjänsten. I slutet av 2009 uttalades från den federala åklagarmyndigheten att gärningsmännen hade dödat Dzhabrailov på grund av hans tidigare aktiviteter som rebell och att Saydulayeva dödades på grund av sin närhet till honom. Inga gripanden hade vid utgången av 2009 skett.¹⁰⁷

1.4.5. Internetfrihet

Myndigheterna begränsar inte befolkningens tillgång till internet. Cirka 25 till 30 % av alla vuxna hade 2009 tillgång till internet. Till skillnad från annan media behöver inte webbsajter registreras. Internetforum och bloggar är landets mest öppna media vad avser möjligheten att fritt uttrycka politiska åsikter. Ett antal bloggare var dock under 2009 föremål för utredning och åtalades baserat på extremt breda definitioner av förbjudna aktiviteter, såsom extremism, uppvigling till hat och ärekränkning.¹⁰⁸

¹⁰³ Parliamentary Human Rights Group Report, juni 2010, *Chechnya Fact-Finding Mission 15-19 February 2010*, sid. 21f.

¹⁰⁴ Amnesty International, juli 2009, *Russian Federation. Rule without law: Human rights violations in the North Caucasus*, sid. 27. Amnesty redogör i rapporten för en händelse i juni 2008 då fyra Memorial-anställda godtyckligt hölls frihetsberövade under ett antal timmar och hotades av polis.

¹⁰⁵ UK Foreign and Commonwealth Office, mars 2010, *Human Rights Annual Report 2009 – Countries of Concern: Russian Federation*

¹⁰⁶ Committee to Protect Journalists, augusti 2009, *Trial upcoming for two suspects in Moscow double murder*, <http://cpj.org/blog/2010/08/trial-upcoming-for-two-suspects-in-moscow-double-m.php> I skrivande stund (2010-12-08) har inte rättegång inletts.

¹⁰⁷ U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

¹⁰⁸ Ibid

Internetleverantörer är skyldiga att dirigera all trafik till FSB, som således har möjlighet att övervaka internetaktiviteter och privat e-postkorrespondens. Enligt uppgift saknas mekanismer som hindrar FSB från att utföra övervakning utan tillstånd.¹⁰⁹

En distriktsdomstol i Moskva beslutade i juni 2008 att stänga ner nyhetssajten Ingushetiya efter anklagelser om att sajten i en serie med artiklar publicerat extremistiskt material. I augusti samma år rapporterades sajtens chefredaktör ha flytt från Ryssland efter att ha trakasserats, misshandlats och hotats av ingusjiska myndighetsföreträdare och i september dödades sajtens ägare då han befann sig i polisförvar i Ingusjien.¹¹⁰

Se även avsnitten angående journalisters och MR-aktivisters situation.

1.4.6. Etnicitet

Det ryska samhället har sett en ökning av nationalism, främlingsfientlighet och religiös och etnisk intolerans.¹¹¹ Den ökade etniskt baserade främlingsfientligheten tar sig uttryck dels i främlingsfientliga åsikter bland den ryska majoritetsbefolkningen, dels genom ett eskalerat etniskt motiverat våld och ökad aktivitet bland extremnationalistiska grupper och rörelser. Ryska myndigheter har uppvisat ett ambivalent förhållningssätt till problemet. Främlingsfientliga idéer har exploaterats i politiska syften samtidigt som åtgärder mot främlingsfientlighet vidtas.¹¹²

Av den totala befolkningen är, enligt den ryska folkräkningen 2002, 79,8 % etniska ryssar. De etniska minoriteterna varierar i storlek och bosättningsmönster och möter skiftande problem. Ökad diskriminering och främlingsfientlighet har allvarliga konsekvenser för många av minoritetsgrupperna, särskilt för de som bor utanför sina traditionella bosättningsområden och i större städer, och invandrare. Rasistiskt motiverade mord rapporteras från hela Ryssland. Personer med bland annat kaukasisk och centralasiatisk etnicitet är en särskild riskgrupp.¹¹³

Skinheadrörelsen och dess våldsutövning är ett allvarligt problem. Enligt det ryska inrikesministeriet har de neo-fascistiska rörelserna mellan 15 och 20 000 medlemmar och med ett vidgat begrepp – extremistiska ungdomsgrupper – har rörelserna närmare 200 000 medlemmar. Andra

¹⁰⁹ Ibid

¹¹⁰ Committee to Protect Journalists, 2008-06-17, *Russia: Moscow court orders closure of North Caucasus news Web site*; 2008-08-07, *Russia: Facing harassment, Web site editor flees Russia*; 2008-09-02, *Russia: Web site owner killed in police custody in Ingushetia*

¹¹¹ Minority Rights Group International, juli 2010, *State of the World's Minorities and Indigenous Peoples 2010. Europa*

¹¹² Centre for Eastern Studies, november 2008, *The menace of a "brown" Russia. Ethnically motivated xenophobia – symptoms, causes and prospects for the future*

¹¹³ Minority Rights Group International, <http://www.minorityrights.org/?lid=2492>; U.S. Department of State, mars 2010, *2009 Country Reports on Human Rights Practices - Russia*

uppskattningar gör gällande att det finns uppemot 70 000 skinheads i landet.¹¹⁴

Frivilligorganisationen SOVA Center noterar att det under 2009, för första gången under de sex år som organisationen bevakat situationen, skedde en klar minskning av antalet fall av rasistiskt och neo-nazistiskt våld. Enligt organisationens preliminära data skördade sådana incidenter 71 dödsoffer och 333 skadade under 2009, vilken kan jämföras med 109 respektive 486 under 2008. Liksom tidigare år var de vanligaste offren personer från Centralasien och Kaukasus. Organisationen ser underrapportering, bristande medieintresse för etniskt motiverat våld och bristfälliga metoder i sin egen datainsamling som möjliga förklaringar till minskningen, men tillmäter även de rättsvårdande myndigheternas ansträngningar att komma åt de största och mest aggressiva ultrahögergrupperna i Moskvaregionen viss betydelse till de minskade våldstalen. Situationen med etniskt motiverat våld ses dock fortfarande som alarmerande i sin omfattning.¹¹⁵ I december 2010 gjorde extremnationalistiska grupper och fotbollshuliganer upplopp i Moskva, och även i någon mån i S:t Petersburg, Samara och Rostov-na-Don, och drabbade vid flera tillfällen samman med grupper från södra och norra Kaukasus och kravallpolis. Ett mycket stort antal personer frihetsberövades i samband med massarresteringar och ett stort antal personer skadades. Våldsbrottet uppges ha haft sin upprinnelse i ett bråk mellan fans till Moskvafotbollsklubben Spartak och grupper från norra Kaukasus, då ett fotbollsfan dödades. Händelsen föranledde massiva protester som med slagord och våldshandlingar riktades mot den icke-slaviska befolkningen.

Det förekommer att myndighetsföreträdare diskriminerar minoriteter. Polis på federal och lokal nivå riktar in sig på etniska minoriteter i oproportionerligt hög grad och rapporteras trakassera, misshandla och kräva mutor av personer med mörk hy och personer som synes ha sitt ursprung i de kaukasiska regionerna, Centralasien och Afrika. I Moskva utsätts mörkhyade i mycket högre grad än andra för myndigheternas dokumentkontroller. Ofta frihetsberövas de och straffas med lagvidrigt höga böter för att ha saknat dokumentation.¹¹⁶

Det förekommer ofta att polisen inte registrerar övergrepp mot minoriteter eller kallar påstådda offer. Polisutredningar av brott som förefaller vara etniskt motiverade är ofta ineffektiva och det förekommer att myndigheterna är ovilliga att bekräfta ett rasistiskt eller nationalistiskt element i ett begånget brott, som istället ofta benämns huliganism. Många offer möter likgiltighet hos polisen och invandrare och asylsökande som saknar dokumentation väljer ofta att inte polisanmäla brott de utsatts för. Enligt SOVA Center varierar villigheten att identifiera brott som hatbrott och beror på den lokale åklagarens personliga uppfattning. U.S. Department of State

¹¹⁴ U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

¹¹⁵ SOVA Center, 2010-03-10, *Under the Sign of Political Terror. Radical Nationalism and Efforts to Counteract It in 2009*

¹¹⁶ U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

redogör dock i sin rapport gällande 2009 för ett antal fall av rasistiska våldsbrott och rasistisk propaganda där gärningsmännen lagförts och noterar att det finns indikationer på att myndigheterna tar ultra-nationalismen på allvar och ser den som ett potentiellt hot mot samhällsordningen.¹¹⁷ Under 2009 registrerade SOVA Center 44 fällande domar gällande hatbrott i 25 regioner.¹¹⁸

Enligt ovannämnda folkräkning är drygt 180 000 romer bosatta i Ryssland (dock en trolig underskattning). Graden av integration i det ryska samhället varierar inom den romska befolkningen.¹¹⁹ Genom mer eller mindre tvingande åtgärder blev dock de flesta bofasta under sovjettiden. Många romer lever i extrem fattigdom. Liksom övriga minoritetsgrupper utsätts romer för rasistiskt motiverat våld. Vräkningar av romska bosättningar förekommer, kränkningar från myndighetsrepresentanter rapporteras och romer diskrimineras på arbetsmarknaden, i utbildningssystemet och vid myndighetskontakter, ofta med koppling till svårigheter att erhålla medborgarskap och att folkbokföra sig.¹²⁰

1.4.7. Religion

Cirka 100 miljoner av Rysslands invånare identifierar sig som ryskortodoxa. Den största religiösa minoriteten, muslimer, beräknas till mellan 10 och 23 miljoner. Andra minoriteter är kristna protestanter (fler än två miljoner) och katoliker (600 000), buddhister (en miljon) samt judar (mellan 250 000 och en miljon).¹²¹

Religionsfrihet garanteras i den ryska konstitutionen och US Department of State bedömer att myndigheterna generellt sett respekterar religionsfriheten. Begränsningar förekommer dock och kan delas in i fyra kategorier: registrering av religiösa organisationer, tillgång till gudstjänstlokaler, visum för utländsk religiös personal samt myndigheters tillslag mot religiösa organisationer och frihetsberövande av enskilda individer. Muslimer som följer den turkiske teologen Said Nursis arbeten, Jehovas vittnen och scientologer har svårigheter att registrera sina organisationer och får sin litteratur förbjuden.¹²²

En lag från 1997 begränsar religionsfriheten om det är nödvändigt för att skydda den konstitutionella strukturen, enskildas moral, hälsa, rättigheter och legala intressen, landets försvar eller regeringens säkerhet och ger myndigheterna möjlighet att förbjuda religiösa grupper och därmed religiösa

¹¹⁷ U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

¹¹⁸ SOVA Center, <http://www.sova-center.ru/en/xenophobia/reports-analyses/2010/01/d16912/>

¹¹⁹ Minority Rights Group International, <http://www.minorityrights.org/2532/russian-federation/roma.html>

¹²⁰ International Federation for Human Rights, juli 2008, *Forced Evictions and the Right to Housing of Roma in Russia*

¹²¹ U.S. Department of State, 2010-11-17, *International Religious Report 2010 - Russia*

¹²² Ibid

samfunds aktiviteter.¹²³ Lagen bedöms ge myndigheterna omfattande kontroll och nya eller oberoende församlingar svårigheter att vara aktiva.¹²⁴ Även 2006 års lag angående frivilligorganisationer är tillämplig på religiösa organisationer (se avsnitt Frivilligorganisationer och utsatta MR-aktivister).

Lagen om extremism, från 2002 och med senare ändringar, kan påverka religiösa grupper eftersom den kriminaliserar ett brett spektrum av uttryck och aktiviteter. Bland annat att uppmuntra till social, etnisk, nationell eller religiös oenighet definieras som en extremistaktivitet. Lagen är tillämplig när personer misstänks ha försvarat eller uttryckt sympati för individer som står anklagade för extremism.¹²⁵ Rapportering om att ryska myndigheter använder sig av extremistlagen och dess vaga definitioner av extremistiska aktiviteter, liksom antiterrorism- metoder, mot bland andra muslimska organisationer föreligger.¹²⁶ Det ryska justitiedepartementet administrerar en ”Federal lista över extremistiskt material”. Islamiskt material rapporteras utgöra en majoritet av de på listan upptagna titlarna, som i november 2010 uppgavs uppgå till 692.¹²⁷ Det förekommer även uppgifter om att FSB och andra myndigheter bland annat trakasserar vissa religiösa grupper, utreder dem för kriminella aktiviteter och skattebrott samt påverkar justitiedepartementet att avslå ansökningar om registrering.¹²⁸

Vissa regionala myndighetsföreträdare använder sig av motsägelser i lokala och federala lagar, och olika tolkningar av lagarna, för att begränsa religiösa minoriteters aktiviteter. Lokala myndigheter rapporteras vara mer mottagliga för påverkan från lokala religiösa majoriteter och är mer benägna att diskriminera religiösa minoriteter. Federala myndigheter har endast vid enstaka tillfällen ingripit i sådana fall. Det är vanligt förekommande att polisföreträdare trakasserar medlemmar ur religiösa organisationer.¹²⁹

Diskriminering, trakasserier och fysiska attacker på grund av religiös tillhörighet, vandalism mot olika religiösa samfunds egendom och bland annat anti-semitisk propaganda förekommer. Det finns i många regioner negativa attityder mot traditionellt muslimska grupper.¹³⁰ Religiöst motiverat våld är ofta svårt att separera från våld med andra, däribland etniska, motiv (se därför även avsnittet Etnicitet).

¹²³ Ibid

¹²⁴ Freedom House, 2010-05-03, *Freedom in the World 2010*

¹²⁵ U.S. Department of State, 2010-11-17, *International Religious Report 2010 - Russia*

¹²⁶ Se vidare International Federation for Human Rights, juli 2009, *Russian society under control – Abuses in the fight against extremism and terrorism* och SOVA Center, 2010-10-01, *Inappropriate Enforcement of Anti-Extremist Legislation in Russia in a First Half of 2010*, <http://www.sova-center.ru/en/misuse/reports-analyses/2010/10/d19880/>

¹²⁷ U.S. Department of State, 2010-11-17, *International Religious Report 2010 – Russia*. Se även International Federation for Human Rights, juli 2009, *Russian society under control – Abuses in the fight against extremism and terrorism* och SOVA Center, 2010-10-01, *Inappropriate Enforcement of Anti-Extremist Legislation in Russia in a First Half of 2010*, <http://www.sova-center.ru/en/misuse/reports-analyses/2010/10/d19880/>

¹²⁸ U.S. Department of State, 2010-11-17, *International Religious Report 2010 – Russia*

¹²⁹ Ibid

¹³⁰ Ibid

Såvitt avser myndigheternas reaktioner kan bland annat konstateras att lagar som behandlar brott som motiveras av religiöst eller etniskt hat tillämpas inkonsekvent, sällan och ibland godtyckligt. Myndigheterna åtalar eller dömer sällan dem som arresterats misstänkta för vandalism eller attacker mot religiösa minoriteter och underlåter ofta att åtala för hatbrott även i fall av tydlig religiös trångsynthet.¹³¹

1.4.8. HBT

Homosexualitet avkriminaliserades i Ryssland 1993¹³² och ryska myndigheter slutade att klassa homosexualitet som en psykisk sjukdom 1999¹³³. Den ryska kriminallagen identifierar inte brott som motiverats av offrets sexuella läggning som hatbrott och inte heller diskriminering på grund av sexuell läggning.¹³⁴

Homosexualitet är förknippat med stigma och diskriminering. En majoritet av alla homosexuella döljer sin sexuella läggning av rädsla för att förlora arbete och hem samt av rädsla för att utsättas för våld. Öppet homosexuella män rapporteras vara måltavlor för angrepp från skinheads, ofta med utebliven reaktion från polis.¹³⁵ Hatbrott mot hbt-personer rapporteras ha ökat, anti-hbt-demonstrationer förekommer och religiösa samfund är mer aktiva i sitt motstånd mot hbt-personer.¹³⁶

Mellan 2006 och 2010 har årliga försök att arrangera prideparader i Moskva gjorts. Vid samtliga tillfällen har Moskvas myndigheter förbjudit arrangemanget och den dåvarande borgmästaren i Moskva har likställt homosexuella med satanister. Organisatörerna har dock trotsat förbuden och arrangerat parader. Vid ett flertal tillfällen har deltagarna mötts av våld från motdemonstranter och polisingripanden.¹³⁷

Såvitt avser ryska myndigheters förbud mot paraderna 2006, 2007 och 2008 har Europadomstolen i ett avgörande daterat den 21 oktober 2010 funnit att Ryssland brutit mot artiklarna 11, 13 och 14 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.¹³⁸

¹³¹ Ibid

¹³² Utrikesdepartementet, 2008, *Mänskliga rättigheter i Ryska Federationen 2007*

¹³³ RFSL, <http://www.rfsl.se/?p=3510>

¹³⁴ Moscow Helsinki Group, 2009, *Situation of Lesbians, Gays, Bisexuals, and Transgenders in the Russian Federation*

¹³⁵ U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*. Se även Moscow Helsinki Group, 2009, *Situation of Lesbians, Gays, Bisexuals, and Transgenders in the Russian Federation*.

¹³⁶ RFSL, <http://www.rfsl.se/?p=3510>

¹³⁷ Ibid

¹³⁸ The European Court of Human Rights, 2010-10-21, Case of Alekseyev v. Russia (applications nos. 4916/07, 25924/08, 14599/09)

1.4.9. Våld i hemmet och hedersvåld

Våld i hemmet rapporteras utgöra ett stort problem i Ryssland. Ryska myndigheter för ingen statistik över antalet fall. Uppskattningar om antalet kvinnor som varje år dödas som en följd av våld i hemmet varierar mellan 12 000 och 14 000 och enligt uppgifter från ryska inrikesministeriet begås cirka 250 000 våldsbrott mot kvinnor årligen. Underrapportering innebär dock att det är svårt att fastställa antalet brott.¹³⁹ 80 % av alla ryska kvinnor har vid åtminstone ett tillfälle under sitt liv utsatts för våld i hemmet och årligen dödas 3000 män av sina fruar eller flickvänner som de tidigare misshandlat.¹⁴⁰

Det saknas en helhetssyn eller ett sammanhållande angreppssätt för att förebygga och beivra alla former av våld mot kvinnor. Starka patriarkala värderingar innebär att män allmänt ses som överordnade sina fruar och anses ha rätt att utöva kontroll över dem. Detta legitimerar den allmänna åsikten att våld i hemmet är en privatsak. Till sexuellt våld och våld i hemmet är kopplat ett socialt stigma, som innebär att offer pressas till att hålla tyst och att lösa konflikter inom familjen.¹⁴¹

Våld i hemmet är inte ett särskilt brott i Ryssland och i landets kriminallag saknas en legal definition (jmf kvinnofridskränkning i den svenska brottsbalken). Det rapporteras att den ryska regeringen under senare tid inte har tagit några initiativ till ny lagstiftning för att bekämpa våld i hemmet. Det rapporteras vidare att det i det ryska rättssystemet inte finns möjlighet att utfärda besöksförbud eller att vidta andra skyddsåtgärder ("restraining, protection or barring orders"). Misshandel, övergrepp, hot och mord är förbjudet i lag men källor indikerar att "de flesta fall" av våld i hemmet inte faller under allmänt åtal utan måste drivas av den enskilde. Offer för våld i hemmet har inte tillgång till kostnadsfritt juridiskt stöd, även om vissa frivilligorganisationer tillhandahåller sådant bistånd.¹⁴² Som en konsekvens går få fall till åtal och få fällande domar avkunnas.¹⁴³

Uteblivna reaktioner från polisen på anmälningar om våld i hemmet är frekvent förekommande. Enligt en studie företagen av en Smolensk-baserad frivilligorganisation (Center for Women's Support), reagerade polisen ofta oengagerat och inadekvat på samtal från offer och det förekom att polisen föreslog att ärendet kunde vänta till dagen därpå. Polisen var ofta ovillig att

¹³⁹ Immigration and Refugee Board of Canada, 2009-12-18, *Domestic violence; recourse and protection available to victims of domestic violence; support services and availability of shelters (2007-2009)*

¹⁴⁰ U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

¹⁴¹ UN Committee on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 2010-07-30, *Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women: Russian Federation*, sid. 6

¹⁴² Immigration and Refugee Board of Canada, 2009-12-18, *Domestic violence; recourse and protection available to victims of domestic violence; support services and availability of shelters (2007-2009)*. Se även UN Committee on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 2010-07-30, *Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women: Russian Federation*, sid. 7

¹⁴³ U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

registrera anmälningar och försökte ofta motverka att offer anmälde. En majoritet av alla anmälningar antingen avskrevs på tekniska grunder eller överfördes till förlikningsprocess som genomfördes av en fredsdomare vars huvudfokus var att bevara familjens enhet snarare än att straffa förövaren.¹⁴⁴ Även andra källor gör gällande att polisen ofta är obenägen att hjälpa personer som fallit offer för våld i hemmet.¹⁴⁵

Det förekommer skiftande uppgifter om i vilken mån det finns särskilda boenden (shelters) för personer som fallit offer för våld i hemmet. Enligt ovan refererad FN-rapport saknas det ett nationellt program som förser offer för våld i hemmet med boende. De få boende som finns (i vissa städer), har en extremt begränsad kapacitet för att hjälpa offren och de flesta är begränsade till personer ur lokalbefolkningen som är ryska medborgare.¹⁴⁶ Enligt U.S. Department of State finns det fler än 600 myndighetsdrivna centra för social rehabilitering och boenden av olika typer. Det är dock okänt hur många av dessa som erbjuder hjälp till personer som fallit offer för våld i hemmet. Det finns även, uppskattningsvis, 20 kriscentra. Merparten av dessa drivs av frivilligorganisationer och de erbjuder sammanlagt 200 sängplatser. Dessa kriscentra fokuserar inte enbart på kvinnliga våldsoffer, men vissa av dem erbjuder hjälp, däribland tillfälligt boende för personer som fallit offer för våld i hemmet.¹⁴⁷ Av rapport, i vilken ett flertal internationella och lokala källor refereras, från Immigration and Refugee Board of Canada framgår bland annat följande. År 2008 fanns i landet 21 kriscentra som drevs under sociala myndigheters jurisdiktion, 119 krisenheter inom sociala institutioner och 22 härbärgen för kvinnor med underåriga barn. Dessa institutioner rapporteras erbjuda psykologisk, juridisk, medicinsk och social service liksom utbildning till kvinnor och barn som befinner sig i svåra situationer eller som utsatts för våld. Årligen får 50 000 kvinnor och 20 000 barn hjälp genom dessa. År 2008 fanns det vidare 50 kriscentra som etablerats av frivilligorganisationer. Samma år erbjöd 485 telefonlinjer akut, psykologisk hjälp till offer för våld i hemmet. Det rapporteras dock finnas brist på boende för offer. Vidare är de statligt finansierade boendena endast tillgängliga för kvinnor som är folkbokförda på orten där boendet finns. Boenden som drivs av frivilligorganisationer ställer dock inte sådana krav. Vissa boende har ytterligare krav, såsom att visa upp medicinsk dokumentation eller remiss från någon annan statlig inrättning, vilket gör det än mer svårt att få tillträde till dem i akuta

¹⁴⁴ Ibid

¹⁴⁵ Immigration and Refugee Board of Canada, 2009-12-18, Domestic violence; recourse and protection available to victims of domestic violence; support services and availability of shelters (2007-2009). I rapporten hänvisas även till uppgifter om att ett offers skador måste vara medium, som definieras som att de förhindrar en person att arbeta under två veckor, eller allvarliga för att polisen ska ingripa.

¹⁴⁶ UN Committee on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 2010-07-30, *Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women: Russian Federation*, sid. 7

¹⁴⁷ U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

situationer. Många boenden begränsar vistelsetiden till mellan en och tre månader.¹⁴⁸

De två krigen och den under 15 år höga våldsnivån i Tjetjenien har fått mycket allvarliga konsekvenser för traditioner och sociala normer i det tjetjenska samhället och har förvärrat diskrimineringen av kvinnor där.¹⁴⁹ Hedersmord förekommer i Kaukasus. Observatörer uppskattar att 35 till 60 kvinnor årligen dödas av hedersskäl i Tjetjenien. I november 2008 skedde en serie av mord på unga kvinnor i Tjetjenien. Enligt uppgifter från det tjetjenska inrikesministeriet synes motivet för dessa mord ha varit att kvinnorna vägrat att följa vad förövarna ansett vara muslimska traditioner. President Kadyrov uttalade sig inledningsvis mot morden och krävde att förövarna skulle ställas till svars. Senare gav han dock uttryck för synen att morden varit rättfärdiga.¹⁵⁰ Fall av hedersmord, våld mot kvinnor och andra brott (såsom brudkidnappning) dokumenteras sällan och leder sällan till åtal och lagföring.¹⁵¹

1.4.10. Trafficking

Ryssland är såväl ursprungs- som transit- och destinationsland för män, kvinnor och barn som faller offer för trafficking. Tvångsarbete rapporteras vara den vanligaste formen av trafficking. US Department of State redogör för bland andra följande kategorier av traffickingoffer:

- män från ryska fjärranöstern som tvingas arbeta inom jordbruk och fiske;
- män, kvinnor och barn från Ryssland och andra länder, däribland Vitryssland, Kirgizistan, Tadjikistan, Uzbekistan, Ukraina och Moldavien, som tvingas arbeta inom ryska bygg-, textil- och jordbrukssektorn;
- ryska kvinnor som tvingas till prostitution i ett stort antal länder, däribland västeuropeiska;
- kvinnor från Centralasien och afrikanska länder, inklusive Ghana och Nigeria, som tvingas till prostitution i Ryssland;
- barn från Ryssland, Ukraina och Moldavien som tvingas till prostitution i Moskva och S:t Petersburg.¹⁵²

US Department of State bedömer bland annat att Ryssland inte fullt ut lever upp till internationell minimistandard för bekämpande av trafficking, men

¹⁴⁸ Immigration and Refugee Board of Canada, 2009-12-18, Domestic violence; recourse and protection available to victims of domestic violence; support services and availability of shelters (2007-2009)

¹⁴⁹ UN Committee on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 2010-07-30, *Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women: Russian Federation*, sid. 6

¹⁵⁰ U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

¹⁵¹ UN Committee on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 2010-07-30, *Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women: Russian Federation*, sid. 7

¹⁵² U.S. Department of State, 2010-06-14, *Trafficking in Persons Report 2010 – Russia*. Se även Human Rights Watch, februari 2009, *“Are You Happy to Cheat Us?” Exploitation of Migrant Construction Workers in Russia*

att landet gör betydande ansträngningar för att göra så. Brister som noteras är följande. Landet saknar en uttömmande strategi som hanterar alla former av trafficking och som ger traffickingoffer omfattande hjälp. Vidare saknas en organisation på nationell nivå som samordnar ansträngningarna att bekämpa trafficking. Identifiering av och hjälp till traffickingoffer är inadekvat. Federala myndigheter allokerar inte resurser till anti-traffickingaktiviteter eller hjälp till offer.¹⁵³ I en FN-rapport konstateras den stora utbredningen av trafficking i Ryssland, att datainsamling relaterad till traffickingbrott är bristfällig, att grundorsakerna till trafficking inte hanteras och att det saknas specifik lagstiftning och andra åtgärder som ger skydd åt kvinnor och barn från rekryteringsagenter som är involverade i trafficking samt äktenskapsförmedlare.¹⁵⁴

Artikel 127 i den ryska kriminallagen förbjuder trafficking för såväl kommersiell sexuell exploatering som tvångsarbete. Under 2009 genomfördes 102 traffickingutredningar (111 utredningar under 2008) av polisen, åtal väcktes mot 99 personer (81 personer under 2008) och 76 personer (38 personer under 2008) dömdes för traffickingbrott. Anti-traffickingutbildning ges endast sporadiskt och till ett begränsat antal tjänstemän inom polisen.¹⁵⁵ Inom polisen, liksom i medierapportering, uppges negativa, skuldbeläggande stereotyper av kvinnliga traffickingoffer i viss utsträckning upprätthållas.¹⁵⁶ Det förekommer även att högt uppsatta poliser och andra myndighetsföreträdare är inblandade i traffickingbrott.¹⁵⁷

Mycket begränsade ansträngningar görs från myndigheternas sida för att skydda och hjälpa traffickingoffer. Viss finansiering ges av lokala myndigheter, men en majoritet av alla boenden (shelters) och annan direkt hjälp till offer ges genom internationella organisationer och frivilligorganisationer med utländsk finansiering. Även myndigheternas insatser för att identifiera offer är otillräckliga, istället identifieras en majoritet av alla offer av internationella organisationer och frivilligorganisationer. På vissa orter finns samarbetsavtal mellan lokala myndigheter och frivilligorganisationer om att hänvisa/remittera offer, men det saknas i detta sammanhang en nationell policy eller ett nationellt system. Det saknas även ett nationellt program för att erbjuda specifik hjälp till traffickingoffer. Det mesta av allt bistånd till frivilligorganisationer och internationella organisationer som erbjuder hjälp till traffickingoffer kommer från internationella givare. Vissa lokala myndigheter bidrar in natura och med begränsat finansiellt stöd till frivilligorganisationer.¹⁵⁸

¹⁵³ US Department of State, 2010-06-14, *Trafficking in Persons Report 2010 - Russia*

¹⁵⁴ UN Committee on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 2010-07-30, *Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women: Russian Federation*, sid. 7

¹⁵⁵ US Department of State, 2010-06-14, *Trafficking in Persons Report 2010 - Russia*

¹⁵⁶ ANNA National Centre for the Prevention of Violence, juli 2010, *Violence Against Women in the Russian Federation – Alternative Report to the United Nations Committee on the Elimination of Discrimination Against Women*, sid. 35

¹⁵⁷ US Department of State, 2010-06-14, *Trafficking in Persons Report 2010 - Russia*

¹⁵⁸ Ibid

Under 2009 hjälpte IOM och frivilligorganisationer åtminstone 143 traffickingoffer, de flesta av dessa genom IOM:s rehabiliteringscenter i Moskva¹⁵⁹. Åtminstone ett traffickingoffer placerades i ett vittnesskyddsprogram som en del av en utredning i ryska fjärranöstern¹⁶⁰.

Federala myndigheter vidtar inga betydande åtgärder för att öka medvetenheten om och förebygga trafficking. Vissa sådana initiativ tas dock av myndigheter på lokal nivå.

Omkring 100 frivilligorganisationer är verksamma inom traffickingområdet i Ryssland.¹⁶¹

1.4.11. Organiserad brottslighet

Den ryska organiserade brottsligheten anses vara mycket utbredd och omfattande. Rapportering om den organiserade brottsligheten i Ryssland – ”den ryska maffian” – förefaller i hög grad vara fokuserad på enskilda aktörer och ofta, när den organiserade brottsligheten sätts i ett samhälleligt sammanhang, anekdotisk och tendentiös. Här följer dock en kort redogörelsen för dess ursprung och utveckling samt nuvarande position.

Dagens organiserade brottslighet i Ryssland har sitt ursprung bland kriminella i Stalins fängelser – *vory v zakone* (tjuvar inom lagen) som förenades genom en uppförandekod – och växte fram ur det sovjetiska nomenklaturasystemet i vilket individuella byråkrater utvecklade ömsesidigt lönsamma relationer med kriminella. I slutet av 1960-talet, och början av den Brezhnev-ledda perioden av stagnation och svår korruption, tog den pyramid i tre nivåer som utgör rysk organiserad brottslighet form. Den översta nivån bestod av högt uppsatta byråkrater och partifunktionärer som missbrukade sina maktpositioner, den andra nivån av deltagare i den sovjetiska skuggeekonomin som utnyttjade sina arbeten och kontakter med statliga företag för olagliga vinster och den tredje nivån av yrkeskriminella som bedrev olagliga verksamheter såsom droghandel, spel, prostitution och utpressning. Genom utpressning, och i utbyte mot beskydd, distribuerades vinsterna från dessa verksamheter uppåt i pyramiden.¹⁶²

Gorbatjovs perestrojka på 1980-talet hade som avsikt att utveckla en friare marknad och privat företagande uppmuntrades. Den organiserade brottsligheten – yrkeskriminella, aktörer i skuggeekonomin och byråkrater som samarbetade med dem – var dock välpositionerade och hade redan tagit

¹⁵⁹ Som enligt uppgift i juni 2010 stängdes i november 2009 på grund av avsaknad av finansiering.

¹⁶⁰ US Department of State, 2010-06-14, *Trafficking in Persons Report 2010 - Russia*

¹⁶¹ ANNA National Centre for the Prevention of Violence, juli 2010, *Violence Against Women in the Russian Federation – Alternative Report to the United Nations Committee on the Elimination of Discrimination Against Women*, sid. 31

¹⁶² Finckenauer, James O. och Voronin, Yuri A., 2001, U.S. Department of Justice, Issues in International Crime: *The Threat of Russian Organized Crime*

ett grepp om den privata sektorn, vilket fick som konsekvens att perestrojkan snarare kom att legalisera den svarta marknaden.¹⁶³

Den därpå följande privatiseringsvågen under 1990-talet i det post-sovjetiska Ryssland konsoliderade och expanderade förhållandet mellan staten och den organiserade brottsligheten. Genom sina kontakter kunde den organiserade brottsligheten delta i den extremt lönsamma privatiseringen och kom på så sätt att kontrollera tillgångar som gav enorm ekonomisk, och därtill relaterad politisk, makt.¹⁶⁴

Kriminella i det post-sovjetiska Ryssland har i hög grad använt sig av statsapparaten för att skydda och främja sina aktiviteter. Det tydligaste exemplet är beskyddarverksamhet. De flesta företag i Ryssland måste använda sig av och betala för skydd (*krysha*) vilket ofta ges av polis och företrädare för andra säkerhetsorgan som agerar utanför tjänsten. Därutöver har kriminella kunnat utöva politiskt inflytande för att främja sina intressen, antingen genom att nå politiska positioner själva eller genom att muta.¹⁶⁵

Vid tidpunkten då Putin kom till makten ansågs den organiserade brottsligheten och oligarker utgöra ett allvarligt hot mot den ryska staten. Sedan han kom till makten har Putin haft som mål att rätta till balansen mellan den organiserade brottsligheten och staten. Som led häri har han tagit en fastare kontroll över staten och brutit upp oligarkernas kontroll av statens tillgångar och försökt stärka säkerhetsstyrkornas och minska den organiserade brottslighetens makt. Andra åtgärder har varit höjda löner för åklagare, som ett incitament för lojalitet, och förenklade procedurer för att registrera företag, som ett sätt att uppmuntra legitimt företagande.¹⁶⁶

Home Office citerar Jane's Sentinel Security Assessment: Russia and The CIS, daterad 2010-07-16, i vilken bland annat följande konstateras. Situationen såvitt avser organiserad brottslighet har förbättrats något under senare år, även om de rättsvårdande myndigheterna fortfarande är svaga, underfinansierade och korrupta. De kriminella grupperna är fortfarande starka men mindre benägna att ägna sig åt öppen ”gangsterism”. Mord på rivaler, affärsmän och myndighetsföreträdare förekommer regelbundet. De senaste årens ekonomiska kris har dock tvingat vissa kriminella grupper ut på gatorna igen sedan deras affärsverksamheter blivit mindre lönsamma.¹⁶⁷

¹⁶³ Finckenauer, James O. och Voronin, Yuri A., 2001, U.S. Department of Justice, Issues in International Crime: *The Threat of Russian Organized Crime* och Stratfor, 2008, *Organized Crime in Russia*

¹⁶⁴ Finckenauer, James O. och Voronin, Yuri A., 2001, U.S. Department of Justice, Issues in International Crime: *The Threat of Russian Organized Crime*

¹⁶⁵ Ibid

¹⁶⁶ Stratfor, 2008, *Organized Crime in Russia*

¹⁶⁷ Home Office, UK Border Agency, 2010-11-10, *Russia: Country of Origin Information Report*, sid. 20

1.4.12. Korruption

Korruptionen är utbredd i Ryssland och återfinns hos lagstiftande, verkställande och rättsvårdande myndigheter på alla nivåer. Korruptionen tar sig uttryck i myndighetsföreträdare som mutas, missbruk av budgetresurser, stöld av det allmännas tillgångar, ”kickbacks” i upphandlingsprocesser, utpressning och missbruk av offentlig position för personlig vinning. Enligt frivilligorganisationen Information Science for Democracy (IDEM) är även andra offentliga institutioner, såsom systemet för högre utbildning, sjukvården, det militära mönstringssystemet och det kommunala bostadsdistributionssystemet, drabbade av korruption. Enligt samma organisation kostar mutor och korruption motsvarande en tredjedel av landets BNP.¹⁶⁸

Transparency International publicerar årligen ett korruptionsindex (Corruption Perceptions Index). Indexet mäter den uppfattade korruptionen, i såväl den privata som offentliga sektorn, och bygger för varje land på olika källor. 178 länder ingår i den senaste mätningen. Ryssland hamnar på plats 154 med indextalet 2,1 (på en skala mellan 0 (”highly corrupt”) och 10 (”highly clean”).¹⁶⁹

President Medvedev har deklarerat att korruptionsbekämpning och ”legal nihilism” ges prioritet. Ett lagstiftningspaket på temat antikorruption som definierar korruption och fastställer principer för bekämpandet antogs i december 2008. Implementeringen har dock endast inletts. Det förekommer att åtal för mutbrott väcks, men en allmän avsaknad av tillämpning av gällande lagstiftning är ett problem. Mutbrott och andra fall av korruption utreds av inrikesministeriet och FSB, två organisationer som allmänt anses drabbade av korruption.¹⁷⁰

1.4.13. Värnplikt

Ryssland har obligatorisk allmän värnplikt för män mellan 18 och 27 år. Tjänstgöringstiden är 12 månader. För mer än 60 % skjuts tjänstgöringen upp, vanligen av hälsorelaterade skäl.¹⁷¹

Det finns möjlighet för vapenfri tjänst i Ryssland. Ansökan ska göras innan personen blir inkallad. Lagen om att göra en alternativ civil tjänstgöring trädde i kraft 2004. Lagen ger möjlighet att tjänstgöra utanför de militära styrkorna men också möjlighet att anvisa den aktuella personen till obehärdnad tjänstgöring inom de militära styrkorna. Hittills har de flesta i praktiken blivit anvisade till tjänstgöring inom de militära institutionerna. För den som väljer vapenfri tjänst är tjänstgöringstiden den dubbla, dvs. 24 månader. År 2005 sökte 1500 personer alternativ tjänstgöring i Ryssland.¹⁷²

¹⁶⁸ U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

¹⁶⁹ Transparency International, 2010, *Corruption Perceptions Index 2010*

¹⁷⁰ U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

¹⁷¹ CIA, The World Factbook, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rs.html#Military>

¹⁷² Quakers, <http://www.quaker.org/qcea/coreport/executivesummary2008.pdf>

Ett stort problem för de som gör värnplikten i Ryssland är systemet som kallas *dedovshina*. Systemet är ett slags initieringsritual och informell hierarki där nyinryckta värnpliktiga, *dukhi*, står lägst ner på skalan och över tiden måste arbeta sig till rättigheter. De nyinryckta utsätts för olika former av förnedring, order, krav och våld från de äldre värnpliktiga, *dedy*. *Dedovshina* anses ha degenererat och kännetecknas av omänsklig råhet och extrem våldsamhet som i ett antal fall årligen leder till döden och i ett ännu större antal fall till svåra skador, men och bestående hälsoproblem.¹⁷³

Det finns tecken på att militära myndigheter tar sig an problemen. Mellan januari och september 2009 rapporteras 80 % av alla anmälningar ha accepterats för prövning av militäråklagare. Många av de som fälls får dock fortsätta tjänstgöra inom militären efter att ha fått villkorliga domar. Enligt militäråklagare hade 800 officerare under perioden januari till november 2009 stått anklagade för trakasserier. Soldater anmäler dock ofta inte trakasserier till sina befäl eller till militäråklagare av rädsla för repressalier. Vissa befäl rapporteras tolerera eller till och med uppmuntra trakasserier som ett sätt att utöva kontroll över sin grupp.¹⁷⁴

1.4.14 Sjukvård

Sjukvården i Ryssland genomgick efter Sovjetunionens upplösning en allvarlig kris. Under 1990-talet föll statens utgifter på området med en tredjedel, och först 2006 var utgifterna åter på samma nivå som 1991. Många vårdinrättningar, särskilt på landsbygden, stängdes, liksom nästan alla inrättningar som var kopplade till sovjetiska företag. De nya privata vårdinrättningar som startades etablerades nästan uteslutande i de större städerna.¹⁷⁵ Även om det sker en snabb utveckling av privat sjukvård, drivs en majoritet av alla vårdinrättningar i Ryssland av det offentliga.¹⁷⁶

Den offentliga sjukvården i Ryssland har ärvt den sovjetiska byråkratin och centraliseringen och består dels av statliga medicinska institutioner som lyder antingen under federala eller regionala myndigheter, dels av kommunala medicinska institutioner. En rysk medborgare kan på egen hand endast vända sig till de kommunala vårdinrättningarna i det område där han eller hon är folkbokförd. För att erhålla gratis vård på en statlig vårdinstitution krävs antingen en officiell remiss från en kommunal inrättning till regional inrättning eller från en regional sjukvårdsadministration till en vårdinrättning som lyder under federala myndigheter. Tillgången till vård på federala myndigheters inrättningar begränsas av årliga kvoter per region.¹⁷⁷

¹⁷³ Human Rights Watch, 2004-10-19, *The Wrongs of Passage*; U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

¹⁷⁴ U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

¹⁷⁵ Country of Return Information Project, maj 2009, *Country Sheet - Russia*, sid. 77

¹⁷⁶ International Organization for Migration, 2009-11-13, *Returning to Russia Country Information*, sid. 4ff.

¹⁷⁷ Country of Return Information Project, maj 2009, *Country Sheet - Russia*, sid. 81ff.

Alla ryska medborgare garanteras fri sjukvård genom en allmän sjukförsäkring som finansieras via statsbudgeten. Enligt undersökningar har dock 35 % av befolkningen även privat sjukförsäkring. Det finns ett särskilt system, som också täcks av den allmänna sjukförsäkringen, för pediatrik vård för barn upp till 14 år.¹⁷⁸ I praktiken, och som nämnts ovan, kan dock en patient endast få gratis vård om han eller hon vänder sig till en vårdinrättning i den kommun där han eller hon är folkbokförd. I annat fall krävs ett särskilt medgivande från den regionala sjukvårdsadministrationen för att en patient ska få tillgång till gratis vård. Vidare innebär inte ett uppfyllt folkbokföringsvillkor att en patient inte, på ett eller annat sätt, måste betala för vården i statliga eller kommunala inrättningar. Detta gäller särskilt i fall som rör operationer som kräver inläggning på sjukhus.¹⁷⁹ Icke-medborgare har endast tillgång till gratis akutsjukvård, övrig vård är avgiftsbelagd.¹⁸⁰

Situation inom den offentliga sjukvården är fortsatt svår med underfinansiering (enligt uppgifter 50 %), obsolet utrustning och personalbrist. Vårdkvaliteten har sjunkit.¹⁸¹

Korruptionen inom sjukvården är utbredd och det är frekvent förekommande att man måste betala mutor för att erhålla även den mest grundläggande behandling.¹⁸²

Personer från Kaukasus och Centralasien samt mörkhyade personer kan, som ett uttryck för den utbredda främlingsfientligheten i det ryska samhället, behandlas illa av sjukvårdspersonal. Enligt refererad rapportering föreligger dock inte tillräckliga grunder för att hävda att det förekommer etnisk diskriminering inom den ryska sjukvården.¹⁸³

Även mediciner som används under behandling täcks av den allmänna sjukförsäkringen. De flesta provinssjukhus har dock inte de nödvändiga medicinerna i lager och patienter eller deras familjer tvingas själva införskaffa mediciner. Även federala sjukvårdsinrättningar saknar ofta nödvändiga mediciner, särskilt sådana som är moderna, effektiva och dyra. Sjukhusen i Moskva är de som är bäst försedda med mediciner. Vissa grupper, såsom veteraner från andra världskriget och funktionshindrade, garanteras fria mediciner. Ministeriet för hälsa och social utveckling godkänner en förteckning över vilka mediciner som ges till patienter gratis. Listan är dock inte fullständig och provinssjukhus saknar ofta mediciner

¹⁷⁸ International Organization for Migration, 2009-11-13, *Returning to Russia Country Information*, sid. 4ff.

¹⁷⁹ Country of Return Information Project, maj 2009, *Country Sheet - Russia*, sid. 83f.

¹⁸⁰ International Organization for Migration, 2009-11-13, *Returning to Russia Country Information*, sid. 4ff.

¹⁸¹ Ibid, sid. 4ff.

¹⁸² Country of Return Information Project, maj 2009, *Country Sheet - Russia*, sid. 84

¹⁸³ Ibid, sid. 85

som finns upptagna på den, särskilt sådana som är dyra och svåra för patienter att skaffa på egen hand.¹⁸⁴

¹⁸⁴ Ibid, sid. 86

2. Medborgarskap

Personer som var bosatta i Ryssland under den tid Sovjetunionen existerade var i statsrättslig mening medborgare i Sovjetunionen. Sovjetunionens olika republiker, inklusive Ryssland, blev självständiga stater under 1991.

Personer som var lagligen bosatta i Ryssland den 6 februari 1992 erhöll automatiskt ryskt medborgarskap enligt artikel 13 i den vid nämnda datum ikraftträdande ryska medborgarskapslagen.¹⁸⁵

Den nuvarande medborgarskapslagen är från 2002¹⁸⁶. Den aktuella lagen stadgar att en rysk medborgare inte kan fråntas sitt medborgarskap eller förhindras att ändra detta.^{187 188}

Ett barn erhåller ryskt medborgarskap vid födseln om båda föräldrarna är ryska medborgare. På samma sätt erhåller barnet ryskt medborgarskap om den ena föräldern är rysk medborgare och den andra föräldern är statslös eller okänd. Om barnet är fött i Ryssland och en av föräldrarna är rysk medborgare erhåller barnet ryskt medborgarskap vid födseln om barnet annars blir statslös. Om ett barns föräldrar är utlänningar och bosatta i Ryssland och barnet föds i Ryssland erhåller barnet ryskt medborgarskap vid födseln, om föräldrarnas hemland inte beviljar barnet medborgarskap i det landet. Ett barn som uppehåller sig i Ryssland där föräldrarna inte ger sig till känna inom sex månader efter att barnet blev funnit ska bli rysk medborgare. Den ryska medborgarskapslagen innehåller också bestämmelser om hur man blir rysk medborgare genom ett ansökningsförfarande.

En rysk medborgare förlorar inte sitt medborgarskap genom att bosätta sig utanför Ryssland.

Det finns i sig inga hinder i den aktuella lagen för en rysk medborgare att få eller att ha dubbelt medborgarskap. Ryssland erkänner dock inte dubbelt medborgarskap, vilket framgår i artikel 6 i den aktuella lagen. I artikeln stadgas att en rysk medborgare anses av ryska myndigheter enbart som rysk medborgare. I praktiken innebär det att en person som även är medborgare i ett annat land inte kan hävda rättigheter eller undandra sig skyldigheter gentemot ryska myndigheter mot bakgrund av sitt medborgarskap i det andra landet. Från detta görs undantag för det fall det stadgas i internationella traktater eller i den federala lagen.

¹⁸⁵ UNHCR, december 2003, *Background Note on Ethnic Armenian refugees from Azerbaijan*

¹⁸⁶ NO. 62-FZ OF MAY 31, 2002, med ändringar och tillägg 2003 och 2004. Immigration and Refugee Board of Canada, 2007-03-01, *Russia: Russian Citizenship Law signed into law by the President in January 2006*

¹⁸⁷ Artikel 4 punkt 4 i den aktuella lagen. Samma bestämmelse finns i den gällande ryska författningen, artikel 6 punkt 3.

¹⁸⁸ <http://www.constitution.ru/en/10003000-02.htm>

Det finns rapporter om att det finns grupper av statslösa i Ryssland, bl.a. romer och meshketianturkar.¹⁸⁹

¹⁸⁹ Refugees International, mars 2009, *Nationality Rights for all – A Progress Report and Global Survey on Statelessness*, sid. 48

3. Identitetshandlingar och annan dokumentation

3.1 Identitetshandlingar

När det gäller Ryska federationen och identitetshandlingar är det svårt att ge en enkel beskrivning. Situationen är komplicerad med flera undantag. Rapporten försöker ändå ge en allmän beskrivning av situationen med vanliga undantag.

Vad som också måste nämnas är att förfälskningar av ryska identitetshandlingar inte är ovanliga, hur vanliga är dock osäkert.¹⁹⁰ Se även avsnitt 3.4.

3.1.1 Pass

Inrikespass

I Ryssland saknas identitetskort och istället används inrikespass som identitetshandling.¹⁹¹ Inrikespasset är enligt rysk förordning från 1997¹⁹² det centrala dokument genom vilket man som medborgare bekräftar sin identitet i Ryssland. Alla ryska medborgare som bor i landet och fyllt 14 år skall inneha ett inrikespass.¹⁹³ I praktiken bör man alltid ha med sig inrikespasset, eftersom alla kan bli stoppade i en poliskontroll och då måste kunna visa att folkbokföringen är i ordning.¹⁹⁴

Ett inrikespass innehåller följande uppgifter. De ryska namnen står skrivna på de sidor i passen där uppgifterna förekommer.¹⁹⁵

- För-, efter- och mellannamn (mellannamnet avser fadersnamn, på ryska patronymikon)
- Kön
- Födelsedatum
- Födelseort
- Permanent folkbokföring (Mesta zjitelstva, Места жительства) och information om avregistrering från tidigare platser för permanent folkbokföring
- Civilstatus, både äktenskap och skilsmässa (Semejnoe polozjenie, Семейное положение)
- Barn

¹⁹⁰ Immigration and Refugee Board. IRB Russia. 2007-03-12, *Availability of fraudulent or illegally obtained identity documents (2005 - March 2007)*
<http://www.unhcr.org/refworld/category/COI/IRBC/QUERYRESPONSE/RUS/46fa537ec,0.html?view=rec&gotorec=451038>

¹⁹¹ Bundesamt für Migration. BFM, 2005-08-16, *Focus Russland. Ausweise und Ausreise*

¹⁹² Landinfo, 2010-11-15, *Russland. Innenriks- og utenrikspass*
http://landinfo.no/asset/1474/1/1474_1.pdf (Hämtad 2011-02-11)

¹⁹³ UD, 2007-10-12, *Kontroll av ryska inrikespass och arbetstillstånd via internet*

¹⁹⁴ Landinfo 2010, s. 5. Det norska dokumentet refererar till bostadsregistrering, detta är samma sak som folkbokföring.

¹⁹⁵ Landinfo 2010, s. 8-9

- Stämpel med tidigare utfärdade inrikespass (med text Svedenija o ranee vydannom pasporte, Сведения о ранее выданном паспорте)
- Stämpel med tidigare utfärdade utrikespass (med text Vydan pasport, Выдан паспорт)
- Militärtjänst^{196 197} (Voinskaja objazannost, Военная обязанность)
- Sifferkod som visar var passet är utfärdat, för utförligare beskrivning, se not¹⁹⁸

Inrikespass utfärdas av Federala Migrationstjänstens (FMS).¹⁹⁹ Ansökan kan numera göras på platsen där personen är temporärt registrerad och inte endast där man är permanent registrerad.²⁰⁰ Passet hämtas ut av personen själv hos den lokala polisen.²⁰¹

Den lokala FMS-avdelningen registrerar information om utfärdande och förnyelse av inrikespass i elektroniska register/databaser. Från de lokala och regionala databaserna överförs information dagligen till den federala databasen ”AC ryskt pass” och ”Passcenter”.²⁰² Enligt uppgifter från UD för FMS ett centralt och datoriserat register över utfärdade inrikespass. Det var dock då (2007) oklart om detta register redan omfattade alla inrikespass eller alltså var under uppbyggnad.²⁰³

Rysslands högsta domstol har genom ett beslut 8:e september 2009, bekräftat att ryska medborgare personligen skall infinna sig hos passmyndigheten i Ryssland, både vid ansökan om och hämtning av inrikespass. Endast i få exceptionella undantagsfall kan någon annan än sökanden lämna in ansökningshandlingarna. En person måste ha en registrerad bostadsort i Ryssland för att kunna ansöka och endast lokala myndigheter i Ryssland har rätt att utfärda inrikespass.²⁰⁴

Barn under 14 år registreras i föräldrarnas inrikespass. Registreringen skall bekräftas med en underskrift och stämpel från FMS.

I praktiken och enligt uppgift från Norges ambassad i Ryssland händer det dock att uppgiften att passinnehavaren har barn saknar både underskrift och stämpel. Det förekommer även att föräldrarna inte har fått barnen inskrivna i sitt inrikespass och det räcker att visa barnens födelseattest (där uppgifter

¹⁹⁶ UD, 2007-10-12, *Kontroll av ryska inrikespass och arbetstillstånd via internet*

¹⁹⁷ Udlændingestyrelsen, 2005-08-16, *Sikkerheds- og menneskerettighedsforhold mv. i Tjetjenien Rapport fra fact-finding mission til Moskva 24. maj - 1. juni 2005*, <http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/5544B66D-15C6-4AA5-BEA4-4AAF369E0F2C/0/Tjetjenien2005endelig.pdf> (Hämtad 2011-02-14)

¹⁹⁸ Landinfo 2010, s. 7-8

¹⁹⁹ UD, 2009-02-23, *Förfrågan rörande id-handlingar Ryssland*

²⁰⁰ Kaminska, Malgorzat, URIC, e-post, 2009-02-09

²⁰¹ Bundesamt für Migration. (BFM), 2005-08-16, *Focus Russland. Ausweise und Ausreise*

²⁰² landinfo 2010, s. 10

²⁰³ UD, 2007-10-12

²⁰⁴ Landinfo 2010, s. 7

om föräldrarna finns) och föräldrarnas inrikespass för att få tillgång till sjukvård.²⁰⁵

Tillfällig folkbokföring (временное удостоверение личности, för ett exempel se noten²⁰⁶) stämplas inte in i inrikespasset utan den registreras på ett löst ark som refererar till inrikespasset.²⁰⁷

Nedanstående dokument krävs för utfärdandet av inrikespass:

- Ansökningsblankett
- Bevis på registrerad bostadsort
- Födelsebevis
- Dokument som bekräftar att personen är rysk medborgare
- Kvitto på att avgifterna för inrikespasset är betalda²⁰⁸
- Två foton²⁰⁹

Inrikespasset utfärdas tio dagar efter att ansökan tillsammans med krävda dokument inkommit till myndigheten. Förlorat pass utfärdas inom en eller två månader efter inkommen ansökan. Tillsvidare får personen ett tillfälligt identitetsbevis (Форма N. 2П, Forma No. 2 P) som återlämnas vid överlämnandet av passet.²¹⁰ Det tillfälliga identitetsbeviset är inte giltigt mer än två månader. Dokumentet innehåller bild, namn, födelsedatum, födelseort, bostadsadress, beteckning på den myndighet som har utfärdat dokumentet och information om hur länge dokumentet är giltigt. Det framgår dock inte när dokumentet blev utfärdat. Dokumentet är ett löst ark.²¹¹

Inrikespasset måste förnyas när innehavaren fyllt 20 och 45 år, därefter är det giltigt livet ut. Passet ska också förnyas om det kommer bort, en ändring sker i registrerat namn, födelseort- eller datum, vid könsbyte, om det skadas eller förstörs och om det förekommer fel bland uppgifterna i passet. Detta ska ske inom 30 dagar genom att sökanden kontakter FMS på den ort där man är permanent eller tillfälligt registrerad. Förutom ansökan om ett nytt pass, ska sökanden bifoga det gamla passet, två bilder och dokument som motiverar bytet av pass.²¹²

Numera finns inga krav på att inrikespass måste förnyas där personen är permanent registrerad, utan ansökan ska även kunna göras på den temporära

²⁰⁵ Ibid, s. 10

²⁰⁶ Migrationsverket, 2009-05-04, Ryska Federationen - förfalskningar av tillfälliga identitetshandlingar

²⁰⁷ Landinfo 2010, s. 9

²⁰⁸ Bundesamt für Migration. (BFM), 2005-08-16, *Focus Russland. Ausweise und Ausreise*

²⁰⁹ Landinfo 2010, s. 6

²¹⁰ Landinfo, 2009-12-04, s. 7, *Russland: Utstedelse av innenriks- og utenrikspass*, http://www.landinfo.no/asset/1092/1/1092_1.pdf (Hämtad 2011-02-23)

²¹¹ Landinfo 2010, s. 7

²¹² Ibid, s. 5-6

bostadsorten. Trots detta finns det uppgifter om tjetjener som förvägrats förnyelse av sina pass utanför Tjetjenien.²¹³

Giltigheten av ett inrikespass kan kontrolleras via Federala Migrationstjänstens (FMSs) hemsida <http://www.fms.gov.ru> (endast på ryska), men att ange ett passnummer, vilket är direkt kopplat till en persons identitet, kan innebära att personens identitet anges. Det bör tas i beaktande att användande av tjänsten på FMS:s hemsida kan innebära att sekretessbelagda personuppgifter lämnas ut. Tjänsten bör därför användas med försiktighet. Uppgifterna som kontrolleras rör inte passinnehavarens namn, utan huruvida passet finns registrerat bland utfärdade pass eller inte samt om passet är ogiltigt. Sökningen kan endast göras med passnummer, inte med namn eller adress.²¹⁴

I samband med utfärdande av inrikespass skall uppgifterna i inkomna dokument kontrolleras mot aktuella informations-, adress-, och efterforskningsregister. Om det visar sig att sökanden är efterlyst skall polisen kontaktas. Information om i vilken grad de här kontrollerna förekommer i praktiken är svårtillgänglig. Det är emellertid känt att i samband med bytet av de gamla sovjetiska passen mot nya ryska, avslöjade polisen 77 000 efterlysta personer.²¹⁵ Enligt uppgifter från norska Landinfo blev delar av de tjetjenska registren förstörda under något av de tjetjenska krigerna (1994-1996, 1996-1999, 1999-2000). En tjetjensk person som av någon anledning inte bytt sitt gamla sovjetiska pass och provar att göra det idag kan få problem att dokumentera att hon/han har bott i Ryssland på 1990-talet eller tidigare. Om en person däremot har fått sitt inrikespass utfärdat efter 2000 ska det inte vara några problem att få nytt inrikespass eftersom den nya databasen innehåller alla uppgifter som efterfrågas.²¹⁶ Till skillnad från de äldre sovjetiska inrikespassen framgår inte etnicitet av dagens inrikespass.²¹⁷

Sovjetiska inrikespass

Huruvida inrikespass från sovjettiden fortfarande är giltiga eller inte är oklart. Enligt rysk lag skulle de sovjetiska passen sluta gälla från och med juli 2004, men flera nyhetstidningar har rapporterat om ett beslut från högsta domstolen 2006 om att passen fortfarande är giltiga och utan begränsad giltighetstid. Samtidigt beslutade domstolen att alla ryska medborgare måste bära med sig ett inrikespass från den ryska federationen. Enligt viss nyhetsrapportering har dock inte alla ryska medborgare inrikespass. Andra uppgifter kommer från ryska ambassaden i Ottawa som hävdar att de

²¹³ Internal Displacement Monitoring Centre. (IDMC), 2008-06-30, *Struggling to integrate. Displaced people from Chechnya living in other areas of the Russian Federation*, [http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/\(httpInfoFiles\)/CCF543EDC690430EC12574780040863B/\\$file/Russia_SCR_Jun08.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/(httpInfoFiles)/CCF543EDC690430EC12574780040863B/$file/Russia_SCR_Jun08.pdf) (Hämtad 2011-02-23)

²¹⁴ UD, 2007-10-12, *Kontroll av ryska inrikespass och arbetstillstånd via internet*

²¹⁵ Landinfo 2010, s. 11

²¹⁶ Landinfo 2010, s. 12

²¹⁷ Landinfo 2010, s. 9

sovjetiska passen är ogiltiga sedan 2004 och att överdomstolsbeslutet endast gäller för ett enskilt fall och inte i allmänhet.²¹⁸

Utrikespass

Utrikespass är den handling som bekräftar ryska medborgares identitet utomlands.²¹⁹ Utrikespasset utfärdas oftast av FMS inom Inrikesministeriet, men i undantagsfall även av Utrikesministeriet.²²⁰ Utrikespass som ryska medborgarpass, till skillnad från det tidigare sovjetiska medborgarpasset, har utfärdats sedan 2001.²²¹

Den lokala FMS-avdelningen registrerar uppgifterna om utfärdat utrikespass i ett datasystem som heter ”AC Ryska pass”. Enligt uppgifter från Landinfo har det inte gått att bekräfta om databasen är identisk med det federala register över utfärdade inrikespass som har samma namn.²²²

Utrikespass innehåller uppgifter om:

- För-, efter- och mellannamn
- Medborgarskap
- Kön
- Födelsedatum
- Födelseort
- Utfärdandedatum
- Giltighetstid
- Utfärdande myndighet

I vissa fall finns även uppgifter om:

- Visum
- Passerade landgränser
- Registrering vid en ambassad eller konsulat.²²³

I vissa sammanhang, som exempelvis när man ska växla pengar, är det tillräckligt med ett utrikespass som identifikation. Utrikespasset ersätter emellertid inte inrikespasset som fullvärdig ID-dokumentation.²²⁴

Ryska medborgare som fyllt 18 år kan ansöka om utrikespass. Detta görs både skriftligen och genom personlig inställelse.²²⁵ Ansökan kan göras överallt i Ryssland, men handläggningstiden blir längre om den görs på

²¹⁸ Immigration and Refugee Board. (IRB), 2007-03-08, *Russia. Documentation required to obtain the new internal passport, whether individuals must trade in the older internal passport models to obtain a new one (2006 - March 2007)*
<http://www.unhcr.org/refworld/category/COI,IRBC,QUERYRESPONSE,RUS,47d654743b9,0.html?wrec&gotorec=450997> (2011-02-23)

²¹⁹ Udlændingestyrelsen,

²²⁰ UD, 2009-02-23, *Förfrågan rörande id-handlingar Ryssland*

²²¹ UD, *[Ryska pass]*, 2001-01-18

²²² Landinfo 2010, s. 14

²²³ Udlændingestyrelsen

²²⁴ Landinfo 2010, s. 5

²²⁵ Udlændingestyrelsen

annan ort än där personens boende är registrerat. Det tar en månad i det första fallet och fyra i det andra.²²⁶ Detta borde formellt även gälla för tjetjener.²²⁷ Vid utfärdandet av utrikespasset antecknas detta i personens inrikespass.²²⁸

Barn kan finnas inskrivna i sina föräldrars utrikespass upp till att de är 16 år, men det finns även möjlighet att ansöka om utrikespass för barn.²²⁹

Dokumentet nedan krävs för ansökan om utrikespass.

- Födelseattest och bekräftelse på ryskt medborgarskap om personen är under 14 år
- Inrikespass
- Foto på personen
- Kvitto på att avgifterna för utrikespasset är betalda.

Det är möjligt att få ryskt utrikespass utfärdat vid ryska ambassader i utlandet. Enligt lag skall personen som ansöker om pass personligen hämta ut det.²³⁰

Män mellan 18 och 27 måste även ta med ett intyg från det lokala militära värningskontoret eller ett bevis på genomförd militärtjänst.²³¹ Under militärtjänst eller liknande kan man förvägras utresa, vilket innebär att man saknar rätt till utrikespass. Innan inkallelsen har man dock rätt till ett sådant.²³²

Sovjetiska utrikespass

Sovjetiska utrikespass var giltiga fram till 31 december 2005 eftersom de slutade utfärdas 31 december 2000 och hade en giltighetstid av 5 år. Passen går inte att förnya.²³³

Biometriska pass

Det finns två typer av ryska utrikespass; biometriska och icke biometriska. Den federala lagen N 337-FZ från 21 december 2009 ändrade giltighetstiden för de biometriska passen från fem till tio år. Ändringen trädde i kraft 1 mars 2010. De ryska myndigheterna slutade samtidigt att utfärda de gamla biometriska passen med fem års giltighetstid, de är dock giltiga tills de går

²²⁶ Ibid.

²²⁷ UD, 2009-02-23, *Förfrågan rörande id-handlingar Ryssland*

²²⁸ UD, 2005-02-10, *Regler för bosättning och folkbokföring inom Ryssland*, <http://www.migrationsverket.se/lifos/dok.do?dtyp=&fritext=12649&fritext=%40DOCN&dStorlek=10&sorteringsOrdning=-UDAT,-DOKN&mode=&currDokument=2>, (Hämtad 2011-02-23)

²²⁹ Bundesamt für Migration. (BFM), 2005-08-16, *Focus Russland. Ausweise und Ausreise*

²³⁰ Landinfo 2010, s. 13-14

²³¹ Immigration and Refugee Board of Canada. (IRB), 2006-03-13, *Russia: Whether Russian citizens who have not completed their military service may be issued international passports; restrictions on issuance of international passports (March 2006)* <http://www.unhcr.org/refworld/docid/45f1479c2.html>

²³² Ibid.

²³³ UD, 2003-09-30, *Giltighetstiden av cccp pass. [Ryssland]*

ut. Den 1 mars fick de biometriska passen 46 sidor, de hade tidigare 36 sidor. De gamla utrikespassen utan biometriska uppgifter kommer även i fortsättningen att användas och en rysk medborgare som inte har ett pass kan välja om han eller hon vill ha ett bietriskt eller ett vanligt pass.²³⁴

Enligt lagen kostar de biometriska passen 2500 rubel, för barn under 14 år kostar de 1200 rubel, utrikespass utan biometriska uppgifter kostar 1000 rubel, för barn under 14 år kostar de vanliga passen 300 rubel.²³⁵

3.1.2 ID-kort

I Ryssland saknas ID-kort och istället används inrikespass. Se: *Inrikespass* ovan.

3.1.3 Födelsebevis

Den myndighet som registrerar civilstatus, äktenskap, födelse och adoption, faderskap, namnändring, samt dödsfall är ZAGS eller ЗАГС (Записи Актов Гражданского Состояния).²³⁶ ZAGS utfärdar födelse-, äktenskaps-, och dödsbevis och registrerar uppgifterna i ett datasystem som används både på central och lokal nivå inom ZAGS.²³⁷ Enligt uppgifter från UD fanns det 2006 ingen sådan central databas.²³⁸

Enligt information från norska ambassaden i Ryssland utfärdas vid födseln ett födelsebevis (Spravka o rozhdenii, справка о рождении) som är giltigt en månad. Födelsebevis, föräldrarnas inrikespass och vigselbevis (om ett sådant finns) är de dokument som behövs för att registrera barnet. Enligt en federal lag från 22 november 1997 skall ZAGS meddelas senast en månad efter födseln. Om föräldrarna saknas kan barnet registreras i efterhand med samma dokumentation som ovan. Kan inte den dokumentationen presenteras kan registreringen ske till följd av ett domstolsbeslut.²³⁹

2007 blev medborgarskapsbeviset ersatt av en stämpel på födelseattesten som bekräftar det ryska medborgarskapet. Det är FMS där man är bostadsregistrerad som har mandat att bekräfta medborgarskapet med stämpeln.²⁴⁰

En födelseattest innehåller uppgifter om:

- Förnamn på barn och föräldrar
- Efternamn på barn och föräldrar
- Fadersnamn (mellannamn) på barn och föräldrar
- Medborgarskap
- Födelsedatum och ort
- Datum och ort för utfärdandet av födelseattesten
- Föräldrarnas etniska tillhörighet (frivilligt)

²³⁴ Landinfo 2010, s. 12

²³⁵ Ibid, s. 13

²³⁶ UD, 2007-10-12, *Kontroll av ryska inrikespass och arbetstillstånd via internet*

²³⁷ Landinfo 2010, s. 11

²³⁸ UD, 2006-10-15, *Registrering av äktenskap i Ryssland*

²³⁹ Landinfo 2010, s. 11

²⁴⁰ Ibid, s. 6

- Nummer och utfärdande myndighet ²⁴¹

Gällande födelseattester bör följande kontrolleras: Om dokumentet är stämplat eller antecknat med "POVTORNOE", alternativt "DUBLIKAT" är det inte en originalhandling. En senare utfärdad födelseattest (dvs. en kopia) har samma utfärdandedatum som originalet. Att handlingen är en kopia innebär inte att den är en förfalskning, men det har förekommit att personer skaffat sig en "ny födelseattest" för att underlätta emigration. ²⁴²

3.1.4 Äktenskapsbevis

Äktenskap registreras hos ZAGS. Detta kan göras på alla orter i Ryssland och formellt gäller samma regler i landet, även om tillämpningen kan variera. Kyrklig vigsel är möjlig, men kräver att äktenskapet först registrerats hos ZAGS. ²⁴³

Följande dokument krävs vid giftermål:

- Ansökningsblankett
- Giltigt inrikespass
- Eventuellt skilsmässointyg
- Kvitto på att avgiften är betald ²⁴⁴

Registreringen äger rum mellan en och två månader efter att ansökan lämnats in. Vigselbevisen ser likadana ut oavsett var de utfärdas. Registreras giftermålet i en region med ett annat officiellt språk utfärdas ett dubbelsidigt vigselbevis med ena sidan på ryska och andra sidan på regionspråk, som t.ex. i Tatarstan eller Basjkirien. ²⁴⁵

3.1.5 Dödsattest

Som nämnts ovan gällande äktenskap och födelse är det ZAGS som registrerar dödsfall. ²⁴⁶ De registrerar namn, födelseort, födelsedatum senaste bostadsregistrerade adress, datum och ort för dödsfallet. ²⁴⁷

3.1.6 Militärkort

Militärkort eller "Vojenji biljet" (Военный билет) utfärdas till personer som:

- Gjort militärtjänst
- Övergått till reserven
- Inte gjort militärtjänst pga. medicinska eller andra skäl
- Män som fyllt 27 och inte gjort militärtjänst

²⁴¹ Landinfo, 2008-11-17, *Hva er reglene for foreldreansvar?*, <http://www.landinfo.no/index.gan?id=919&subid=0> (Hämtad 2011-02-23)

²⁴² UD, 2005-09-14, *Förfalskningar, strafflagstiftning, samt s.k. ambassadförfrågningar. [Ryssland]*

²⁴³ UD, 2006-10-15, *Registrering av äktenskap i Ryssland*

²⁴⁴ Ibid.

²⁴⁵ Ibid.

²⁴⁶ UD, 2007-10-12, *Kontroll av ryska inrikespass och arbetstillstånd via internet*

²⁴⁷ Landinfo 2010, s. 11

I militärkortet antecknar militären beslut rörande personen och dennes militärtjänst. Kortet ska uppvisas vid t.ex. ansökan till universitet, ansökan om kredit eller vid folkbokföringen.²⁴⁸

3.2 Permanent och tillfällig folkbokföring

Som rysk medborgare har man rätt att fritt välja bostads- och vistelseort vilket är det samma som permanent och tillfällig folkbokföring. Denna måste dock registreras hos myndigheten och saknas registreringsbevis kan personen beläggas med straffavgift. Kontroller förekommer. Ingen person kan nekas registrering, men på vissa orter kan det vara svårt att få de dokument som krävs för registrering. Ansvarig rysk myndighet är Federala Migrationstjänsten (FMS) under Inrikesministeriet. Registreringsmyndighet är Inrikesministeriets lokalkontor, eller där sådant saknas den lokala administrationen (ungefär kommunen).²⁴⁹

Immigration and Refugee Board of Canada skriver om en central databas för folkbokföring som FMS sköter och underhåller på uppdrag av inrikesministeriet (de anger även källor som säger att det är inrikesministeriet som sköter och underhåller databasen). Det är oklart om inrikesministeriets lokalkontor registrerar uppgifterna om permanent och tillfällig folkbokföring i den här centrala databasen. Eventuellt är det inrikesministeriet som använder den internt. Det finns uppgifter som betvivlar att den är tillförlitligt uppdaterad, speciellt i små byar och städer där det kan vara väldigt svårt att få information om registrerad bostadsort. Brottsbekämpande myndigheter kan efter en officiell begäran få tillgång till databasen.²⁵⁰

Enligt UD:s uppgifter från 2005 finns det ingen central databas för folkbokföring.²⁵¹

3.2.1 Permanent folkbokföring (Mesta zjitelstva, Места жительства)

Места жительства betyder folkbokföringsadress, dvs. där en person bor permanent och är folkbokförd. Registrering av permanent folkbokföring sker via hyresvärden eller motsvarande för den fastighet där personen ifråga har sin permanenta bostad.²⁵²

Nedanstående dokumenten krävs:

- ID-handling (pass eller för barn under 14 år födelsebevis)

²⁴⁸ UD, 2009-02-23, *Förfrågan rörande id-handlingar Ryssland*

²⁴⁹ UD, 2005-02-10, *Regler för bosättning och folkbokföring inom Ryssland*

²⁵⁰ Immigration and Refugee Board of Canada (IRB), 2009-12-14, *Whether a database containing residency registration information of Russian citizens exists; /.../, http://www.irb-cisr.gc.ca:8080/RIR_RDI/RIR_RDI.aspx?id=452687&l=e* (Hämtad 2011-02-11)

²⁵¹ UD, 2005-02-10

²⁵² Ibid.

- Dokument som bekräftar att personen är bosatt på platsen. Det kan antingen vara ett bevis på ägandeskap, signerat hyreskontrakt eller en överenskommelse om registrering hos släkt eller vänner.²⁵³

Kraven på vilka dokument som krävs för permanent folkbokföring varierar dock något mellan olika delar av landet. I vissa regioner, bl.a. i Moskvas stad, krävs enligt regionala eller lokala regler en rad ytterligare dokument för registrering. Sådana tilläggskrav kan strida mot federal lagstiftning och ibland göra registrering svår eller omöjlig. Oavsett hur det rent formellt förhåller sig med detta verkar det i praktiken vara svårt för många personer, bl.a. av kaukasiskt ursprung, att erhålla registrering i Moskva och vissa andra storstäder.²⁵⁴ Medborgare som flyttar inom landet, migranter och personer som flyttar till Ryssland från en tidigare sovjetstat har ofta stora problem, eller är helt enkelt inte tillåtna, att registrera sig i vissa städer.²⁵⁵ Många tjetjener diskrimineras och förvägras möjligheten till permanent eller temporär folkbokföring.²⁵⁶

Beviset på permanent folkbokföring stämplas in i inrikespasset. Särskilda regler gäller för bl.a. militärer, sjömän och personer som bor i kloster. Vid flytt, vräkning, inkallelse, fängelse, dödsfall eller domstolsbeslut om att personen är saknad, avregistreras denna hos registreringsmyndigheten. Avregistreringen antecknas sedan i inrikespasset.²⁵⁷

Medborgare som flyttar permanent måste registrera sig inom sju dagar på den nya orten för att få tillgång till social service, skola och för att kunna arbeta.²⁵⁸

För att registrera sig på en ny ort måste man först avregistrera gamla uppgifter om bostadsort.²⁵⁹

3.2.2 Tillfällig folkbokföring (место пребывания)

På ryska betyder место пребывания bokstavligen vistelseort. Att registrera sig tillfälligt på en vistelseort är samma sak som att göra en tillfällig folkbokföring.²⁶⁰ Numera är det tillåtet för ryska medborgare att vistas upp till 90 dagar på annan plats än bostadsorten utan att göra en tillfällig folkbokföring. En tillfällig folkbokföring görs genom hotellet eller ägaren av den bostad där man vistas.²⁶¹

²⁵³ Immigration and Refugee Board of Canada (IRB), 2009-12-14, *Residence registration system* /.../, http://www.irb-cisr.gc.ca:8080/RIR_RDI/RIR_RDI.aspx?id=452684&l=e

²⁵⁴ UD, *Regler för bosättning och folkbokföring inom Ryssland*, 2005-02-10 [Lifos 12649]

²⁵⁵ U.S. Department of State (USDP), 2010-03-11, *2009 Country Reports on Human Rights Practices: Russia*, <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2009/eur/136054.htm> (Hämtad 2011-02-17)

²⁵⁶ Internal Displacement Monitoring Centre. IDMC

²⁵⁷ UD, 2005-02-10

²⁵⁸ US Department of state, USDP

²⁵⁹ Immigration and Refugee Board of Canada, (IRB), 2009-12-14

²⁶⁰ UD, 2005-02-10

²⁶¹ Ibid.

Följande dokument krävs:

- ID-handling (pass eller för barn under 14 år födelsebevis)
- Dokument som bekräftar att personen tillfälligt bor på platsen (hyresavtal eller ett brev från bostadsägaren).²⁶²

Beviset utfärdas på ett separat papper och det görs inga anteckningar i inrikespasset. Giltighetstiden är begränsad till fem år och måste därefter förnyas.²⁶³

3.3 Utresetillstånd

Alla ryssar har inte ett utrikespass eftersom man oftast ansöker om ett sådant vid utlandsresa. Illegal utresa från en internationella flygplatsen i Ryssland är mycket svårt. Att antingen resa genom Ukraina eller Vitryssland och sedan till Europa, eller att passera gränsen mot Finland eller Norge, är inte lika svårt.²⁶⁴

Illegal inresa via Finland från Ryssland är troligen ovanligt pga. omfattande kontroller och riskerna för både smugglare och de som ska smugglas. För ryska medborgare som vill resa ut ur Ryssland är det enklare att göra detta med hjälp av visum på falska grunder.²⁶⁵

Sedan 30 november 2001 finns ett multilateralt avtal om viseringsfrihet mellan Vitryssland, Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan och Ryssland.²⁶⁶ En rysk medborgare kan resa mellan dessa länder med följande dokument:

- Inrikes eller utrikespass
- Affärspass ("Business passport")
- Diplomatskt pass
- Nationellt identifikationsdokument för sjöfarare, samt besättningslista
- Ett dokument som bekräftar återvändande till Ryssland²⁶⁷

3.4 Korruption och förfalskningar

På Transparency Internationals korruptionsindex 2010 hamnar Ryssland på 154:e plats av totalt 178 länder.²⁶⁸ Enligt information från Landinfo (2010)

²⁶² UD, 2005-02-10

²⁶³ Ibid.

²⁶⁴ Bundesamt für Migration, (BFM), 2005-08-16, *Focus Russland. Ausweise und Ausreise*

²⁶⁵ UD, 2008-11-18, *Angående illegal gränspassage i finska Vaalimaa och Nuijamaa*

²⁶⁶ EURASEC, 2001-11-30, *Agreement between the Government of the Republic of Belarus, /.../ <http://www.evrazes.com/docs/view/131>* (Hämtad 2011-02-24)

²⁶⁷ EURASEC, List of documents of the citizens of the Russian Federation /.../ <http://www.evrazes.com/docs/view/135> (Hämtad 2011-02-24)

är mutor i det ryska samhället relativt vanligt och mycket tyder på att korruptionen i Nord-Kaukasus är mer utbredd än i andra delar av den Ryska federationen.²⁶⁹

För att FMS skall komma till rätta med försäljningen av utrikespass och arbetsvisum ska det skapas ett federalt företag inom FMS (uppgiften är från 2009). Personer som har kontakt med korrupta anställda inom FMS säljer dokument på den svarta marknaden, en marknad som årligen är värd 10 miljarder USD.²⁷⁰ Ofta fungerar företag eller resebyråer som mellanhänder, detta gör att personer som betalar för sitt pass på den svarta marknaden inte personligen behöver infinna sig hos passmyndigheten.²⁷¹

Det är möjligt att få utfärdat inrikes- eller utrikespass som inte stämmer överens med landets register. Omfattningen av detta är det dock svårt att säga något om. Enligt uppgifter från FMS var det bara 7 procent av 55 000 inrikespass som hade utfärdats på fel grund, som innehöll uppgifter som var manipulerade.²⁷²

Det finns flera rapporter om förekomsten av förfalskade dokument men det finns få upplysningar angående omfattningen av falska dokument med falska eller riktiga upplysningar.²⁷³

²⁶⁸ Transparency International, 2010-09-01, *Corruption perception index 2010*, http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/results (Hämtad 2011-02-09)

²⁶⁹ Landinfo 2010, s. 15

²⁷⁰ Alinga Consulting Group, 2009-08-09, *FMS To Legalize Passport Market* http://www.acg.ru/english/fms_to_legalize_passport_market

²⁷¹ Landinfo 2010, s. 16

²⁷² Ibid, s. 17-18

²⁷³ Ibid, s. 18

4. Prövning av asylansökningar

4.1 Allmänt om prövningen mot Ryssland

Migrationsverket bedömer att ryska myndigheter både har vilja och förmåga att skydda sina medborgare. Verket anser därför att det finns ett generellt myndighetsskydd i Ryssland. Vid prövningen av enskilda asylärenden som rör myndigheternas vilja och förmåga att skydda medborgare ankommer det på den asylsökande att anföra och göra sannolikt att personen i fråga inte omfattas av myndigheternas skydd i just hans eller hennes fall. Det ankommer också i detta sammanhang på den asylsökande att i det enskilda fallet peka på de eventuella brister som kan förekomma i det ryska rättssystemet²⁷⁴.

Ansökningar om asyl ska alltid prövas individuellt och det ska betonas att de bedömningar som görs av olika kategorier asylskäl m.m. i denna landprofil endast är generella. Det är också bara de vanligast återopade asylskälen som tas upp. Detta innebär att det mycket väl kan förekomma asylskäl som rör Ryssland som inte behandlas i denna landprofil.

När det gäller att tolka gällande rätt spelar naturligtvis Migrationsöverdomstolens (MiÖD) domar en viktig roll. Även domar från den Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna som rör den Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna har betydelse för att rätt tolka gällande rätt. Både domar från MiÖD och från den Europeiska domstolen finns därför redovisade i denna landprofil.

4.1.1 Stöd- och styrdokument

I redovisningen av praxis och annan vägledning i denna landprofil hänvisas det till olika kategorier av dokument för rättslig styrning och vägledning åt de asylprövande enheterna inom Migrationsverket. Verkets rättschef har numera bestämt att det endast ska finnas två slags dokument för rättslig styrning och stöd inom Migrationsverket, rättsligt ställningstagande och exempelbeslut. VO Asylprövning använder sig av instrumentet Instruktion, där också styrning och stöd kan förekomma som rör asylprövningen.

Följande styrande och vägledande dokument hänvisas det till i denna landprofil.

1. Vägledande beslut
2. Klargörande beslut
3. Styrsignal

²⁷⁴ Resonemang rörande hur Migrationsverket tolkar myndighetsskyddet i asylrättslig mening på ett mer generellt plan återfinns i Rättsligt ställningstagande i fråga om myndighetsskydd i Irak, 2009-09-30, Lifos 21535 De generella resonemangen om vad som kan utgöra myndighetsskydd och vad som generellt krävs för att skyddet ska vara uppfyllt är även tillämpliga på andra länder än Irak.

4. Verksamhetsområde Asylprövning instruktion
5. Exempelbeslut

4.1.2 Metodstöd vid asylutredningarna

För att underlätta för den som utför utredningar i asylärenden där de sökande kommer från Ryssland kan en lista över relevanta områden/frågeställningar som ofta bör tas upp i en utredning utgöra ett bra stöd i en utredningssituation. Listan nedan ska dock på intet sätt uppfattas som en heltäckande förteckning över områden/frågor som alltid ska tas upp vid en asylutredning som rör asylsökande från Ryssland. De asylsökandes asylskäl varierar självklart och måste därför utredas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Det finns vidare frågeställningar i asylutredningar som alltid bör tas upp i en utredning, t.ex. frågor som rör identitet och medborgarskap. Dessa i alla utredningar relevanta frågor finns det ingen anledning att särskilt ta upp i denna landprofil för Ryssland.

Följande bör den som utreder ryska asylärenden särskilt tänka på:

Etniciteten

I ryska asylärenden är det ofta viktigt att fastställa vilken etnicitet den sökande har. Är t.ex. en viss asylsökande av rysk, tjetjensk eller av annan etnicitet?

Hemvist och medborgarskap

Detta är särskilt betydelsefullt att fastställa p.g.a. bl.a. att Ryssland förut utgjorde en del av det tidigare Sovjetunionen med de svårigheter som detta fört med sig vad avser utställande av olika slags identitetshandlingar som födelsebevis, inrikespass etc. under olika tidsperioder.

Historisk vistelse-/bosättningsort

Historisk vistelse/bosättningsort bör utredas då inga handlingar presenteras. Det bör då utredas bakåt till perioden före 1991, då Sovjetunionen upplöstes, som ett led i bedömningen av fastställande av ett eventuellt medborgarskap.

Hemort/vistelseort

Hemorten, och/eller där man vistades när man lämnade landet är också viktig vid prövningen av ärenden mot Ryssland. Det kan också vara bra att få svar på vilken registreringsadress sökande hade och dels på vilken adress han/hon senast bott innan de lämnade Ryssland.

Man bör också notera för sig själv var orten ligger i Ryssland. Var i Ryssland en viss ort återfinns, t.ex. hemorten, kan senare också komma att få betydelse för prövningen, t.ex. vid ett intern flyktalternativ.

Myndighetsskydd

Om asylskälen har samband med t.ex. brott bör man fråga om han/hon kontaktat polisen och om anmälan gjorts och hur lagföringen därefter har utvecklats sig, dvs. har åtal väckts, domstol prövat ärendet etc.

Internt flyktalternativ

Frågor som syftar till att kunna få underlag för en bedömning av om det är relevant med ett internt flyktalternativ och huruvida den asylsökande har ett skyddsbehov i en annan del av landet än hemorten är viktiga att ställa. Det bör också ställas frågor om den allmänna situationen på de orter som det eventuellt går att hänvisa personen till samt om de personliga omständigheterna runt den sökande. Slutligen bör det också utredas om det finns möjligheter att faktiskt resa till områden som kan tänkas utgöra ett internt flyktalternativ.

Ensamkommande barn

Det är viktigt att utreda om det finns anhöriga till ensamkommande barn i Ryssland. Det är vidare av vikt att det av utredningen framgår adressuppgifter och telefonnummer och andra uppgifter som kan hjälpa till att identifiera anhöriga till barnen.

Trovärdighetsaspekter

Migrationsverket ska alltid bedöma om den asylsökande gjort sin berättelse sannolik. Den trovärdighetsbedömning som ofta inbegrips i denna prövning ska skiljas från s.k. tillräcklighetsaspekter, dvs. om det som den asylsökande uppger är tillräckligt för att få skydd i Sverige. Landprofilen för Ryssland behandlar endast den senare aspekten eftersom trovärdighetsaspekterna är generella och inte på ett konsekvent sätt kan kopplas till ett specifikt land.

Kunskap om landinformation kan däremot utgöra en viktig beståndsdel när man bedömer en lämnad uppgifts rimlighet. Några anvisningar om hur man ska bedöma trovärdigheten i ryska ärenden har därför inte bedömts som lämpligt att ha med i denna landprofil.

4.2 Inre väpnad konflikt/svåra motsättningar

Det allmänna säkerhetspolitiska läget i Ryssland är i stort gott. Konflikterna i norra Kaukasus²⁷⁵ utgör dock en potentiell risk för instabilitet i landet.

Migrationsverket anser att det på ett generellt plan varken råder någon inre väpnad konflikt eller några svåra motsättningar i Ryssland. Denna bedömning gäller alltså för närvarande även för områden i norra Kaukasus, där det av och till varit konfliktfyllt, såsom t.ex. i Tjetjenien.

²⁷⁵ Norra Kaukasus är en del av Ryssland. Den ryska delen inkluderar regionerna Krasnodar, Stavropol och de autonoma republikerna Adygeiska republiken, Kalmuckien, Karatjajen-Tjerkessien, Kabardinien-Balkarien, Nordossetien, Ingusjien, Tjetjenien och Dagestan. Det finns även två territorier i Kaukasien som har utropat självständighet men som bara erkänts av Ryssland: Abchazien och Sydossetien

4.2.1 Praxis och annan vägledning

Vägledande beslut, 2008-03-19, Lifos 18223, rörande en person med sannolikt samröre med rebeller i Tjetjenien samt frågan om ett internt flyktalternativ till övriga Ryssland.

Beslutet rörde två asylsökande från Tjetjenien i Ryssland. I beslutet gjorde Migrationsverket bedömningen att de sökande inte hade några trovärdiga individuella skäl för sina ansökningar och att de därför inte var att anse som flyktingar eller skyddsbehövande i övrigt. Vidare gjorde verket en bedömning av om det i Tjetjenien kan anses råda en inre väpnad konflikt eller andra svåra motsättningar enligt utlänningslagen. Enligt den praxis som tillämpats tidigare har det ansetts råda en inre väpnad konflikt i Tjetjenien. Beslutet innehåller en utförlig redogörelse för den landinformation som verket inhämtade vid en utredningsresa till Tjetjenien. Mot bakgrund av denna landinformation gör verket bedömningen att det nu inte längre kan anses råda en inre väpnad konflikt i Tjetjenien och att det där inte heller råder andra svåra motsättningar i utlänningslagens mening. De sökande anses därför inte vara skyddsbehövande på dessa grunder. Ansökningarna avslogs och de sökande utvisades från Sverige.

4.2.2 Bedömning

Mot bakgrund av det säkerhetspolitiskt stabila läget och att öppet våld mellan etniska grupper i Ryssland måste betecknas som ovanligt, gör Migrationsverket den bedömningen att det inte råder någon inre väpnad konflikt i Ryssland. Enligt verkets uppfattning råder inte heller några svåra motsättningar i landet i enlighet med utlänningslagens mening.

Ett åberopande av den allmänna situationen i Ryssland utgör alltså i princip aldrig skäl för uppehållstillstånd grundat på ett skyddsbehov. Detta gäller oavsett vilken kategori den sökande tillhör, t. ex. etnisk eller religiös grupp, eller vilken del av landet den asylsökande kommer från.

4.3 Asylskäl mot regimen

Asylskälen mot den ryska regimen/staten är av olika beskaffenhet. Nedan följer en uppräkningslista av olika kategorier som är relativt vanligt förekommande i ryska asylärenden.

Ofta rör det sig om att asylsökande åberopar olika aktiviteter i Tjetjenien eller som knyter an till Tjetjenien.

Norra Kaukasus

Personer som söker asyl i Sverige åberopar olika skäl som har samband med denna region. Aktiviteter mot regimen pågår i varierande grad i Tjetjenien, Ingusjien och Dagestan.

Skäl som förekommer är att den asylsökande t.ex.

- inte kan återvända till området p.g.a. det allmänna säkerhetsläget
- riskerar förföljelse av de lokala myndigheterna p.g.a. att han/hon har varit rebell²⁷⁶ eller hjälpt rebellgrupper
- misstanke/påstående om att sökanden är rebell, eller att ha hjälpt olika rebellgrupper
- har släktingar som är högt uppsatta rebeller eller har hjälpt rebellgrupper
- förföljs av rebeller
- har problem med lokala myndigheter, t.ex. de tjetjenska lokala myndigheterna
- har utsatts för eller riskera övergrepp från korrupta rättsvårdande myndigheter

Journalister och MR-aktivister

Journalister/MR-aktivister som arbetar/arbetat eller arbetat för en journalist eller för MR-aktivister agerat självständigt på en inte alltför låg nivå.

Militärtjänst

Det förekommer att sökande anför skäl som har samband med den ryska militärtjänsten.

Vägran att göra militärtjänst eller skäl som åberopas under den tid militärtjänsten utförs grundar sig oftast på:

- religiös eller moralisk övertygelse
- rädsla för att skickas till Tjetjenien eller någon annan oroshärd i Norra Kaukasien för att strida
- rädsla för eller har utsatts för pennalism (mobbing) av kamrater eller officerare.

4.3.1 Praxis och annan vägledning

a) Europadomstolens för Mänskliga rättigheter dom den 16 juni 2009 i mål A.M. and others v. Sweden, (Application no. 38813/08, Lifos 21495).

Avgörandet gällde en rysk familj som åberopade hot från höga militärer.

Familjen sökte asyl i Sverige 2004. Mannen i familjen hade varit major i ryska armén. I sin tjänstgöring hade han bevitnat hur andra officerare varit involverade i smuggling av vapen. Sedan han rapporterat detta till sina överordnade hade han blivit hotad av en överste, som var involverad i smugglingen. Han tog ett civilt arbete för att komma bort från det militära p.g.a. situationen. Översten hade därefter försökt pressa mannen för att få honom att delta i illegala aktiviteter. Mannen lämnade då Ryssland. Kvinnan i familjen uppgav att översten därefter hotat henne. Deras hem hade också blivit genomsökt. Mannen hade fått flera kallelser från polismyndigheterna rörande en kommande rättegång om förtal. Kopior av kallelsena hade ingetts. Familjens ansökningar avslogs av Migrationsverket och migrationsdomstolen. Prövningstillstånd meddelades inte av MiÖD.

²⁷⁶ Rebell är i detta sammanhang ofta liktydigt med en person som har en muslimsk fundamentalistisk uppfattning.

Familjen åberopade i Europadomstolen att en utvisning skulle komma att strida mot artikel 3 i Europakonventionen eftersom de riskerade förföljelse, omänsklig behandling och eventuellt att bli dödade vid ett återvändande till Ryssland. De åberopade även att ett återvändande till Ryssland skulle komma att förstöra deras familjeliv, som skyddas av artikel 8 i konventionen²⁷⁷. Dessutom åberopade de brott mot artikel 6 då migrationsdomstolen avslog deras begäran om muntlig handläggning samt artikel 1 i Protokoll nr 7.²⁷⁸

Europadomstolen konstaterade inledningsvis att mannen inte anmält incidenterna till de ryska myndigheterna och begärt skydd. Sökandens rapport om händelserna till de militära myndigheterna utesluter inte att de civila myndigheterna inte skulle kunna utreda och skydda sökanden mot vanliga brott, såsom hot och övergrepp. Domstolen noterar också att de militära myndigheterna, enligt sökandens uppgifter, genomfört en inventering av vapnen, vilket indikerar att myndigheten följt upp rapporten. Europadomstolen är, precis som Migrationsverket och migrationsdomstolen, tveksam till kallelsernas autenticitet. Domstolen fann att sökandena inte lyckats visa att mannen var eftersökt av myndigheterna. Familjen torde kunna få skydd av myndigheterna för eventuella brott mot dem från enskilda. Om de inte vill flytta tillbaka till sin hemstad är det fullt möjligt att efter återvändandet bosätta sig i någon annan del av Ryssland och registrera sig där utan att avregistrera sig på förra bostadsorten. Familjens ansökan till Europadomstolen bedöms uppenbarligen ogrundad.

Eftersom familjen ska utvisas tillsammans kommer utvisningen inte att medföra något brott mot artikel 8. Även i denna del bedöms familjens ansökan vara uppenbarligen ogrundad.

Artikel 6 kan, enligt Europadomstolen inte åberopas i migrationsmål. Frågan om de fått en rättvis rättegång i migrationsdomstolen prövas därför inte av Europadomstolen. Artikel 1 i Protokoll nr 7 kan bara åberopas av utlänningar som lagligen vistas i staten. Familjen i det aktuella målet hade

²⁷⁷ Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

Artikel 3: Ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Artikel 8 :

1. Var och en har rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.

2. Offentlig myndighet får inte ingripa i denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till den nationella säkerheten, den allmänna säkerheten eller landets ekonomiska välbefinnande, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter.

²⁷⁸ Artikel 6: Rätt till en rättvis rättegång och Artikel 1 i Protokoll nr. 7: Rättssäkerhetsgarantier vid utvisning av utlänningar

aldrig haft något uppehållstillstånd och kunde därför inte åberopa denna bestämmelse i konventionen.

b) Vägledande beslut den 19 mars 2008, Lifos 18334, rörande tjetjenska asylsökande, se vidare under 4.2.1.

c) Klargörande beslut, 2008-10-17, Lifos, 19616), rörande en person med sannolikt samröre med rebeller i Tjetjenien samt frågan om ett internt flyktalternativ till övriga Ryssland.

VO Asylprövning klargör i detta beslut att ett internt flyktalternativ är möjligt för tjetjener och andra kaukasier bosatta i Ryssland. Migrationsverket bedömer i detta enskilda ärende att mannen lämnat en trovärdig berättelse och gjort ett ärligt försök att göra sin berättelse sannolik. Han får därför förmånen av bevislätnadsregeln (benefit of the doubt). Migrationsverket fann att det inte kunde bortses från att det är myndigheterna som ligger bakom de händelser som mannen åberopar. Mannen och hans familj beviljas därför uppehållstillstånd som skyddsbehövande i övrigt enligt 4 kap. 2 § första stycket 1 utlänningslagen. Något internt flyktalternativ kunde inte användas p.g.a. att skyddet gavs mot de ryska myndigheterna.

4.3.2 Bedömning

Norra Kaukasus

Det ska först noteras att Migrationsverket i nuläget inte anser att det råder någon inre väpnad konflikt eller andra svåra motsättningar i utlänningslagens mening i norra Kaukasus, alltså även i delrepubliken Tjetjenien.

Av de skäl som räknas upp under motsvarande rubrik under 4.3. bedöms följande skäl ha de mest allvarliga konsekvenserna för en sökande och medför att en sökande skulle kunna klassas som flykting eller som skyddsbehövande i övrigt.

- att riskera förföljelse av de lokala myndigheterna p.g.a. att den sökande har varit rebell eller hjälpt rebellgrupper
- misstanke/påstående om att vara rebell, eller för att ha hjälpt olika rebellgrupper

Att vara släkting till en rebell eller har hjälpt rebellen/erna kan också medföra att en sökande skulle kunna klassas som flykting eller som skyddsbehövande i övrigt. Denna grupp får dock generellt anses ha en något lägre riskprofil än de två ovan nämnda kategorierna.

I artikel 10 (c) i det s.k. skyddsgrundsdirektivet, 2004/83/EG, står det: ”Begreppet nationalitet skall inte bara omfatta medborgarskap, eller avsaknad av medborgarskap, utan skall särskilt omfatta tillhörighet till en grupp som definieras genom dess kulturella, etniska eller språkliga identitet,

gemensamma geografiska ursprung eller politiska bakgrund eller dess förbindelser med befolkningen i en annan stat.”

Detta innebär att man bör uppmärksamma att en person av tjetjensk etnicitet även kan bedömas som flykting om denne är utsatt för förföljelse grundad på t.ex. dennes etniska tillhörighet.

Att inte kunna återvända till området p.g.a. det allmänna säkerhetsläget räcker inte som skäl för uppehållstillstånd då Migrationsverket inte anser att det råder en inre väpnad konflikt i området.

De som anser sig förföljda av rebeller bör bedömas på så sätt att de i första hand bör söka skydd hos de lokala myndigheterna. Kan en sökande göra sannolikt att detta inte skulle fungera i det enskilda fallet bör man överväga uppehållstillstånd grundat på ett skyddsbehov i Sverige.

När det gäller bedömningen av dem som uppger att de har utsatts för eller riskerar övergrepp från korrupta rättsvårdande myndigheter så får personen göra sannolikt att det generella myndighetsskyddet inte fungerar i just hans/hennes fall. Migrationsverkets generella inställning är ju att det finns ett fungerande myndighetsskydd i Ryssland.

Journalister och MR-aktivister

Journalister och MR-aktivister som engagerar sig i olika aktiviteter gentemot staten har generellt en hög riskprofil. Detta gäller särskilt när aktiviteterna går ut på att kritisera den ryska statens politiska och militära agerande i norra Kaukasus, t.ex. i Tjetjenien. En individuell riskbedömning kan medföra att behov av internationellt skydd i vissa enskilda fall kan föreligga och att personen/erna därmed bör kunna erhålla skydd i Sverige.

Militärtjänst

Enligt den ryska konstitutionen ska det finnas en möjlighet att göra en alternativ militärtjänst för de som vägrar att bära vapen p.g.a. av religiös eller moralisk övertygelse. Det finns inga indikationer på att de som gör denna alternativa tjänstgöring skulle bli behandlade på ett oproportionellt orättvist sätt jämfört med de som gör den ordinarie militärtjänsten. Det är därför inte troligt att ett åberopande av skäl som har samband med den alternativa tjänstgöringen skulle medföra att sökanden har behov av internationellt skydd.

När det gäller en asylsökande som åberopar att han skulle komma att skickas till Norra Kaukasus, t.ex. Tjetjenien för militärtjänstgöring, kan konstateras att konflikten i området för närvarande får betecknas som lågintensiv. Bl.a. med anledning härav kan det generellt inte anses sannolikt att någon värnpliktig skulle tvingas att delta i inhuman brottslighet riktad mot civilbefolkningen. De eventuella straff som kan utdöms p.g.a. annan brottslighet som en värnpliktig kan tänkas göra sig skyldig till utgör generellt inte grund för asyl i Sverige.

Pennalism förekommer i den ryska armén. Den kan dock inte generellt betecknas som en konsekvent och systematiskt våldsutövning som är så omfattande av den bör bedömas som en skälig grund för uppehållstillstånd i Sverige. Eventuella överträdelser får lösas inom ramen för den ryska rättsapparaten. Det kan dock inte uteslutas att det kan förekomma fall där den enskilde kan visa att det i just den enskilde sökandens fall inte finns adekvat myndighetsskydd.

4.5 Etnicitet och religiös tillhörighet

Det förekommer ingen systematisk, organiserad och av statsmakterna sanktionerad diskriminering p.g.a. ras, hudfärg, etnicitet, religiös, politisk eller annan åskådning i Ryssland. Ett allmänt förbud mot sådan diskriminering finns också i artikel 19 i den ryska författningen.

Många i Ryssland kan dock ha fördomar som riktas mot personer från Kaukasien, romer och i viss mån mot personer från Centralasien. Fördomarna kommer bl. a. från en utbredd föreställning, som även existerar bland anställda inom de ryska rättsvårdande organen, att personer av främst nordkaukasiskt ursprung svarar för en oproportionerlig del av kriminaliteten i Ryssland.

Vanligt förekommande skäl som anförs av asylsökande från Ryssland, som anför etnisk eller religiös tillhörighet som asylskäl, är att de t.ex. har problem p.g.a. påstådd statslöshet/avsaknad av medborgarskap i kombination med tillhörighet till en minoritetsgrupp eller att de förföljs p.g.a. sin etnicitet eller annan tillhörighet till en minoritetsgrupp.

4.5.1 Praxis och annan vägledning

Dom från MiÖD, 2008-03-17, UM 1703-08, Lifos 20543, rörande sannolik hemvist m.m.

Den asylsökande familjen, som påstod sig vara av blandad etnicitet - armenier och azerier - bedömdes varken ha asylskäl mot Ryssland eller Armenien och Migrationsöverdomstolen fann inte heller att det var sannolikt att de levit i 17 år i Ryssland utan att ha registrerat sig som bosatta i landet.

4.5.2 Bedömning

Generellt har de ryska federala myndigheterna vilja och förmåga att erbjuda tillräckligt skydd för olika etniska och religiösa grupper som finns i Ryssland. De problem som eventuellt möter dessa grupper återfinns ofta på lokal nivå. De federala myndigheterna och domstolarna får dock generellt bedömas ha både förmåga och vilja att överpröva eventuella lokala problem. Även den federala polismyndigheten får generellt anses villig att undersöka enskilda fall av etnisk eller religiös karaktär, t.ex. olika våldshandlingar som riktar sig mot religiösa eller etniska minoriteter.

Migrationsverket anser sammanfattningsvis att det finns ett generellt myndighetsskydd att tillgå i Ryssland, och då även för religiöst och etniskt våld. Det ankommer sedan på den asylsökande i det enskilda asylärendet att åberopa och göra det sannolikt att han eller hon inte omfattas av myndighetsskyddet i Ryssland. De brister som förekommer i det ryska rättssystemet får beaktas och bedömas inom ramen för den individuella prövning som görs i varje enskilt asylärende.

Om myndighetsskydd, se vidare artikel 7 2. i det s.k. skyddsgrundsdirektivet, 2004/83 EG, som stadgar ”Skydd ges normalt när aktörerna enligt punkt 1[staten, parter eller organisationer] vidtar *rimliga åtgärder* för att förhindra att en person förföljs eller lider allvarlig skada, bl.a. genom att ombesörja att det finns ett effektivt rättssystem för avslöjande, åtal och bestraffning av handlingar som innebär förföljelse eller allvarlig skada, och att sökanden har tillgång till detta skydd.”

För aktuell kategori av asylsökande finns också, om man bedömer om det föreligger ett lokalt skyddsbehov, möjlighet att använda sig av ett internt flyktalternativ, naturligtvis under förutsättning att kriterierna för denna form av skydd är uppfyllda, se vidare under 4.9 Internt flyktalternativ.

4.6 Kriminella handlingar

Organiserad brottslighet och andra former av kriminalitet är ett allvarligt problem i Ryssland. Det förekommer inte alltför sällan att asylsökande uppger att de hotas av olika kriminella grupperingar och att de därför söker internationellt skydd i Sverige.

Ibland uppger de asylsökande att de inte anmäler brotten till polisen, men ofta anser de att anmälan inte leder till någon lagföring. Andra gånger anser sökandena att det inte ens är lönt att göra en polisanmälan p.g.a. att polisen ändå inte kommer att utreda brottet.

4.6.1 Praxis och annan vägledning

--

4.6.2 Bedömning

Migrationsverket anser att det finns ett generellt myndighetsskydd att tillgå i Ryssland. Det ankommer på den asylsökande att åberopa och göra det sannolikt att han eller hon inte omfattas av detta skydd. De brister som förekommer i det ryska rättssystemet, bl.a. den generellt höga korruptionen, får beaktas och bedömas inom ramen för den individuella prövning som görs i varje enskilt asylärende.

Att inte utnyttja myndigheternas möjlighet att ge skydd genom att inte anmäla ett brott får vägas in som en del av en helhetsbedömning i det enskilda asylärendet. Orsaken till detta avstående måste således utredas och bedömas.

4.7 Hbt

Homosexualitet är inte straffbart i Ryssland. Lagstiftningen innehåller, med undantag för regler för blodgivning, inga bestämmelser som innebär en uttrycklig diskriminering av homosexuella.

Det förekommer fall av negativ särbehandling från myndigheternas sida, särskilt vad gäller församlingsfriheten. Allmänhets attityd till hbt-personer är ofta negativ.

4.7.1 Praxis och annan vägledning

--

4.7.2 Bedömning

Migrationsverket anser att det finns ett generellt myndighetsskydd att tillgå i Ryssland. Det ankommer på den asylsökande att åberopa och göra det sannolikt i det enskilda asylärendet att han eller hon inte omfattas av myndighetsskyddet i Ryssland. De brister som förekommer i det ryska rättssystemet får beaktas och bedömas inom ramen för den individuella prövning som görs i varje enskilt asylärende.

4.8 Hedersrelaterat våld och våld mellan släkter

Det saknas idag en allmänt accepterad definition av hedersrelaterat våld. En möjlig definition av hedersrelaterat våld skulle dock kunna vara:

Alla former av fysiskt och psykiskt våld riktad mot en person där förövaren anser att det skett en överträdelse av normer vars syfte är att värna om familjens eller släktens heder och status.

Asylskäl som har att göra med hedersrelaterat våld förekommer i Ryssland, men det är inte så vanligt att man åberopar sådana skäl i sina asylansökningar. När de förekommer så rör det sig vanligtvis om tjetjener som åberopar problem p.g.a. släktbråk eller släktfejder och att de riskerar hämndaktioner i samband härmed.

4.8.1 Praxis och annan vägledning

Dom från MiÖD, 2008-11-21, MIG 2008:39, Lifos 19875.

Denna dom rör visserligen förhållanden i Albanien, men kan ändå vara av intresse eftersom den rör frågan om förföljelse som sker inom den privata sfären.

I domen konstateras att när myndigheternas ovilja att bereda en enskild skydd från misshandel av f.d. make beror på sociala och kulturella strukturer och det förhållandet att den enskilda är en kvinna, har flyktinggrundande förföljelse på grund av kön ansetts föreligga. Ett rimligt internt

flyktalternativ har bedömts tillräckligt, eftersom den enskilda kunnat erbjudas myndigheternas skydd i en annan del av hemlandet även om hon saknade social förankring där, då hon inte vid ett återvändande skulle komma att mötas av otillbörliga umbäranden ur humanitär synvinkel.

4.8.2 Bedömning

Migrationsverket anser att det finns ett generellt myndighetsskydd att tillgå i Ryssland. Det ankommer på den asylsökande att åberopa och göra det sannolikt i det enskilda asylärendet att han eller hon inte omfattas av myndighetsskyddet i Ryssland. De brister som förekommer i det ryska rättssystemet får beaktas och bedömas inom ramen för den individuella prövning som görs i varje enskilt asylärende.

Vid förföljelse som sker inom den privata sfären kan en prövning av förekomsten av ett internt flyktalternativ bli aktuellt om man initialt finner att det föreligger ett skyddsbehov i ärendet, se nedan avsnitt 4.9.

4.9 Internt flyktalternativ

Om en utlänning bedöms ha skyddsskäl endast mot någon del av sitt hemland aktualiseras frågan om det är rimligt att kräva att utlänningen bosätter sig i någon annan del av landet, prop. 2004/05:170 s. 274 samt art. 91 i UNHCR:s handbok. Se även artikel 8 i Rådets direktiv 2004/83 EG, skyddsgrundsdirektivet. Vid prövningen av ett internt flyktalternativ ska alla relevanta omständigheter övervägas och en noggrann analys av sakförhållandena i ärendet göras. Det ska således bedömas om det är *relevant* med ett internt flyktalternativ och huruvida utlänningen har ett skyddsbehov i en annan del av landet än hemorten. Det måste också ske en analys av *rimligheten* genom en sammantagen bedömning av den allmänna situationen och de personliga omständigheterna hos de sökande. Vidare ska det prövas om det finns *möjligheter att faktiskt resa* till det aktuella område inom hemlandet som pekas ut som ett internt flyktalternativ. Någon specifik paragraf i utlänningslagen som behandlar ett internt flyktalternativ finns inte.

Av det s.k. skyddsgrundsdirektivet, 2004/83/EG, artikel 8, följer vidare att ”medlemsstaterna får som ett led i bedömningen av en ansökan om internationellt skydd besluta att en sökande inte är i behov av internationellt skydd om det i en del av ursprungslandet inte finns någon välgrundad fruktan för förföljelse eller någon verklig risk för att lida allvarlig skada, och sökanden rimligen kan förväntas uppehålla sig i den delen av landet”

Enligt den ryska konstitutionen har alla medborgare rätt att fritt röra sig och bosätta sig inom landets gränser. Enligt lag är medborgarna ålagda att registrera sig på orten där de vistas eller bosätter sig. Denna bestämmelse avser endast registrering av var personen rent fysiskt befinner sig. Den ryska Konstitutionsdomstolen har slagit fast att myndigheterna inte har befogenhet att vägra registrering. Moskva och Leningrad-regionen har infört

bestämmelser, som i mycket liknar det tidigare Propiska-systemet, vilket i hög utsträckning drabbar internflyktingar och etniska minoriteter. Myndigheterna i dessa republiker har infört dessa restriktionerna med hänvisning till den stora inflyttningen och bostadsbristen i dessa städer.

Trots att tjetjener och andra etniska minoriteter ofta råkar ut för olika slags diskriminering i det ryska samhället och ofta kan ha svårigheter att få tag på arbete och bostad kan det inte i allmänhet bedömas som oskäligt att använda ett internt flyktalternativ till en annan del av den ryska federationen.

4.9.1 Praxis och annan vägledning

a) 2009-01-14, MIG 2009:4, Lifos 20120, rörande myndighetsskydd i samband med prövning av ett internt flyktalternativ till Afghanistan.

MiÖD konstaterade i domen att när hotbilden utgår från icke-statliga aktörer anses skydd normalt kunna ges om staten vidtar rimliga åtgärder för att förhindra att en person förföljs eller utsätts för skyddsgrundande behandling. Skydd ges bl.a. genom att staten ser till att det finns ett effektivt rättssystem för avslöjande, åtal och bestraffning av handlingar som innebär förföljelse eller skyddsgrundande behandling och sökanden har tillgång till detta skydd (jfr. artikel 7.2 i skyddsgrundsdirektivet). För att frågan om skyddsbehov ska kunna avgöras måste det dock finnas relevant och aktuell landinformation. Då bevisbördan för att det finns ett internt flyktalternativ åvilar Migrationsverket åligger det verket att presentera denna landinformation.

b) Dom från MiÖD 2010-05-11 (MIG 2010:10), Lifos 23162 rörande myndighetsskydd i samband med prövning av ett internt flyktalternativ till Afghanistan.

Vid prövning av en asylsökandes möjlighet till internflykt ska individens personliga förhållanden och möjligheten att bosätta sig tillsammans med sin familj i det utpekade området väga tungt vid prövningen av om det kan anses rimligt att personen hänvisas till internflykt. Denna prövning ska göras även om övriga familjemedlemmar inte befinner sig i Sverige under förutsättning att familjen avser att återförenas. De familjemedlemmar som ska beaktas vid denna prövning är i vart fall den enskildes make/maka samt minderåriga barn.

c) Klargörande beslut, 2008-10-17, Lifos 19616, rörande en person med sannolikt samreöre med rebeller i Tjetjenien samt frågan om ett internt flyktalternativ till övriga Ryssland.

Se vidare under 4.3.1.

d) Styrsignal, 2008-11-11, Lifos 19617, rörande Internt flyktalternativ inom Ryssland

Av styrsignalen framgår att Migrationsverket bedömer, att även om situationen i vissa områden är bekymmersam vad gäller möjligheten för medborgare från annan del av landet att registrera sig, är inte situationen i stora delar av hela Ryssland sådan att möjligheten att bosätta sig och registrera sig inom landet är kringskuren. Migrationsverket anser därför att det generellt finns möjlighet att bosätta sig i en annan del av Ryssland än Moskva och Leningradregionen och där ha möjlighet till registrering och erhålla de rättigheter som följer med en sådan registrering, t.ex. en faktisk möjlighet att också skaffa arbete.

Migrationsverket anser därmed också att det är fullt möjligt, rimligt och relevant för personer som kommer från norra Kaukasien att begagna sig av ett internt flyktalternativ i Ryssland utanför norra Kaukasien.

Under förutsättning att personer som kommer från norra Kaukasien anför asylskäl som bedöms trovärdiga och att personen har skyddsskäl är det i allmänhet således möjligt att använda sig av ett internt flyktalternativet till övriga delar av Ryssland. Om det bedöms att förföljelsen utgår direkt från de lokala kaukasiska myndigheterna, bör man dock i allmänhet inte tillämpa ett internt flyktalternativet då dessa ofta har goda kontakter med myndigheter i övriga Ryssland.

För asylsökande från södra Kaukasien (Armenien, Azerbajdzjan och Georgien) kan man inte använda sig av det ryska interna flyktalternativet, då dessa utgörs av självständiga suveräna stater.

4.9.2 Bedömning

Migrationsverket anser att ett internt flyktalternativ är möjligt till de flesta delarna av Ryssland.

Migrationsverket bedömer, att även om situationen i vissa områden är bekymmersam vad gäller möjligheten för medborgare från annan del av landet att registrera sig, är inte situationen i stora delar av hela Ryssland sådan att möjligheten att bosätta sig och registrera sig inom landet är kringskuren. Migrationsverket anser därför att det generellt finns möjlighet att bosätta sig i en annan del av Ryssland än Moskva och Leningradregionen och där ha möjlighet till registrering, och erhålla de rättigheter som följer med en sådan registrering, t.ex. en faktisk möjlighet att också skaffa arbete.

Migrationsverket anser därmed också att det är fullt möjligt, rimligt och relevant för personer som kommer från norra Kaukasien att begagna sig av ett internt flyktalternativ i Ryssland utanför norra Kaukasien.

Under förutsättning att personer som kommer från norra Kaukasien anför asylskäl som bedöms trovärdiga och att personen har skyddsskäl är det i allmänhet således möjligt att använda sig av ett internt flyktalternativet till övriga delar av Ryssland. Om det bedöms att förföljelsen kommer direkt från de kaukasiska myndigheterna, bör man dock i allmänhet inte tillämpa

ett internt flyktalternativet då dessa ofta har goda kontakter med myndigheter i övriga Ryssland.

4.10 Synnerligen ömmande omständigheter

Det förekommer att asylsökande från Ryssland uppger att de inte kan återvända dit p.g.a. att där inte finns någon medicinsk vård för en viss fysisk eller psykisk sjukdom.

Folkhälsan i Ryssland är generellt dålig. Alkohol- och drogmissbruk utgör till viss del en förklaring till det dåliga hälsoläget i Ryssland. Mäns medelålder är väsentligt lägre än kvinnors. Officiell rysk statistik visar att antalet registrerade fall av hiv/aids i Ryssland uppgår till över 400 000 fall.

4.10.1 Praxis och annan vägledning

a) Europadomstolens för Mänskliga rättigheter dom den 22 juni 2010 i mål against Sweden, (Application no. 50068/08, Lifos 22354).

Europadomstolen har i detta avgörande prövat om utvisning av en person med psykisk ohälsa innebär att Sverige bryter mot artikel 3 (risk för tortyr) i konventionen.

I det aktuella fallet konstaterade domstolen bl.a. att klaganden led av ett dåligt psykiskt hälsotillstånd, men något ytterligare självmordsförsök hade inte skett och han hade inte heller varit inlagd för vård eller tvångsomhändertagen. Suicidtankarna bedömdes primärt vara länkade till hans besvikelse på de svenska migrationsmyndigheterna, hans oklara situation och hans rädsla för att bli utvisad. Eftersom det inte fanns några tecken på att svenska myndigheter skulle tvångsutvisa honom om det var medicinskt omöjligt, det finns vård i hans hemland och han även hade släktingar i Nablus bedömdes utvisningen inte strida mot artikel 3 på grund av klagandes ohälsa

b) Dom från MiÖD 2007-04-03 (MIG 2007:15), Lifos 16537, rörande tolkningen av synnerligen ömmande omständigheter.

MiÖD slår fast att tillståndsgrunden synnerligen ömmande omständigheter är av undantagskaraktär och bestämmelsen ska tillämpas restriktivt. Det krävs att omständigheterna är sådana att utlänningens sammanvägda situation framstår som synnerligen ömmande.

c) Dom från MiÖD 2010-03-17 (MIG 2010:6) Lifos 22573, angående vilket beviskrav som ska tillämpas vid bedömningen av om det föreligger synnerligen ömmande omständigheter.

MiÖD konstaterade när det gäller beviskrav för humanitära skäl att det i praxis har ställts höga beviskrav när den sökande åberopar medicinska skäl, verkställighetshinder eller anpassning till Sverige som grund för synnerligen

ömmande omständigheter. I dessa fall har beviskravet ”visat” fastslagits. Dessa omständigheter bör den enskilde normalt sett kunna dokumentera och belägga.

När det gällde situationen i hemlandet gjorde MiÖD en jämförelse med den princip om bevislättnad, med innebörd att den sökande ska göra sannolikt att förutsättningar för uppehållstillstånd föreligger, som gäller inom asylrätten. MiÖD anförde sedan, med hänvisning till att 5 kap. 6 § är en undantagsbestämmelse, att det inte kan ställas lägre krav på bevisningen eller sökandens berättelse beträffande förhållandena i hemlandet vid prövningen av om det föreligger synnerligen ömmande omständigheter än vid prövningen av en sökandes skyddsbehov.

Sökanden ska alltså göra sannolikt att det finns en risk för social utstötning eller andra svårigheter och berättelsen om vilka omständigheter påstås medföra svårigheterna ska godtas om den framstår som trovärdig och sannolik.

- medicinska skäl, verkställighetshinder eller anpassning till Sverige: visat (styrkt)
- situationen i hemlandet: sannolikt

d) Dom från MiÖD 2010-10-25 (MIG 2010:6), Lifos 23787, rörande synnerligen ömmande omständigheter på grund av avsaknad av adekvat vård i hemlandet.

MiÖD har tidigare slagit fast att när en utlännings situation i hemlandet åberopas som grund för uppehållstillstånd enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen har sökanden att göra sannolikt att det föreligger en risk för svårigheter vid ett återvändande. Sökandens berättelse får, i den mån bevisningen om detta brister, godtas om den framstår som trovärdig och sannolik (se MIG 2010:6). Tillgången till en viss behandlingsmetod eller till ett visst läkemedel i utlänningsens hemland är också en sådan omständighet som det kan vara svårt för den enskilde att skaffa fram tillfredsställande utredning om. Beviskravet på den enskilde i detta avseende kan därmed inte heller ställas alltför högt.

MiÖD gör bedömningen att samma krav bör ställas på bevisningen vad gäller tillgången till adekvat vård i hemlandet som vid prövningen av om det föreligger synnerligen ömmande omständigheter. I den mån bevisningen brister får sökandens uppgifter godtas om de framstår som trovärdiga och sannolika.

Vid bedömningen av om det finns tillgång till adekvat vård i utlänningsens hemland är det inte i sig avgörande om vården tillhandahålls inom ramen för en offentlig sjukvård eller på något annat sätt. För att han/hon ska anses ha tillgång till adekvat vård i hemlandet måste det vara fråga om en inte alltför osäker tillgång till vård. Den omständigheten att ett nödvändigt läkemedel endast finns att tillgå på ”den svarta marknaden” i hemlandet kan innebära

att tillgången till behövlig vård är alltför opålitlig för att en person ska anses kunna erhålla adekvat vård. Det är inte heller rimligt att han eller hon, för att få tillgång till nödvändig vård eller medicin, ska tvingas använda sig av inofficiella kanaler eller bryta mot inhemska bestämmelser och därför riskera sanktioner.

4.10.2 Bedömning

Enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen gäller att uppehållstillstånd kan beviljas om det föreligger synnerligen ömmande omständigheter. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas den sökandes hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situation i hemlandet. Av förarbetena till den nuvarande utlänningslagen (2005:716), prop. 2004/05:170, s. 189-192 och 280, framgår bl.a. att "Begreppet hälsotillstånd tillåter beaktande av hela hälsoskalan – graden av friskhet eller sjukdom samt funktionsförmågan. Eftersom det är en samlad bedömning som skall göras i det enskilda fallet, går det inte att isolerat fastlägga när ett visst hälsotillstånd skall leda till uppehållstillstånd. Ett skäl för uppehållstillstånd kan vara att utlänningen har en livshotande fysisk eller psykisk sjukdom eller lider av ett synnerligen allvarligt funktionshinder" Faktorer som måste vägas in i bedömningen är om vård överhuvudtaget kan ges i Sverige i det enskilda fallet och om vården förväntas leda till goda resultat genom en påtaglig och varaktig förbättring av hälsotillståndet, alternativt bedöms vara livsnödvändig. För att det ska vara rimligt att Sverige ska erbjuda vård i det enskilda fallet måste även beaktas om utlänningen ska kunna få adekvat vård i hemlandet eller i ett annat land. För sjukdomar där det i Sverige finns tillgång till vård kan de sammantagna ekonomiska konsekvenserna för Sverige ändå vara sådana att uppehållstillstånd bör vägras.

4.10.3 Synnerligen ömmande omständigheter som rör barn

Ryssland har ratificerat barnkonventionen, men den tillämpas inte fullt ut inom alla områden p.g.a. bristande resurser.

Det finns två paragrafer i utlänningslagen som särskilt tar upp handläggningen av ärenden som rör barn. Det är dels 1 kap. 10 § utlänningslagen som stadgar "att i fall som rör ett barn skall särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver", den s.k. portalparagrafen.

I prop. 1996/97:25, s. 244 nämndes vid införandet av denna portalparagraf bl.a. att "utan att barnets bästa generellt tar över samhällsintresset att reglera invandringen får införandet av en portalbestämmelse om barnets bästa i utlänningslagen ändå en stark och meningsfull innebörd. Både vid bedömningen av om humanitära skäl för uppehållstillstånd finns liksom i hela asylprocessen får en sådan portalbestämmelse en reell innebörd. Regeringen vill påminna om, att den grundläggande avvägningen mellan olika intressen sker i lagstiftningsarbetet genom riksdagens beslut. En avvägning måste emellertid, på denna grund, i sista hand göras i det enskilda ärendet för varje barn som berörs av beslutet."

Den andra paragrafen är 5 kap. 6 § utlänningslagen som stadgar att barn får beviljas uppehållstillstånd enligt utlänningslagen trots att de synnerliga humanitära omständigheterna inte har samma allvar och tyngd som för vuxna.

Av prop. 2004/05:170, s. 281 följer att barns skäl ska prövas särskilt och inte enbart som en del av föräldrarnas ärenden. Det behöver inte vara fråga om en livshotande sjukdom med vårdbehov för att ett barn ska kunna beviljas uppehållstillstånd. Faktorer som barnets framtida utveckling och livskvalitet ska vägas in liksom vårdmöjligheterna i hemlandet. Härtill kommer de ekonomiska åtaganden för Sverige som kan bli följden om ett uppehållstillstånd ges. En samlad bedömning måste alltid göras. Vid denna bedömning kan dock styrkan i de sammantagna skälen vara något lägre för att uppehållstillstånd ska kunna beviljas ett barn jämfört med en vuxen.

4.10.4 Ensamkommande barn

Vid prövningen av asylärenden som rör ensamkommande barn diskuteras relativt ofta frågan om hur barnkonventionen ska tillämpas vid prövningen av det enskilda asylärendet. Enligt prop. 1996/97:25, s. 228, gäller följande om förhållandet mellan barnkonventionen och utlänningslagen.

År 1990 ratificerade Sverige FN-konventionen om barnets rättigheter utan några förbehåll. Enligt den bedömning som regeringen då gjorde krävde detta inte några lagstiftningsåtgärder. Den grundläggande avvägningen mellan barns intressen och andra intressen sker för utlänningsrätten i samband med regeringens och riksdagens lagstiftningsarbete. Det är en internationellt allmänt erkänd princip att alla stater har rätt att avgöra vilka personer som får uppehålla sig på deras territorium. Detta utgör själva kärnan i statssuveräniteten. De förpliktelser som till följd av folkrätten eller ingångna internationella överenskommelser åvilar den enskilda staten måste iakttas vid utövandet av denna rätt.

Detta innebär för Migrationsverkets del att verket ska tillämpa utlänningslagen i sin prövningsverksamhet som rör ensamkommande barn. I lagen har de ovan redovisade avvägningarna gjorts av regering och riksdag.

4.10.5 Praxis och annan vägledning

--

4.10.6 Bedömning

Efter den sedvanliga prövningen om det i asylärendet rörande ett ensamkommande barn föreligger några flykting- eller övriga skyddsskäl, uppkommer frågan om prövningen av om det föreligger synnerligen ömmande omständigheter i ärendet. I denna prövning får barn beviljas uppehållstillstånd enligt 5 kap. 6 § utlänningslagen trots att de synnerliga humanitära omständigheterna inte har samma allvar och tyngd som för vuxna.

4.11 Avvisning med omedelbar verkställighet

Enligt 8 kap. 6 § utlänningslagen får Migrationsverket förordna om att ett avvisningsbeslut får verkställas även om det inte har vunnit laga kraft (avvisning med omedelbar verkställighet), om det är uppenbart att det inte finns grund för asyl och att uppehållstillstånd inte heller ska beviljas på någon annan grund.

Av samma kapitel 5 § följer att beslut om avvisning i första instans inte får fattas senare än tre månader efter det att den första ansökan om uppehållstillstånd gjorts efter ankomsten till Sverige.

4.11.1 Praxis och annan vägledning

Rättsligt ställningstagande 2009-07-02, Lifos 21165, rörande beslut om avvisning med omedelbar verkställighet, m.m.

I detta rättsliga ställningstagande tas de rättsliga kriterier och förarbetsuttalande upp som är tillämpliga vid en prövning enligt 8 kap 6 § utlänningslagen. I anslutning till det rättsliga ställningstagandet fattades också ett antal exempelbeslut till ledning för tillämpningen av paragrafen.

4.12.2 Bedömning

För att uppenbarhetsrekvisitet ska anses vara uppfyllt ska Migrationsverket direkt, utan några ingående överväganden, kunna konstatera att skälen inte räcker till för asyl och heller inte för någon annan grund för uppehållstillstånd.

Ett annat fall när det är uppenbart att en asylansökan bör kunna avslås kan vara att det står klart att lämnade uppgifter är osanna i alla väsentliga delar. Dock gäller att så snart några mer ingående överväganden behöver göras om tilltron till uppgifter som kan vara asylgrundande är det uteslutet att besluta om en avvisning med omedelbar verkställighet.

I ryska asylärenden kan man tänka sig fall där någon har utsatts för vanliga kriminella handlingar. Också i fall när en asylsökande från Ryssland eller någon av Ryssland närliggande stater varken gjort sin identitet eller hemvist sannolik kan man tänka sig ett beslut om omedelbar verkställighet om tidsramarna (tre månader) för ett sådant beslut är uppfyllda, se vidare under 13.1 b), vägledande beslut från Migrationsverket. Även i andra fall där det står helt klart att den asylsökande kan erbjudas myndigheternas skydd kan avvisning med omedelbar verkställighet användas.

4.13 Oklar identitet och hemvist

Det händer att asylsökande, som saknar id-handlingar som utvisar deras identitet och ursprung, anför asylskäl och säger sig komma från olika OSS-stater.

Språkanalys och realiakunskap

Genom en analys av en asylsökandes talade språk/dialekt och/eller kunskaper om ett av honom/henne uppgivet land/region (realiakunskaper) kan Migrationsverket få fram uppgifter om i vilket land/region den asylsökande kommer från.

Utvisning

Enligt 8 kap. 18 § utlänningslagen ska det i ett beslut om avvisning eller utvisning anges till vilket land beslutet ska verkställas. Om det finns särskilda skäl får mer än ett land anges i beslutet.

4.13.1 Praxis och annan vägledning

a) Dom från MiÖD 2008-04-11, MIG 2008:40, Lifos 20543, rörande särskilda skäl enligt 8 kap. 18 § utlänningslagen

Den asylsökandes skyddsbehov hade i denna dom prövats mot hemlandet Armenien eftersom det inte hade ifrågasatts att denne varit medborgare i detta land. Sökanden hade vistats även i Ryssland under de närmaste tretton åren innan han kom till Sverige. Det har inte ansetts sannolikt att han vistats där så länge utan att han vistats där lagligen. Särskilda skäl enligt 8 kap. 18 § utlänningslagen har ansetts föreligga. MiÖD har därför prövat sökandens skyddsbehov även mot Ryssland.

b) Vägledande beslut den 28 februari 2008 från Migrationsverket gällande oklar identitet, Lifos 17893

I beslutet konstateras bl.a. att den asylsökande var skyldig att så långt möjligt medverka till att göra sin identitet sannolik. Det betonades vidare att i en prövning av en asylansökan ska alltid först bedömas om sökanden har gjort sin identitet och sitt ursprung sannolikt. Först därefter får de åberopade skyddsskälerna prövas (MIG 2007:12). Prövningen av om sökanden har gjort sin identitet sannolik tillgår på samma sätt som prövningen av om sökanden har gjort sin asylberättelse sannolik, dvs. först prövas om den asylsökande kunnat göra sin identitet sannolik genom ingivna handlingar eller annan bevisning innan det görs en trovärdighetsbedömning (se MiÖDs dom den 2 oktober 2007 i mål UM 1119-06, ej refererad).

Det förekommer situationer där en sökande inte kan göra sin identitet sannolik, men väl sin hemvist och etnicitet. Identitetsfrågan kan då komma i ett delvis annat läge. Om det exempelvis står klart att sökanden kommer från ett visst land eller område och de allmänna förhållandena i detta är sådana att alla eller alla i en viss grupp som kommer från landet eller området måste ges rätt att stanna som skyddsbehövande är frågan om vem personen är inte lika viktig, eftersom redan det förhållandet att sökanden är därifrån är tillräckligt för uppehållstillstånd. Detta är dock en sällan förekommande undantagssituation och oftast måste en individuell prövning av skyddsskälerna göras, vilket alltså förutsätter att sökandens identitet kan klarläggas.

Migrationsverket konstaterade att den aktuella sökanden inte hade gett in några identitetshandlingar eller gjort sin identitet sannolik genom någon annan bevisning. De uppgifter han lämnat om sin identitet, vistelse och verksamhet i Ryssland var vaga och stred mot i ärendet redovisad landinformation. Uppgifterna saknade enligt verkets mening trovärdighet. Då trovärdighet brast i fråga om identiteten fann verket att sökanden inte heller lyckats göra sin ursprungliga hemvist eller etnicitet sannolik. Migrationsverket konstaterar vidare att sökanden hade visat en tydlig ovilja mot att medverka till att klarlägga sin identitet och att han inte hade lämnat en trovärdig berättelse. Detta förfarande från sökandens sida kan verket inte uppfatta som annat än ett missbruk av rätten att ansöka om asyl och att hans ansökan därmed var ogrundad. Det kan därför inte vara vare sig rimligt eller meningsfullt att göra någon ingående prövning av hans återopade skyddsskäl mot Ryssland. Vid denna prövning var givetvis bristande trovärdighet rörande identiteten en mycket viktig del av underlaget för bedömningen, och han kunde inte komma i åtnjutande av bevislätnadsregeln *benefit of the doubt*. En förutsättning för att sökanden skulle kunna få förmånen av bevislätnadsregeln var nämligen att han hade gjort ett ärligt försök att styrka sin berättelse och att hans allmänna trovärdighet inte ifrågasattes (MIG 2007:12). Denna förutsättning var inte uppfylld för och han kunde inte därför beviljas asyl i Sverige.

Migrationsverket fann, utifrån de uppgifter som sökanden hade lämnat, att det fanns skäl att pröva frågan om hans avlägsnande från Sverige mot Ryssland, Azerbajdzjan och Armenien. Vid denna prövning ska verket enligt 8 kap. 17 § utlänningslagen ta hänsyn till om utlännningen på grund av bestämmelserna i 12 kap. inte kan sändas till ett visst land eller om det annars finns särskilda hinder mot att beslutet verkställs. Med stöd av den allmänna landinformation som har tillförts ärendet enligt ovan finner verket att det inte finns något generellt skyddsbehov för asylsökande mot de nämnda länderna. Sökanden var alltså inte i behov av skydd och han ska utvisas till Ryssland, Azerbajdzjan och Armenien, om han inte visar att något annat land kan ta emot honom.

c) Verksamhetsområde Asylprövning instruktion, VCI 1/2009, angående prövning av identitet och hemvist i asylärenden – särskilt rörande frågor om kunskapskontroller och språkanalyser

I instruktionen slås det bl.a. fast i vilken ordning olika utredningsåtgärder bör företas. Det betonas t.ex. att frågor rörande realiakunskap bör ställas innan man eventuellt beslutar om att använda sig av språkanalyser. Av instruktionen framgår också att ett asylbeslut kan indelas i två huvuddelar. I en asylansökan ska det alltid först bedömas om sökanden har gjort sin identitet och sitt ursprung sannolikt. Först därefter bör de återopade skyddsskälen prövas

d) Exempelbeslut, 2009-11-02 rörande bl.a. användning av utredningsfrågor om realiakunskaper vid oklar identitet och hemvist.

Exempelbeslutet behandlade en statslös palestinier som uppgav att han varit bosatt på Gaza-remsan och rest därifrån till Sverige. Som asylskäl åberopade han förföljelse från Hamas, p.g.a. engagemang inom Fatahrörelsen.

4.13.2 Bedömning

Språkanalys och realiakunskap

För det fall att språkanalysen visar på att den asylsökande inte kommer från ett uppgivet land ska det göras en bedömning om vilken ytterligare utredning som Migrationsverket bör företa. En språkanalys kan nämligen inte ensamt utgöra grund för ett avvisning eller utvisningsbeslut. Verket ska därför ta ställning till om det behövs någon ytterligare utredning, utöver den asylsökandes egna redogörelse för sina asylskäl, för att avgöra ärendet. En sådan utredning kan t.ex. vara kunskapsfrågor om ett visst land (realiafrågor) eller ytterligare en språkanalys.

En förutsättning för att ställa kunskapsfrågor (realiafrågor) om förhållandena rörande ett av en asylsökande uppgivet land/region är att den asylsökande inte har gjort sin hemvist sannolik och att det är relevant och rimligt att ställa realiafrågor för att rättssäkert kunna avgöra asylärendet. Analysen kan antingen göras av handläggare/beslutsfattare inom Migrationsverket eller uppdras att göras av en extern analytiker, i det senare fallet dock bara i en kombination med en språkanalys.

En språkanalys bör företas i ett asylärende i de fall då den asylsökande inte har gjort sin hemvist sannolik efter det att man ställt realiafrågor till honom/henne. En förutsättning är dock att språkanalysen bedöms som relevant och är rimlig att göra. I denna bedömning ligger att man bör skaffa sig kunskap om analyserna för det aktuella landet/länderna tidigare visat sig ge tillräckligt underlag för att slå fast ett tydligt samband mellan ett av en asylsökande talat språk och ett av verket utpekat land/länder.

Utvisning

I förarbetena (prop. 2003/04:50, s. 30) till dåvarande 4 kap. 12 a §, som infördes den 1 juli 2004 i 1989 års utlänningslag (1989:529), framgår bl.a. följande.

Huvudprincipen är att en asylsökande som fått avslag på sin asylansökan ska utvisas till sitt hemland eller till det land från vilket han eller hon kom till Sverige. Det kan dock finnas andra tänkbara länder att utvisa en asylsökande till. En sökande kan t.ex. ha dubbla medborgarskap eller ha uppehållstillstånd i ett annat land än i sitt hemland. Dessa länder kan vara möjliga länder att verkställa till. Den utvisade kan också vara gift med någon från ett land eller ha annan familjeanknytning till ett land där mottagande av personen skulle kunna ske.

Möjligheten att avvisa till fler än två länder torde dock ytterst sällan komma i fråga. Regeringen framhöll dock att eftersom ett beslut om utvisning har till syfte att utlännings ska lämna landet anser regeringen att möjligheterna

att ange fler än ett land i beslutet inte bör begränsas. Det finns inte heller några mer vägande skäl som skulle kunna motivera den tungrodda administrativa ordning det skulle innebära för Migrationsverket och polismyndigheten om flera separata beslut skulle behöva fattas i ett och samma ärende.

Förarbetarnas uttalande innebär att det inte finns något hinder att utvisa till flera länder under förutsättning att det finns någon form av koppling till de ytterligare länderna. Vad denna koppling ska bestå i får fastställas av rättstillämpningen i de enskilda asylärendena.

5. Besök och bosättning

6. Återvändande till Ryssland

6.1. Återtagandeavtal

Ryssland tillämpar sedan den 1 juni 2007 ett återtagandeavtal med medlemsstaterna inom EU. Till detta avtal ska ett bilateralt tillämpningsprotokoll framförhandlas mellan Ryssland och varje enskild medlemsstat. Protokollet mellan Sverige och Ryssland är dock ännu inte klart och detta medför vissa begränsningar i tillämpningen av avtalet. För Migrationsverkets del påverkar detta främst möjligheterna att tillämpa återtagandeavtalet i de fall identitetshandlingar saknas.

För Sveriges räkning innebär avtalet att Ryssland påtar sig ansvaret att återta ryska medborgare som inte, eller inte längre, uppfyller gällande villkor för inresa, vistelse eller bosättning i Sverige. Detsamma gäller tredjelandsmedborgare och statslösa som innehar giltiga ryska viseringar eller uppehållstillstånd, eller som illegalt har rest in i Sverige direkt från Ryssland.

6.2. Resehandlingar

När det är aktuellt att anskaffa en tillfällig resehandling, ställer ambassadsamordningen en begäran om återtagande till behörig part i Ryssland, som i detta fall är den ryska federala migrationsmyndigheten, Federal Migration Service (FMS). Accepteras denna begäran, så utfärdas en tillfällig resehandling (reentry certificate) av den ryska ambassaden i Stockholm. Handlingens giltighetstid är 30 dagar och enligt avtalet ska berörd person återvända inom 90 dagar från det att det positiva svaret mottogs. Asylprövningsenheten på Arlanda är dock behörig part såvida begäran om återtagande skulle göras av Ryssland.

6.3. Tillämpning av återtagandeavtal

Vid en begäran om återtagande skickar ambassadsamordningen begäran till Sveriges ambassad i Moskva, som vidarebefordrar denna till FMS. Begäran består normalt av ett brev med en formell begäran om återtagande. Till detta bifogas den enligt avtalet fastslagna ansökan om återtagande som i huvudsak ska innehålla fullständigt namn, födelseort, födelsedatum, folkbokföringsadress i hemlandet samt foto. Eftersom det fullständiga namnet ska anges i ansökan, kan det vara relevant att beakta att namnkonstruktionen i Ryssland består av för- och efternamn samt fadersnamn (patronymikon). Till begäran bifogas även kopior av eventuella identitetshandlingar.

Avtalet stipulerar att en intervju genomförs av begärda stat i det fall handlingar saknas. Avsikten är att fastställa identitet och medborgarskap. I skrivande stund kan dock inte sådana intervjuer genomföras, eftersom tillvägagångssättet för dessa ska fastställas i det bilaterala tillämpningsprotokollet.

Inför avresa till Ryssland med en resehandling anskaffad genom avtalet, ska ryska myndigheter notifieras angående uppgifter om resan. Denna hantering ombesörjs av resesamordningen.

Genom att avtalet har trätt i kraft ska verket anskaffa resehandlingar i enlighet med detta. Avtalet utgör dock inget hinder för att en person själv ansöker om resehandling eller hemlandspass på någon av de ryska beskickningarna.

6.4. Viktiga handlingar vid återvändande

I återtagandeavtalets bilagor 2 till 3 redogörs för vilka dokument som kan vara till hjälp att fastställa medborgarskap vid en begäran om återtagande. Det kan dock nämnas att det ryska s.k. inrikespasset är det centrala dokument med vilket en medborgare bekräftar sin identitet.

Dokument med hjälp av vilka det är möjligt att styrka villkoren för återtagande av tredjelandsmedborgare och statslösa personer, redogörs för i avtalets bilagor 4 och 5.

6.5. Återetableringsstöd

Återetableringsstöd, enligt förordning om återetableringsstöd till vissa utlänningar (SFS 2008:778) kan beviljas till personer som avser att självmant återvända till någon av provinserna Dagestan, Ingusjien eller Tjetjenien. Utbetalning av stödet sker i Ryssland och samordnas av IOM i Moskva.

7. Ansökan om svenskt medborgarskap

7.1. Förvärv genom födelsen

1. Ett barn förvärvar ryskt medborgarskap vid födelsen om
 - a. Båda föräldrarna eller den enda föräldern är rysk medborgare.
 - b. En förälder är rysk medborgare och den andra är statslös eller har okänd vistelseort.
 - c. En förälder är rysk medborgare och den andra är utländsk medborgare under förutsättning att barnet föds i Ryssland eller annars skulle bli statslöst.
 - d. Båda föräldrarna eller den enda föräldern lever i Ryssland och är utländska medborgare eller statslösa under förutsättning att barnet föds i Ryssland och inte får medborgarskap i det land som föräldrarna/föräldern är medborgare i.
2. Ett barn som uppehåller sig i Ryssland och vars föräldrar är okända blir rysk medborgare om inte föräldrarna inom sex månader efter anträffandet anmäler sig.

7.2. Självständig förlust

Förlust inträder inte automatiskt.

7.3. Förlust som biperson

Barn förlorar sitt ryska medborgarskap om båda föräldrarna eller den enda föräldern överger sina/sitt ryska medborgarskap förutsatt att barnet inte blir statslöst.

7.4. Prövning av medborgarskapsärenden

I ett ärende om svenskt medborgarskap är utgångspunkten att en person ska kunna styrka sin identitet med en godtagbar identitetshandling. Godtagbar handling är normalt hemlandspass eller nationellt identitetskort. För att en identitetshandling ska godtas för styrkande av identiteten ska den innehålla fullständiga personuppgifter och vara försedd med ett välliknande foto. Handlingen ska vara utfärdad på ett behörigt sätt. Personlig inställelse krävs vid ansökan eller uthämtande av handlingen. Det får inte råda någon tvekan om handlingens äkthet.

När det gäller handlingar som visas upp i medborgarskapsärenden i syfte att styrka identiteten för ryska medborgare, godtas normalt ryska inrikes- och utrikespass. Även gamla pass som är från sovjettiden kan godtas om fotot i passet fortfarande är välliknande. Andra typer av persondokument; födelsebevis, äktenskapsbevis, körkort, militärkort etc., godtas inte för styrkande av identiteten i ärende om svenskt medborgarskap.

I ärenden om svenskt medborgarskap finns en möjlighet att få dispens från kravet på styrkt identitet. Möjligheten till dispens kan användas i de fall då en person saknar möjlighet att skaffa identitetshandlingar från sitt hemlands myndigheter. För att få dispens måste personen ha varit bosatt i Sverige i minst åtta år och ha gjort riktigheten av sin identitet trovärdig.

8. Källor

Agentura, <http://www.agentura.ru/english/dosie/fsb/structure/>

Alinga Consulting Group, 2009-08-09, *FMS To Legalize Passport Market*, http://www.acg.ru/english/fms_to_legalize_passport_market (Hämtad 2011-02-11)

Allmänna åklagarens hemsida, <http://eng.genproc.gov.ru/>

Amnesty International, juli 2009, *Russian Federation. Rule without law: Human rights violations in the North Caucasus*

ANNA National Centre for the Prevention of Violence, juli 2010, *Violence Against Women in the Russian Federation – Alternative Report to the United Nations Committee on the Elimination of Discrimination Against Women*

BBC Monitoring, 2010-11-06, *Russia sees rise in international terrorist Activity* (Interfaxartikel)

BBC Monitoring, 2010-11-10, *Media Analysis: Russian journalists attacked with impunity*

BBC Monitoring, 2010-11-18, *Terrorism-related crimes on rise in Russia's Dagestan, Kabarda-Balkaria* (Interfaxartikel)

BBC Monitoring, 2010-12-08, *Terrorist attacks in Russia's North Caucasus double in 2010* (utdrag från Interfaxartikel)

BBC News, 2003-05-16, Putin's vision of 'great Russia', <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3034911.stm>

BBC News, 2006-05-10, Putin warns on population decline, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/4757261.stm>

BBC News, 2006-05-24, *Russia plans wide military reform*, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/5013936.stm>

BBC News, 2008-03-03, Medvedev 'to continue Putin work', <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7274001.stm>

Bundesamt für Migration, 2005-08-16, *Focus Russland. Ausweise und Ausreise*

Centre for Eastern Studies, november 2008, *The menace of a "brown" Russia. Ethnically motivated xenophobia – symptoms, causes and prospects for the future*

Center for Strategic & International Studies, september 2010, *Violence in the North Caucasus – Summer 2010: Not Just a Chechen Conflict*

Center for Strategic & International Studies, september 2010, *Violence in the North Caucasus – 2009: A Bloody Year*

Center for Strategic & International Studies, november 2010, *Radical Islam in the North Caucasus – Evolving Threats, Challenges, and Prospects*

CIA, *The World Factbook*,
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rs.html>

Committee to Protect Journalists, 2008-06-17, *Russia: Moscow court orders closure of North Caucasus news Web site*

Committee to Protect Journalists, 2008-08-07, *Russia: Facing harassment, Web site editor flees Russia*;

Committee to Protect Journalists, 2008-09-02, *Russia: Web site owner killed in police custody in Ingushetia*

Committee to Protect Journalists, augusti 2009, *Trial upcoming for two suspects in Moscow double murder*, <http://cpj.org/blog/2010/08/trial-upcoming-for-two-suspects-in-moscow-double-m.php>

Committee to Protect Journalists, september 2009, *Anatomy of Injustice – the Unsolved Killings of Journalists in Russia*

Committee to Protect Journalists, <http://cpj.org/killed/europe/russia/>

Committee to Protect Journalists, <http://cpj.org/killed/cpj-database.xls>

Committee to Protect Journalists, <http://cpj.org/killed/2009/natalya-estemirova.php>

Constitution of the Russian Federation,
<http://www.constitution.ru/en/10003000-10.htm#2222>,
<http://www.constitution.ru/en/10003000-03.htm>,
<http://www.constitution.ru/en/10003000-02.htm>

Council of Europe, Commissioner for Human Rights, 2009, *Report by Thomas Hammarberg Commissioner for Human Rights of the Council of Europe following his visit to the Russian Federation (Chechen Republic and the Republic of Ingushetia) on 2-11 September 2009*

Council of Europe, Parliamentary Assembly, 2010, *Legal remedies for human rights violations in the North-Caucasus Region*

Country of Return Information Project, maj 2009, *Country Sheet - Russia*

EURASEC, 2001-11-30, *Agreement between the Government of the Republic of Belarus, the Government of the Republic of Kazakhstan, the Government of the Kyrgyz Republic, the Government of the Russian Federation and the Government of the Republic of Tajikistan on mutual visa-free travel of citizens of 30 November 2000*,
<http://www.evrazes.com/docs/view/131> (Hämtad 2011-02-24)

EURASEC, *List of documents of the citizens of the Russian Federation for entering, leaving, transit, travel and staying on the territory of the member states of the Eurasian Economic Community*
<http://www.evrazes.com/docs/view/135> (Hämtad 2011-02-24)

European Court of Human Rights, 2010-10-21, Case of Alekseyev v. Russia (applications nos. 4916/07, 25924/08, 14599/09)

Finckenauer, James O. och Voronin, Yuri A., 2001, U.S. Department of Justice, Issues in International Crime: *The Threat of Russian Organized Crime*

Freedom House, 2010-05-03, *Freedom in the World 2010*

Freedom House, 2010-06-29, *Nations in Transit 2010 – Russia*

Freedom House, oktober 2010, *Freedom of the Press 2010*

Glasnost Defence Foundation, <http://www.gdf.ru/graph/item/1/688>

Glasnost Defence Foundation, http://www.gdf.ru/murdered_journalists

Glasnost Defence Foundation, http://www.gdf.ru/attacks_on_journalists

Global Security, <http://www.globalsecurity.org/intell/world/russia/fsb.htm>

Home Office, UK Border Agency, 2010-11-10, *Russia: Country of Origin Information Report*

Human Rights Watch, 2004-10-19, *The Wrongs of Passage*

Human Rights Watch, 2008-02-19, *Choking on Bureaucracy*

Human Rights Watch, juni 2008, *As If They Fell From the Sky - Counterinsurgency, Rights Violations, and Rampant Impunity in Ingushetia*

Human Rights Watch, februari 2009, *“Are You Happy to Cheat Us?” Exploitation of Migrant Construction Workers in Russia*

Human Rights Watch, juli 2009, *“What Your Children Do Will Touch Upon You” – Punitive House-Burning in Chechnya*

Immigration and Refugee Board of Canada, 2006-03-13, *Russia: Whether Russian citizens who have not completed their military service may be issued international passports; restrictions on issuance of international passports (March 2006)*,
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/45f1479c2.html> (Hämtad 2011-02-23)

Immigration and Refugee Board of Canada, 2007-03-01, *Russia: Russian Citizenship Law signed into law by the President in January 2006*

Immigration and Refugee Board, 2007-03-08, *Russia. Documentation required to obtain the new internal passport, whether individuals must trade in the older internal passport models to obtain a new one (2006 - March 2007)*,
<http://www.unhcr.org/refworld/category,COI,IRBC,QUERYRESPONSE,RUS,47d654743b9,0.htmliewrec&gotorec=450997> (Hämtad 2011-02-23)

Immigration and Refugee Board, 2007-03-12, *Russia. Availability of fraudulent or illegally obtained identity documents (2005 - March 2007)*,
<http://www.unhcr.org/refworld/category,COI,IRBC,QUERYRESPONSE,RUS,46fa537ec,0.htmliewrec&gotorec=451038> (Hämtad 2011-02-23)

Immigration and Refugee Board of Canada, 2009-12-14, *Whether a database containing residency registration information of Russian citizens exists; how it is accessed and under what circumstances; how it is updated*,
http://www.irb-cisr.gc.ca:8080/RIR_RDI/RIR_RDI.aspx?id=452687&l=e
(Hämtad 2011-02-11)

Immigration and Refugee Board of Canada, 2009-12-14, *Residence registration system; official procedures to change registration; whether registration is required to access government services; police treatment of ethnic minorities and unregistered persons; regional restrictions on registration, particularly in Moscow, St. Petersburg and Yekaterinburg*,
http://www.irb-cisr.gc.ca:8080/RIR_RDI/RIR_RDI.aspx?id=452684&l=e
(Hämtad 2011-02-11)

Immigration and Refugee Board of Canada, 2009-12-18, *Domestic violence; recourse and protection available to victims of domestic violence; support services and availability of shelters (2007-2009)*

Inrikesministeriet, <http://eng.mvdrf.ru/>, <http://eng.mvdrf.ru/news/2536/>

Internal Displacement Monitoring Centre. (IDMC), 2008-06-30, *Struggling to integrate. Displaced people from Chechnya living in other areas of the Russian Federation*, [http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/\(httpInfoFiles\)/CCF543EDC690430EC12574780040863B/\\$file/Russia_SCR_Jun08.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/(httpInfoFiles)/CCF543EDC690430EC12574780040863B/$file/Russia_SCR_Jun08.pdf) (Hämtad 2011-02-23)

International Federation for Human Rights, juli 2008, *Forced Evictions and the Right to Housing of Roma in Russia*

International Federation for Human Rights, juli 2009, *Russian society under control – Abuses in the fight against extremism and terrorism*

International Organization for Migration, 2009-11-13, *Returning to Russia Country Information*

Interpol, <http://www.interpol.int/Public/ICPO/Members/default.asp>

Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, Volume 5, issue 198, 2008-10-16, *A radical military reform plan*

Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, Volume 6, issue 17, 2009-01-27, *Russian Military Reform Delayed by Financial Crisis*

Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, Volume 6, issue 83, 2009-04-30, *Military Reform in Russia Plows Ahead*

Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, Volume 6, issue 110, 2009-06-09, *Assassination of Interior Minister Marks a new Level of Political Violence in Dagestan*

Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, Volume 6, issue 221, 2009-12-02, *Deadly Crash of Nevsky Express Revives Fears of Past Bombing Campaigns*

Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, Volume 6, issue 227, 2009-12-10, *Train Bombing Part of North Caucasus Rebels' Bid to Widen Insurgency*

Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, Volume 7, issue 62, 2010-03-31, *Moscow Remains Insecure After Ten Years of Fighting Terrorism in the North Caucasus*

Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, Volume 7, issue 190, 2010-10-21, *Factional Divisions within the Chechen Separatist Movement*

Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, Volume 8, issue 2, 2011-01-04, *Moscow struggles to preserve armed forces' modernization momentum*

Jamestown Foundation, Eurasia Daily Monitor, Volume 8, issue 6, 2011-01-10, *An Assessment of Events in Dagestan in 2010: The Year in Review*

Jamestown Foundation, North Caucasus Analysis, Volume 11, Issue 5, 2010-09-16, *Security in Kabardino-Balkaria Fails to Improve After Reappointment of President*

Jamestown Foundation, North Caucasus Analysis, Volume 11, issue 5, 2010-09-16, *Attack on Kadyrov's Home Village Damages Chechnya's Image of Stability*

Jamestown Foundation, North Caucasus Analysis, Volume 11, issue 8, 2010-10-28, *Attack on Parliament in Grozny: Gain or Loss for the Rebels?*

Jamestown Foundation, Terrorism Monitor, volume 8, Issue 38, 2010-10-21, *The New Ideologues of the North Caucasus Jihadists*

Kaminska, Malgorzat, URIC (2009-02-09) E-mail

Landguiden, <http://www.landguiden.se/>

Landinfo, 2008-11-17, *Hva er reglene for foreldreansvar*, <http://www.landinfo.no/index.gan?id=919&subid=0> (Hämtad 2011-02-23)

Landinfo, 2009-08-20, *Temanotat Tsjetsjenia: Situasjonen for opprøreres familiemedlemmer*

Landinfo, 2009-09-08, *Temanotat. Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår dem*

Landinfo, 2009-12-04, *Russland: Utstedelse av innenriks- og utenrikspass*, http://www.landinfo.no/asset/1092/1/1092_1.pdf (Hämtad 2011-02-23)

Landinfo, 2010-01-28, *Temanotat. Ingusjetia: Sikkerhetssituasjonen, menneskerettigheter og utsatte grupper*

Landinfo, 2010-11-15, *Russland. Innenriks- og utenrikspass*, http://landinfo.no/asset/1474/1/1474_1.pdf (Hämtad 2011-02-11)

Migrationsverket, 2005-10-12, *Att tänka på vid samtal om identitet med människor från forna Sovjetunionen*

Migrationsverket, 2008-03-05, *Ryska Federationen. Aktuellt säkerhetsläge i delrepublikken Tjetjenien*

Migrationsverket, 2009-05-04, *Ryska Federationen - förfälskningar av tillfälliga identitetshandlingar*

Memorial Human Rights Center, 2007-08-10, *Abductions and Disappearances in Dagestan*

Memorial Human Rights Center, 2010, *Situation in the North Caucasus conflict zone: analysis from the human rights perspective. Winter 2009-2010*

Minority Rights Group International, juli 2010, *State of the World's Minorities and Indigenous Peoples 2010. Europa*

Minority Rights Group International,
<http://www.minorityrights.org/?lid=2492>

Minority Rights Group International,
<http://www.minorityrights.org/2532/russian-federation/roma.html>

Moscow Helsinki Group, 2009, *Situation of Lesbians, Gays, Bisexuals, and Transgenders in the Russian Federation*

Moscow Times, 2009-06-10, Survey on Police Force Hints Anti-Graft Drive Is Working,
<http://www.themoscowtimes.com/article/1010/42/378347.htm>

Munich Conference on Security Policy, 2007-10-02,
http://www.securityconference.de/archive/konferenzen/rede.php?menu_2007=&menu_konferenzen=&sprache=en&id=179&

New York Times, 2008-10-31, *Russia: Kremlin Ousts Ingushetia Leader*
<http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9A0DEFD6133FF932A05753C1A96E9C8B63&scp=8&sq=Zyazikov&st=cse>

Pravda, 2007-04-27, *When Putin leaves, his course will be continued*,
<http://english.pravda.ru/russia/kremlin/90582-1/>

Quakers, <http://www.quaker.org/qcea/coreport/executivesummary2008.pdf>

Refugees International, mars 2009, *Nationality Rights for all – A Progress Report and Global Survey on Statelessness*

Reporters without borders, september 2009, *Russia. Heroes and Henchmen. The Work of Journalists and the Media in the Russian Regions*

RFSL, <http://www.rfsl.se/?p=3510>

Roshchin, Mikhail, 2004, *Sufism and fundamentalism in Dagestan and Chechnya*

Skiljedomstolens hemsida, <http://www.arbitr.ru/eng/assys/>

SOVA Center, 2010-03-10, *Under the Sign of Political Terror. Radical Nationalism and Efforts to Counteract It in 2009*

SOVA Center, <http://www.sova-center.ru/en/misuse/reports-analyses/2010/10/d19880/>

SOVA Center, <http://www.sova-center.ru/en/xenophobia/reports-analyses/2010/01/d16912/>

Stratfor, 2008, *Organized Crime in Russia*

Transitions Online, 2010-11-23, *Mission Not Accomplished*

Transparency International, 2010, *Corruption Perceptions Index 2010*

Udlændingestyrelsen, 2005-08-16, *Sikkerheds- og menneskerettighedsforhold mv. i Tjetjenien Rapport fra fact-finding mission til Moskva 24. maj - 1. Juni 2005*,
<http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/5544B66D-15C6-4AA5-BEA4-4AAF369E0F2C/0/Tjetjenien2005endelig.pdf> (Hämtad 2011-02-14)

UK Foreign and Commonwealth Office, mars 2010, *Human Rights Annual Report 2009 – Countries of Concern: Russian Federation*

UK Parliamentary Human Rights Group Report, juni 2010, *Chechnya Fact-Finding Mission 15-19 February 2010*

UN Committee on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 2009-03-09, *Consideration of reports submitted by States parties under article 18 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women*

UN Committee on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, 2010-07-30, *Concluding observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women: Russian Federation*

UNHCR, december 2003, *Background Note on Ethnic Armenian refugees from Azerbaijan*

U.S. Department of State, 2010-03-11, *2009 Human Rights Report: Russia*

U.S. Department of State, 2010-06-14, *Trafficking in Persons Report 2010 – Russia*

U.S. Department of State, 2010-11-17, *International Religious Report 2010 - Russia*

UD, 2001-01-18, *[Ryska pass]*

UD, 2003-09-30, *Giltighetstiden av cccp pass. [Ryssland]*

UD, 2005-02-10, *Regler för bosättning och folkbokföring inom Ryssland*,
<http://www.migrationsverket.se/lifos/dok.do?dtyp=&fritext=12649&fritext=%40DOCN&sidStorlek=10&sorteringsOrdning=-UDAT,-DOKN&mode=&currDokument=2>, (Hämtad 2011-02-23)

UD, 2005-09-14, *Förfalskningar, strafflagstiftning, samt s.k. ambassadförfrågningar. [Ryssland]*

UD, 2006-10-15, *Registrering av äktenskap i Ryssland*,
<http://www.migrationsverket.se/lifos/dok.do?dtyp=&fritext=15479&fritext=%40DOCN&sidStorlek=10&sorteringsOrdning=-UDAT,-DOKN&mode=&currDokument=2> (Hämtad 2011-02-23)

UD, 2007-10-12, *Kontroll av ryska inrikespass och arbetstillstånd via internet*

UD, 2008, *Mänskliga rättigheter i Ryska Federationen 2007*

UD, 2008-11-18, *Angående illegal gränspassage i finska Vaalimaa och Nuijamaa*

UD, 2009-02-23, *Förfrågan rörande id-handlingar Ryssland*